

Secundum Preceptum

Dubitat. x. ut si quis vult fecit de carmb? non comedere et mfirmetur ita qd a medicis dicitur qd est in periculo mfirmi carmb? vscatur a qd aliter non pot evadere mfirmatatem. **R**nd; hug. xxii. qd finali no solum talis de pcepto maiori etia sine pcepto potest carn. comedere qd est causa neccitatis a mhmoi wto condico tacita fuisse videtur. n neccitas cogere qd pceptum maioris addeat

Dubitat. xi. a quib? teneatur abstinere qd vult vel cui inunctum est ieiunare in pane et aq. **R**. p. pa. m. iij. di. iij. Ab omnib? istis tenetur abstinere vici brodio expresso de carmbus. vel piscib? qn sunt nimis condensata vel ipsana vel burra ex substantia pisoz extracta qd hec non videntur vici aq.

Dubitat. xii. an sacerdos qui tenetur ex wto ul obedientia vel penitentia ieiunare vno die in pane et aqua. an eadem die celebras debeat fumere vni pfusionem post supconne de calice ipsius eukaristie. vni p. pa. m. iij. di. xii. die. qd deb? fumere vni pfusionem. qn no est aliam missam celebraturus ipa die ut dicitur de ose. eadez pte. qd nec wtum nec penitentia nec obediencia dz immutare ritum ecclesie et ordinacones

Capitulum Primum

co alioz. plua alia dubia vide in sumis. **Q**uo ad. iij. non d sed m thō. et omnes qd in wto pot fieri irritaco dispensaco a comutaco. **R**o qd wtum non e vinculu iniquitatis nec impeditiu melioris boni. qd p caitate institutu est sed sepe contingit qd quis malu vult a tuc est irritu. aliqui quis vult min? bonu a tuc est in meli? omutandum. **S**ut aut tres dispesatores wtoz. papa a suus vicarius. epus et suus penitentarius patus religionis et cui comittit. papa sol? pot dispesare in wto religionis si e dispesabile. in wto continentie. i wto crucis vel terre sacre. et sibi et net wtum ad limina petri et pauli et ad factu iacobu. epus aut i alijs. **E**t no nunq sine alicu? p fatoz auctoritate quis debet wtu infringere nisi neccitas vigeat et supior habi no possit facco est qd nullus debet esse iudex in propria causa. . .

Sequitur pceptum .iij. Capitulu. Primu

Receptu. iij. sic pot a tur exodi. xx. **M**emento ut die sabbati sanctifices. **S**ex dieb; op abeis et faties oia opera tua. septio aut die sabbatu

Tertium

Præceptū

dñi dei tui ē. nō facies in eo ōne
 opus. **O**bi tria tāguntur de q̄
 b⁹ p̄ncipalit̄ agendū ē **P**rimo
 prohibētur opa qued̄ p̄ que fe
 stū frangi p̄t̄ ibi. nō facies i eo
 omne op⁹ **S**ecūdo iūbēmur s̄a
 ctificare festū. ibi memento ut
 diē sabbati sanctifices. **T**ercio
 mā datur ut laborem⁹ certis di
 ebus. a certo festiuem⁹ ibi sex
 diebus opaberis. septimo aut̄
 b die sabbatum dñi est. **P**ro q̄
 rū declaracōe nōndū. i. q̄ in ve
 teti testamēto duplita festa fu
 erunt ut; sabbatum qd̄ institu
 tum fuit oriḡinalit̄ t̄plici de cā
Primo in gr̄arum actōem a ad
 deo vacādum. vñ exo. xx. **S**ex
 diebus fecit deus celū a terrā. a
 septio die requieuit idest cessa
 uit a nouis creaturis odendis
 vñ scdm̄ th̄o. 2. 2. q. cxxij. **S**ab
 bati p̄ceptū erat morale partū
 a p̄tm̄ cerimoniale. **M**orale qz
 lex nature dicit̄ deo ōnū rez
 p̄ncipio aliquo tpe vacandū
 p̄ci⁹ q̄ creature. **C**erimoniale
 aut̄ fuit quo ad diem septimū
 ideo fuit figura r̄quie x̄pi in se
 pulchro que futura erat in sab
 bato ut dicit̄ aug⁹. li. iij. sup ge
ne. ad iram **S**ecūdo in auarici
 e restrictiōem nisi em̄ deus die
 sabbati ferīandum mandasset
 auaricia p̄ acq̄rendis t̄palibus
 nimū creuiss̄. **T**ercio ut labo
 res famuli a serui licite in corpo

Capitulum

Primū

re a anima recrearentur quos
 immisericordes nimis alias gra
 uassent vtrūq; tāgitur exo. xx.
 vbi int̄ p̄ceptum illud d̄z non
 facies in eo oē opus tuū. **E**cce
 restrictio auaritie in dñis. **E**t fi
 li⁹ tuus a filia tua a seru⁹ tuus
 a ancilla tua iumentū tuū a ad
 uena qui ē int̄ portas tuas ec
 ce t̄tū **A**lia habuer̄ in veteri te
 stamēto festa p̄ter sabbatū ob
 sp̄xalia bñficia eis collata. sicut
 p̄ liberacōne p̄ iudith sc̄a. **I**te p̄
 hester a similia. **S**ic a i nouo te
 stamēto duplita h̄; ec̄c̄a festa
 p̄mo diē dñicū loco sabbati. se
 cūdo festa x̄pi a sc̄oz i memoi
 a sp̄xaliū bñficioz ec̄c̄e p̄stitoz
Fuit aut̄ sabbatū in die; dñi
 cū quintuplici de causa rōbili
 trālatū. **P**rimo ut cessante figu
 ra sabbato pasche qñ x̄pus req̄
 euit i sepulchro cessar; a sabbatū
 p̄ntē veritate a immediate
 trāferetur in diē sequentē. ois
 em̄ decursus t̄pis a creatōe ve
 lapsu h̄ois vsq; ad dñicē resur
 rectiōis diem quedā nox fuit
Secūdo ob memoriā creatōis
 toci⁹ mūdi hac em̄ die ad irā;
 de⁹ in p̄ncipio fecit celū a terrā
 a lucē. **T**ercō in memoriā bñf
 c̄ij recreacōis q̄ p̄ passiōez ad
 gloriōsā x̄ps puenit r̄surrectio
 nem **E**p̄us enim dñico die solū
 co nsecrari d̄; ut habetur. lxxv.
di. c. ordinacōes ep̄iscopozum

Tertium Preceptum

Et maiora q̄ x̄ps fecit quoda; mō illa die fecit mūdum creaē inclinauit a lucem de q̄ postea sol factus est. vnde 7 pprie dicitur dies solis. x̄ps resurrexit. sp̄m̄ factum misit. a natus ē in mūdum. a ut innocētus dicit q̄libet dñi ca dies ē ymago dñice resurrectionis ob quas etiā causas maior dei influxu i ecclia expectari pōt q̄ alio die simplia sicut a de loco osecrato creditur q̄ i eo citi? homo exauditur orādo ceteris p̄ibus

Quarto ne iudaysare vidē am̄ comūne festū cū iudeis tenēdo iudico etiā feriare sabbato die suspectum est de iudaysimo **Quinto** in figura a mēoria future resurrectionis nostre in corpore a aia

Secūdo nōndum q̄ quāq̄ nō liceat feriare sabbato nisi quis vellet iudaysare sicut a antix̄pus ordiabit ut dicit gre. de cōse. di. iij. p̄ruent. tamē sabbatū b̄nissime virgū sp̄ālem honore est p̄clerū deputatū triplici de causa. **Prio** q̄ i sola dei m̄re lumē fidei sabbato obūb̄rtū: p̄māhit: aplis a alijs de xp̄o titubantib? **Secūdo** q̄ sicut a ieiunio ferie sexte fit trāsitus p̄ sabbatū ad solēnitatē diei dominice. sic etiā a m̄scia p̄sentis vite fit trāsitus p̄ b̄tā: virginē ad statū gloie

Tercō q̄ sabbato sepe legitur

Capitulum Primum

beata virgo maria p̄ccōribus miracula a b̄nificia p̄stitisse. vnde legim? in historijs. q̄ olīm in grethia a nona diei sexte fecit velū itra q̄b̄ ymago virginis erat d̄ma virtute se appeiebat a sic p̄māhit vsq; ad nonā sabbati quādo itez d̄mitus se retr̄xit eius exēplo latini sabbatū etiā i laude virginis cōsecreauerūt.

Tercō nōndū q̄ tripli e ta sunt festa ecclie. q̄ d̄a sunt a dicuntur p̄cipua a maiora festa ecclie a sūt dies de milcaes. xp̄i festa. b̄tē virginis. a apostolorū

Alia sunt festa ecclie satis comūia p̄ orbē. Alia sūt q̄ ep̄i sp̄tialit̄ in suis dyocēsis; instituerūt.

Quarto nōndū q̄ p̄pter q̄nq; multū peccat qui hoc p̄ceptum trāsgrēdiuntur

Primo q̄ i vte i testamēto pena mortis plexū ē. vnde numei. xv. d̄z de quodā q̄ colligebat ligna in sabbato quem moyses a aaron r̄clusēr̄ in carcere a querētes quid ei facere d̄berēt. **Secūdo** q̄ morte moiatur hō iste obruat cū lapidib; om̄is turba extra castra. m̄stice aut ligna die p̄hibito colligit q̄ materiā ignis ifernalis colligit. tal lapidib; id ē duris obiurga cōib; p̄oitēdus ē. q̄n̄ m̄festis trāsgrēdi non dimittit.

Secūdo in nouo testamento etiam grauitez punitū est Resert eni

greg. i. dyalo. q. quedā nupta
marito in vigilia dedicatōis s̄a
cti sebastiani victa cōcupnia
a viro suo se non abstīnit. in
crastīno aut cū remorsu cōscie
cie wreccūdia victa a processio
ne se nō subtraxit. vñ in eadem
a demone publice vexari cepit.
quā cū sacerdos palla altaris iu
uare vellet. eū etiam demō inua
sit et ofudit. hanc igitur amici
p incantatores iuuare procura
uerūt. si in iphis oīra cōmibus
legio demonū in eā intrauit et
tot vocib; clamare cepit quot
demonib; arrepta erat. quā tñ
demū factus ep̄s fortunatus p
plures dies et noctes orādo li
berauit. Tercio qz magne in ḡ
titudinis viciū quis incurrit cū
sex dies sibi cum magno cona
tu expedit et vnū diem nō in di
honore et p̄pria aīe salutem ofū
mat et cū tot dei beneficia medi
tai negligit. Quarto qz quodā
mō in tres p̄sonas diuinas pec
cat. i. p̄rem cui? potentia mūdū
creauit. i. filiū cui? sapia mūdū
r̄demit. in sp̄m̄ factū q̄ tali die
in mūdū vit. et in xp̄i hūamita
te; q̄ nata tali die visibiliter p̄rio
apparuit. Quinto qz multū cece
peccat. Feltis ei peccātes fatiūt
hic ille q̄ loco sacro peccat; qd̄
vtiq; turpi? est q̄ nō in sacro
peccare. Tempus aut a deo sac
tum est. Itē; dedicatōnem xp̄i

in dedicatōe; demonis vertunt
Item p totā ebdomadā p̄p̄ la
tores mūdī sunt in anima et do
minico die turpes sūt in aīa lic;
mūdī i vestimētis. **Quinto nōn 8**
dū q̄i genē. xij. sūt p q̄ festa vi
olai possunt. P̄rio peccādo mōe
lit q̄cūq; genē peccā scd; thō.
vbi p̄ri? Et **Alexā. de hal. i suo**
ii. di. xvij. Leuic. em̄ dz. xxij.
Oē op? huile nō facies in eo sc;
sabbato. fuit aut hō peccō. vñ
ioh. viii. Qui facit peccm̄ huile
peccā. vñ glō. amb. luc. xij. di.
Lex in sabbato huilia opa face
id est peccis agḡuati p̄hib; ha
cō est qz peccata mōelia cōtrari
antur ob suatīe festoz in q̄tū
impediūt applicatōe; hois ad
deū qd̄ est h̄ms festi. Et q̄ut di
cit thō. magis impeditur ho mo
a reb; d̄imis p opus peccā q̄ p̄ez
op? licitū q̄uis sit corpale. idō
magis cōn hoc p̄ceptū agit qui
peccat i die festo peccō mōeli q̄
q̄ op? corpale alias licitum fa
cit nō tñ p̄ uiale peccm̄ sit vio
lacō illi? p̄cepti. vñ **aug. li.**
de. x. cordis dic. melius id ē mi
nus male facer; iudex in agro
suo ali qd̄ vtile q̄m in teatro se
ditiosus existeret. et melius fa
cerēt feine lanā eaz in die sab
bati q̄ tota diem neomenijs
suis impudice saltarēt. **Et di h**
cit **Alexander de halis vbi su**
p̄ri. **Qd̄ quī peccatum mōele in**

Tertium Preceptum

die festo committit: dupliciter peccat mortaliter et incurrit reatum duorum peccatorum mortalium. eo quod exempli gratia fornicator agit contra duo precepta. scilicet non mechaberis et sabbata servabis. et sic de plurius et homicidiorum. unde si quis videtur quod sic peccatus fornicator sufficiens si vult confiteri oportet quod dicat in confessione fornicatus sum et in die festo feci. **Hic** in simili fuerit in loco sacro tenetur circumstantia loqui exprime. quod tales circumstantie aggravant in infinitum. **Secundo** infringi potest sabbatum faciendo opus vile. quod leuic. xxiii. dicitur. Omne opus vile non facies in eo sabbato. **Pro** cuius intellectu non dicitur in **tho. 2. 2. q. 9.** **Cxxii.** quod propter servitutem peccati adhuc quintuplex est vitium. una est peccatum mortaliter de qua dictum est. alia est que fit per opus latie quod videtur pertinet ad dei cultum. **Et** per tale vitium opus quod meretur in festo. nec prohibetur hic. quod plus quis ad que tenent sabbati disponitur. unde etiam in veteri testamento licuit sabbato circumcidere hostias mactare et offerre archam circumferre ihericho et similia. **Et** hodie sic docere verbo et scripto. **Unde** ioh. vii. Circumcisionem accipit homo in sabbato ut non solvatur lex moysi et **math. xii.** **Sacerdotes** in sabbato sabbatum

Capitulum Primum

violant id est corporaliter operantur in sabbato **Et** **numeri. xxiii.** dicitur gloria fabri et hominum artifices otiantur in die sabbati. lector autem sine legis vel doctor ab opere suo non desinit nec tamen contaminatur sabbatum. sicut nec sacerdotes in templo violant et sine crimine sunt. **Alia** est vitium quod homo servit altari vel sibi ipsi. et talia opera servilia sunt dupliciter quedam sunt spiritualia ut mentis exercitatio. et talia hic non dicuntur vitia quod conveniunt homini secundum mentem secundum quam est homo servus dei et non hominis. unus enim homo non est servus et proprius alteri secundum mentem sed secundum corpus. a talibus servilibus non oportet abstinere in festo quo ad illa que sunt de se licita honesta et recta. **Ex** quo patet quod quis non tenetur in die festo abstinere ab ipsis operibus spiritualibus que etiam ab ipso operante ordinantur ad temporale lucrum aut ad aliud hominum tale bonum ut si advocatus in die festo studet in hijs que die castia vult proponere propter temporale lucrum. et rusticus cogitet de aratione terre sue quam castissima die vult arare talia enim secundum predictam sententiam sancti theologi non sunt servilia saltem materialiter cum sint spiritualia et interiora de istis dicit **rich. iii. 3. di. xxvii.** quod homo pro executione huiusmodi actuum interiorum

Tertium**Preceptū**

et exercitio nō incurrit peccatū
mōrle nisi ppter eorū exercitiū
excludatur illa vacatio quam
tunc debz cultui dīno ex neccita
te. **Alia** sunt opa hōis corpo
ralia. et sunt duplicia quedā se
ius ppria utpote ad q̄ quilibet
non tenetur s; ad que tenetur
seruū dñis ut sūt arare. cibis co
quere metere et actus mechani
ci et huiusmōi. nō eī tenetur q̄li
bet sibi aut alteri ad talia extē
neccitatem. s; sūi tenetur ad ta
lia dñis suis quoz sūt pprii. et
oia talia phibebātur in veteri
lege p hoc mādatum eo q̄ con
trariabātur obseruācie sabba
ti qz prohibet applicacōem ho
minis ad dīna. nunc vto in no
ua lege nō ē tā stricta phibitō
i die dñico sicut fuit in die sab
bati. Quedā em̄ opa concedun
tur nūc in die dñico q̄ in sabba
to phibebātur sic cibozum deco
ctio et alia huiusmōi q̄ licet ne
cessaria fuerit poterāt tñ puenī
ri. Et eciā in quibusdā opibz p
hibitis facili⁹ dispēsat in no
ua lege ppter neccitatē q̄ in vete
ri lege. et mō est qz obseruacō
sabbati fuit figurālis. **Figurā** au
tē ptin; ad ptestacōez vitatis
quā vitatē nec in modico pte
rire oportet. et ideo fuit sabbatū
tā stricte obseruādū ut figura
corresponder; ipi rei. **Obseruacō**
vto dñice nō ē figurālis cū nō

Capitulum**Prīmū**

figmificet futurū s; ē cōmemoā
cō pteritē resurrectōis xpī et re
pntacō pntis q̄tis aīaz quā
nūc hnt p xpī mortē. **Alia** racō
ē qz oli scdm tho. in veteri lege
obseruācia sabbati fuit moralis
et cerimoialis seu figurālis. Et
obseruācia talis sabbati muta
ta ē i dñicu die ordiacōe ecclē
ideo hodie obligamur ad obli
uancā dñice nō ex hoc tercō p
cepto. s; tñ ecclēsie mandato.
Alia vto sunt opa hōis corpa
lia cōmunia seruīs et liberis ad
que quilibet homo applicatur
corporaliter q̄ de sui natura aut
intencōne agētis ordīantur
ad lucrū temporale. aut ad ali
quod bonū corporale tanq̄ ad
finem ppriū et immediatum ut
sunt omnes act⁹ mechāici cul
tura agrorū vinearū et similia
mercaturā placitacō iudicia ste
cōsa et filia. **Ista** ecclēsia determi
nauit esse seruilia et statuit ea
in diebus dñicis et in alijs festi
uitatibz ab vniuersali ecclēia insti
tutis non esse exerceāda nisi vr
geat neccitas aut suadeat pi
etas ut pt; de ose. di. iij. rogacō
nes. **Et. xv. q. iij. text⁹ de ferijs**
• c. omnes. **Tercō** infringitur
festū p hoc q̄ aliqui non legitti
me prepediti negligunt audire
missam. quilibet enim xpian⁹
ex precepto primo tenetur ad
deum actualiter diligendum

Tertium**Preceptum**

Et videtur scoto i. iij. di. xxvij. q. hoc sit diebus festiuis. ita q. oī die festiuo a potissime diebus dñicis a pñcipalibus festis tenentur se hō recolligere a dñi super omnia actualiter diligere a forte hoc determinat dñm mā datū illud. sabbata sactifices ut vnusquisqz maneat apd se recolligēdo se a ascendēdo i dñi suū. Et ecclia specificat hoc q̄tū ad missam audiēdā die dñico de cōse. di. i. m. i. s. **Quarto** i frigitur p eos qui nimis tarde in vigilia festi laborāt opēā p hibita. a qui i die festo nimis cito laborāt nō scz i minato festo. **Rñ** aut q̄s teneatur festū inchoare vel t̄miare. **h. ray.** q. regulariter a vesp̄a in vesp̄az extr̄. e. oēs. **Festorum** tñ m̄tū a finis iuxta eoz qualitātē a iuxta diūsar regionū cōsuetudines considerari dñt. Et sicut magnitudo dier̄ exigit celebri sic pzī incipere a tardi⁹ de bere t̄minai v̄ra racōe vidē extra. e. qm̄. **Quinto** offendunt p̄ dicacōem in festo nō audiētē vel irridētēs eos q̄ audiūt vel alios de h̄mōe t̄xtēs a m̄sermone dormiētēs. magna enī ē negligētia cibū corp̄is per sex dies q̄rere a aie cibū per vna; horam fastidire. nullus ei pōt p̄cepta itelligere nisi discat. p̄ dicatoz aut est doctoz di p̄cep

Capitulum**Secūdu**

toz. **Sexto** offendūt superbi vestitu supfluo pōpulo hastiludis a filib⁹. **Septio** videntes auare a emētes mercatoēs a institores. **Octauo** luxuiofi cultu vestiu. seruis. tactib⁹. cātibus. a v̄rb. potissime chorei insistēdo ut cōpleāt luxuio sa; voluptatē. **Nono** gulofi pota cōibus vel comessacōibus se murgitantes a fercula nis lauta procurātes. **Decio** iracūdi litigiosi a lufozes. **Vndecio** iudicis p̄sidentes sine cā vel pietate. **Duodecio** accidiosi q̄ dñm cultum ad quem tenentur putā h̄mōnes missam a similia fastidiūt a triste audiūt. Et sic ptz de p̄hibitis in. iij. mādato

Capitulu. Secūdu

Secūdo vidēdū erit de isto qd̄ mādat affiri^a ue vicz. **Quinto** ut diem sabbati sactifices. nō enī sufficit a se h̄ibilibz abstinere s; oportz cultui d̄mo se applicae. **Vbi** nōndū q. festiuitas sc̄i fatur nouē modis. **Priō** in audiēdo missam a d̄ma offitia deuote. **Qui** ei ut rich. diē obmit tūt audire missam peccāt q̄ uē nisi sint ex aliqua rōbili causa legitie excusati. vñ d̄z de cōse. di. i. missas. **Die** dñico secularib⁹ a forzōn clericis diē archidiaconus totas audire sp̄ali ordine p̄cipimus. ita ut ante

Tertū**Preceptū**

bñdictōes sacerdotis egredi po-
pulus nō p̄sumat. q̄d si fecerit ab
ep̄o publice cōfundatur id est
grauit̄ corripiantur vsq; ad ru-
borē vel excommunicentur. **A**ppa-
ratus ibi dic̄. hoc sup missas p̄-
ceptū eē vñ q̄ dieb; dñicis mis-
sas nō audiūt cōn hoc p̄ceptū
faciūt qz deum non sup oia dili-
gūt in festiuitatib; dñicis a si-
milib; n̄ excusentur ut supra di-
ctū ē p̄cepto p̄mo. c. v. g. **E**t de-
bet̄ ibi deū sup om̄ia diligē. **S**e-
cūdo s̄ctificatur festū p̄ audiē-
cia; a lōem a collatōe; verbi
dñi in sermone. **T**ercō audien-
do vel ab audiētib; q̄rendo q̄d
excommunicetur q̄ festa a q̄ ieiū-
nia sint ncc̄io p̄ ebdomadā ce-
lebrāda a tenenda. **Q**uarto oīa;
emūdādō r̄mari ei tunc atten-
ti⁹ debet; xp̄ianus ql̄it deum of-
fendit p̄ ebdomadā a oīeī. sa-
tisfactōem p̄ pecc̄is ereq; a facē
bō similia. **vñ gre. in registro**
Dñico die a labore terreno cel-
sandū est atq; oīno oracōib;
insistenđū ut si q̄d negligētie
p̄ sex dies agitur die resurrecti-
ōnis dñice expiet̄. **Q**uinto attē-
te meditari d; hō dñia bñficia
sibi singularit̄ a alijs cōmūmē
miscricordissime collata que sūt
tā innumerabilē multa a tam
inestimabilē magna ut ingē-
tem flāmam caritatis accende-
re habeāt in corde meditātis a

Capitulū**Secūdu**

fic gr̄as agere d; p̄ talib; a p̄
virtutib; si q̄s fecit. meditetur
gaudia p̄rie. p̄as inferni. a mi-
serias mūdi ut sic suspir; ad eē-
na. **E**xēplo illi⁹ q̄ legit p̄ totū
tēpus vite sue in tribus libris
quoz p̄m⁹ erat rubrus in quo
legit caritate; a passionē xp̄i a
sanctorū. **S**ecūdo eāt niger in
quo legit penas inferni. **T**erci-
us aureus in quo legit gaudia
celi ac. **S**exto debem; orare de-
um beatam virginem a s̄ctos
ab eis velut pauperes suffragia
mēdicando cōtra vulnera ani-
me a contra hostē corpis a aie.
Septimo p̄ indulgencijs debe-
m; ambulare si deuo oīm oīru-
it vel quiete in vno loco p̄ cari-
tatis augmento p̄seuerā. **O**cta-
uo opa misericordie cozporalia
implere in leprosoz in hospi-
talib; apud etiā alios paup̄-
nō min⁹ q̄ cristū visitādō q̄ ait
Quod vni ex minimis meis faci-
stis mihi fecistis. **E**lono opa
miscricordie spūalia op̄lē in for-
mādō de auditis vel lectis i scri-
ptura in morib; ancillas famu-
los. incolas dom⁹. maitū a pu-
eros q̄ talia ignorāt qz in defū-
talū mag; cecitas in eccl̄ia causa-
tur. **S**ecūdo nōnd q̄ seruire
op⁹ factū in festo excusare p̄nt
tria. aliqñ a toto. aliqñ a tātō.
p̄mo ncc̄itas. secūdo pietas. a
tercō operis paruitas. **P**rimo

Tertū**Preceptum**

excusat necitas. q̄ legē non
 habet. et sic multipliciter. Pr̄o
 excusat q̄n̄ imminet piculū vi
 te p̄ incurfū hōstīū tunc licitū
 est pugnare p̄ sua aut cōmū
 tatis necia defensione. Sicut
 fecit machabeus. i. mach. .ij.
 Sicut bello iusto licet facere
 fossata et muros reparare. Secū
 do si hō est in tali necitate oſti
 tutus q̄ p̄ defectū necessariorū
 corpis est in piculo amissionis
 vite. nec possit aliū de suo defe
 ctu succurrere. tali esset licitū
 quodcūq; op̄ fuisse exercere
 p̄ vita ppria oſeruāda aut ali
 terius. idō mach. xxij. xp̄s ex
 cusabat discipulos q̄ p̄t̄ neci
 tate oſficabant sp̄ic̄s maib⁹
 in sabbato. **Tercō** si immi
 neret hōi necessitas egritudis
 corporalis p̄t̄ in festo op̄ari lici
 te opus corporale p̄tinet ad
 salutē corpis pprii vel alieni
 p̄curāda. idō medici possunt
 medicare et infirmi medicamē
 recipere. vñ xp̄s ioh. vii. argu
 endo iudeos dic̄. **Mibi** indig
 nim q̄ totum hōies saluū faci
 m̄ sabbato. Sic enī bibimus
 et comedim⁹ in festo p̄pter sa
 lutē sic et medicamē appoi p̄t
 vñ greg. ad ciues rōnos et po
 nitur de oſe. di. iij. puenit. Ad
 me plātū ē a p̄rūsis hōib⁹ w
 bis p̄dicatum eē ut die dñico
 null⁹ detrat lauāi. Et si q̄dē p̄

Capitulum**Secūdū**

luxuria et p̄ voluptate q̄s laua
 ri appetit hoc fieri nec reliquo
 quolib; die ocedim⁹. si aut p̄
 necitate corpis hoc nec die
 dñico p̄hibem⁹. Et archidy.
 dicit sup̄ p̄ necitate ergo non
 licet lauāi in festiuis dieb; nisi
 necitatis causa. Ead̄ racōe nec
 minuere sāguinē. nec barbā
 radere. nec vnq̄ulas sc̄dere p̄
 nos aut et calciamenta indui
 m⁹ hijs dieb; ea necitate q̄ et
 comedim⁹. **Hec ille.** Quāto si e
 imminet necitas vitandi rei
 exteioris dānū. ut si iacētibus
 segetib; in agro. aut feno i p̄
 tis et imminet tēp̄stas que ta
 lia corrum̄at. aut multū deteri
 or; aut forte abducat a sole se
 pata. non sunt p̄hibēdi dñi
 rez tollere in festis et indēnta
 ti sue p̄cauere vel adhuc stāti
 b⁹ vuis in vitibus et superuei
 at frīg⁹ destrues. aut si ē v̄zifi
 milis timor de incurfū hōstīū
 q̄ alio die h̄mōi res destruerēt
 vel auferrent. aut etiā hōies cir
 ca collectiōes talū rez caperēt
 vel occiderēt tūc licet op̄ari di
 cit hōstien. ne in modico mo
 mēto p̄reat omoditas celesti
 prouisione ocella. patent illa
 p̄ xp̄m mach. xxij. dicēte. **Quis**
 ex v̄b; hō qui habuerit ouē et
 ceciderit sabbato i fouēā nōne
 tēbit et leuabit eā. In simili enī
 casu licitum ē et indulto eccl̄e

dñicis a festiuis dieb; pter q̄
 in sumis et maioibus festiuitati
 bz. alletia piscari. ceruifiā inua
 f. sai. et. ex. de ferijs. c. lic. **Q**ui
 to excusatur serui et rustici qui
 iusto metu oppelluntur a dñis ad
 laborandum festis dieb; nā si si
 ne cōpulsione p labore impetu
 tur nō debet dñis obedire qz nō
 est licitū nec honestū. dñi tam
 graui peccant. **S**imilit̄ q̄ addu
 cunt in festis. census dñis sine
 cōpulsione vel necessitate aliq̄ p
 tacta superi⁹ ad finem istū vicz
 ut alijs dieb; pprijs et osuetis la
 borib; vacet. nō oīno excusan
 tur nisi arta necessitas compellat
Similit̄ regulaes et sacerdotēs
 q̄ dñicis diebus absq; necessitate
 quadrigāt aut huiusmōi alia
 faciūt qz alios corrupūt exēplo
 et similia alijs faciēdi occasioes
 dāt. **S**imilit̄ excusatur vecto
 res mercū ad mundinas remo
 tas vel ad loca remota aut alia
 rūrē si sine graui in cōmodo
 nō possunt dieb; festiuis vaca
 re ab eūdo aut quadrigando.
 idē vidē de cursoib; qui ex cau
 sa racōnabili a necessitate diebus
 festiuis ad loca remota ambu
 lant a sine graui in cōmodo suo
 aut aliorū vacare non possent.
G **S**exto excusari possunt mū
 toēs et vectoēs pēgrimoz et suf
 ferratoēs equoz q̄ talia faciūt
 in festis. si hoc pncipalit̄ faciūt

ppter necessitate eoz p quib; 9
 faciūt talia et tūc etiā licite reci
 piunt salariū pro laborib; su
 is. **S**i vtro faciūt talia in festo
 pncipalit̄ ppter questum aut ppter
 improbā cupiditatem lucrādi
 non videtur quō debent excu
 sai. **S**i illi qui eos de talib; re
 quirūt excusantur si racōnabi
 lem hnt causam a necessariam
 a alias sibi non poterāt prou
 dere. **H**ec omnia a illa i qnto mē
 bro dicta sūt finaliter vult. in
 glosa **Rap.** **S**eptimo qui va
 dunt ad mercata que sūt domi
 nicis dieb; a alijs festis maxie
 pncipis. si quis faciat hoc non
 cōsuetudinarie sed aliqñ a p
 aliqua necessitate. nō credo di
 cit idē qz peccet mōraliter. **S**i au
 tē hoc ducat in consuetudinē
 a faciat ex cupiditate lucrādi
 sic faciūt mercatores qui ppter
 frequentanda mercata aut nū
 dinas vix aut nun q̄ intrant ec
 clesias suas credo qz peccat mor
 taliter. in mercata tñ q̄ sunt ex vi
 ctualibus necessarijs ad quem
 cūq; diem festū de pane vīno
 carnibus et huiusmōi nō credo
 illicita eē. aut de facili prohibē
 da dum tamen se ppter hoc nō
 subtrahant a diuino fuitio hoc
 vult. ibidē. **S**ed cū dicitur h
 sit qz possit indulgeri homibus
 ut in dieb; festis laborent cū ne
 cessitate artatur. **Q**uereres q̄s

Tertū **Preceptum**

dabit licētā istā. **h. scd; wil.**
q̄ ep̄s loci si om̄de adiri pos
sit alia sufficit simplicis sacer
dotis disp̄sacō discreti tñ. pos
set ec̄. eē tāta necitas a tā no
toia q̄ auctoitate p̄a possent
facere. **h; p** quāta necitate li
ceat opari in festis hoc potius
ad arbitriū hōm̄ et discreti viri
limitandū ē q̄ p̄ aliquā doctri
nā generalē dēterminād. **Se**
cūdo excusat in huiusmodi opib;
in festis pietas opis multipli
citer p̄io arare agros paupe
rū. a eis q̄ dirigare vel eis alio
mō laborare. **Si** enī dicit idē
ibidē in dieb; dñicis aut alijs
maiorib; solēnitatib; sc; festis
xp̄i. beate virginis. et in dieb;
ap̄loz talia faciāt non vidē li
cētū sed ceteris festiuitatibus
lic; sc̄q̄ cōsuetudinē regionis
quā scit ep̄s loci a nō r̄probat
si aut̄ dubitatur an sciat ep̄s
loci a sustineat. recurrere de
bet sacerdos ad ep̄m̄ ut super
hoc ab eo certificetur. **Ad** hoc
aut̄ ut talia licite sustineātur.
a licite fiāt opt; q̄ p̄ hōm̄ la
bore nō reuocētur laborātes a
dñis audiēdis que tenentur
audire. a q̄ talia p̄ncipaliter
fiāt p̄pter dñū et non p̄pter affe
ctū carnalē. aut spe remuneaci
onis terrene. i. pastu etiā hōm̄
a aialiu laboratiū a q̄ necitas
paupertatis illi? cui talia fiāt

Capitulum **Secūdu**

hoc videatur exigere sic etiā
exceptis p̄cipuis festiuitatib;
credo q̄ nisi sit phibitū aut cō
suetudinē contrariū liceat aliqd
opari circa edifica cōez ec̄iaz
a sacroz locoz et ad op̄ mi
nistroz ecclesie pauper̄ p̄ser
tū eoz qui redditi nō habēt
ita tñ q̄ labor nō perueiat ad
multā fatigacōnez; a tediū ex
diuturnitate labois. q̄ nō cre
do q̄ debeat in eis laborare per
totā diē. nec ad multā fatiga
cōez; nec debēt p̄pter huiusmodi
labore obmittere audiētiā
missē in tali festo. non ei debēt
dimittere id ad qd̄ tenētur p̄
pter aliud ad qd̄ nō tenētur.
h. de wilh. **Ter**cō excusat
interdū hūilitatē opis modici
tas vñ dicit idē. q̄ lic; non sit
licitū scribere aliquod grande
in die festo ut de sexterno ad
sexternū sic nec lic; alia opera
seruilia opari. **Scolares** tñ le
ctiōnes suas quas nō possunt
sine scripto memorie om̄eda
re scribere possunt. **Similiter**
hōm̄es q̄s stilo aut plūbo nō
uerūt scribere possunt ut credo
puto etiā q̄ studēdo q̄s in ali
q̄ libro possit corrigere si ali
quid corrigēdū sit. locare aut̄
opas suas. aut alienas cōdu
cere dieb; festiuis p̄pter corri
gēdos libros non est licitum
Et sicut d̄z de correctione libri

si pōt de laborib; alijs intelligi
 ut si q̄s nō intencōe ofsp̄rādi
 alias ut forte de ābulādo trāsir;
 ī die festo p vineā suā aut agrz
 ⁊ trāsēdo putget modicū qđ
 p incur ā manleat purgādū. ā
 reparet modicū de sepe q̄ in ali
 qua parte rupta aut inclinata
 fuit. aut iuxta vites eigat vnū
 palum vel duos incliatos. aut
 aliud puum faciat qđ sic trāse
 undo occurrat faciendum. **hxc**
1 **wilb.** **Tercio** querer; quis
 vtrū xp̄ianus toto die festiuo
 obligatus sit habere aim recol
 lectū ⁊ se exercere in sup̄ nōtis
 nouē exercitijs. **Re.** q̄ licet illud
 ess; bonū nō tñ ē hō ad hoc ob
 ligatus virtute illius precepti
 pmo in multis casib; pōt se oc
 cupare exercitio operū exteriō
 rū eū a talibus distrahentiū ut
 cū necitas vrg; aut pietas sua
 suadet. pmo dicunt aliq̄ docto
 res ut cācellari; modern; q̄ in
 die festo pōt hō assumere sibi
 aliquā recreacōe; spatiū vel so
 laciū dūmō hoc sit sibi hōestū
 ⁊ talit̄ fiat ut non cōmittantur
 illa pccāp que offenditur deus
 ⁊ potissime mōelia ut sūt ebrie
 tates. piuria. rixe. desideria car
 nalia. vrba. opera aut carnia
 luxurie ⁊ cet̄a similia que in di
 ebus festis sūt duplitia peccata
Idem de choreis. ille vro auto
 ritates factozum que sonāt q̄

in diebus festis nihil nisi oracō.
 m̄ aut deo aut huiusmōi vacan
 dum sit ut dicit alexan. de hal.
 in suo. iij. intelligēde sunt q̄ ni
 hil cōnriūm vacationi d̄morū
 ā quod huiusmōi vacacōe; im
 p̄diat agēdū ē ut sūt opa serui
 lia phibita vbi non necitas vrḡ
 get nec suad; vtilitas. vñ t̄ hō.
 di. m. iij. di. xxii. q̄ lic; non te
 neatur hō toto die festo orare ⁊
 oib; hōis tenetur tñ se toto die
 obseruare pdoneū ad orandū. **Et**
 addit ibidē q̄ act; n̄rimonia
 lis lic; careat culpa tñ q̄ rācōe;
 dep̄mit p̄ carnalē delectacōe; ⁊
 hoie; ad spūalia tēdere non si
 mit. deo in dieb; festis ⁊ alijs i
 q̄b; ē p̄cipue spūalibus vacā
 dum non lic; p̄tere diugale de
 bitū. **Exēplū** vide paulo supra
 greg. dyalogoz p̄nti p̄cepto
 .c. i. f.

Capitulum Tertium

Tercio ad hoc manda
 tū memēto ut diē sab
 bati sanctifices reduci
 tur reuerencia et sanctificatio
 septem sacramētozum noui te
 stamenti. **Sic** enim sanctifican
 tur tempus ⁊ locus. ita sancti
 ficari debent septem sacramen
 ta de quibus in sequentibus di
 cetur latius q̄tum ad ea q̄ sunt
 necessaria. **Ubi** p̄mo nōnd; a
 q̄ scō; hugo. de factō victore

a m grm di. i. iij. **S**acramēta
 sūt instituta ppter vulneā pec
 catorū sanāda. Est enim ecclia
 velut apotheca vel domus pru
 dentissimi medici extra oēs infir
 mitates antea ta sufficiētia oti
 nēs. vbi infirmus est pccōz. me
 dicus est xp̄s. minister medi
 ci est sacerdos. antidotū ē vir
 tus sacramētorū. sed vasa anti
 doti sūt sēsbiles for̄ me. vij. sa
 cramētorū. **S**ecūdo nōndū
 q̄ tm̄ septem sūt sacmēta no
 ue legis. q̄ scōz. thō. septē sūt
 vulnera quib⁹ gūit hic infir
 mamur. tria sunt pccā. q̄ tuoz
 sunt p̄nosē occasiōes pccōz
 a segle. Primū malū est p̄ctm̄
 originale extra qd̄ ē baptism⁹
Secūdū est veniale peccatū
 extra qd̄ ē appropate institutū
 oleū extreme vntiōis. Tertū
 est mortale p̄ctm̄ extra qd̄ ē pe
 nitētia. Quartū est infirmitas
 ad bonū contra qd̄ est oñitio
Sintum est ignorantia verozū
 cōtra quod est ordo. q̄ ordia
 tus debet esse doctus ut possit
 docere. Sextū ē concupiscētia
 effrenis. cōtra qd̄ est m̄rimoi
 um. Septimū est affectio ad
 terrena et caduca cū tepore. v̄
 toto p̄pore inordinato cōn̄ quod
 ē eucaristia. vbi visibiliter deū
 vidēdo ad invisibilia capi et ac
 cēdi inuitamur. **T**ercō nōn
 dum q̄ septē sacramēta eoz

efficacitā et virtutē habēt a di
 ūb̄ diuīnōde. **P**rio a dō p̄n
 cipaliter q̄ de⁹ solus gr̄tiam
 creat et p̄ctm̄ dimittit. **S**ecūdo
 a passiōe xp̄i tanq̄ a causa me
 ritoria nā xp̄s in p̄mo instan
 ti sue ocep̄ōis se p̄ri obtulit
 p̄ r̄dēp̄cōe geneis humani q̄
 obla cō osumata fuit i cruce. q̄
 obla cō q̄ ex sūma caritate p
 cessit et a sūmo nobilissimo fi
 lio di. idō acceptissima patri
 fuit. **E**t ad illud loquitur bt̄s
 aug⁹. xxij. de ci. dei. circa p̄nā
 piū vbi dicit. de xp̄i latere fluxit
 se septem sacramēta hui⁹ aut
 passiōis meitū hodie ē in ac
 cep̄cōe p̄ris et cōmūcatur v̄
 lēti sacramētū aliquod recipe
 re. lex enī d̄mitatis est scōz an
 sel. **C**uz de⁹ hō q̄ p̄ nullo p̄ctō
 cū sit infirmū malū de⁹ placai
 vult nisi sibi offeātur mai⁹ bo
 num q̄ p̄ctm̄ malū ē. et hoc fit
 q̄n p̄ri xp̄s pass⁹ offert. illud
 vidēz velle ap̄lus rō. v. vbi ha
 būdant d̄lictū sup̄ habūda
 ut et gr̄a. vñ ec. i. passiōe xp̄i
 oia sacramēta p̄sentata fuerūt
Baptism⁹ in aqua lateris. **E**
 ucaistia in sāguine lateris. **C**ōfir
 macō in aggressu terribilissē
 mortis. **P**enitētia in lacrimis. **O**
 rdo q̄ fuit hostia et sacerdos. **M**a
 trimoniū in generacōe filioz
 ecclie p̄apezōez lateris. **V**ntiō
 extrema in effusiōe sāguinis

Tertū

Preceptum

romana ecclia ē ista **E**go bap-
tizo te in noie p̄ris ⁊ filij ⁊ spi-
ritu sancti. **E**t habetur extra
de bap̄tismo ⁊ ei⁹ effectu: **S**i
q̄s **E**t p̄mittit̄ p̄p̄riū nomē
vic; ioh; vel kateria de ritu ro-
mane ecclie **S**i p̄cedētia om̄ia
nō sūt de necitate sacramenti.
amē v̄o nō ē de necitate bap-
tismi nec de essentia sacramēti
nec de necitate p̄cepti nisi vbi
consuetudo p̄ticularis hoc habet.
q̄ v̄s consuetudo hoc nō habet.
nec ē de for̄ xp̄i. lic; li. ego sit
de necitate nō sacramēti. h̄ p̄-
cepti ecclie v̄s. in li bap̄tiso ei
p̄ma p̄sona intelligitur. ⁊ est
semp̄ regula iuris q̄ mutacio
quocūq; modo fiat i for̄ ecclia
istica sacramētoꝝ obligat ad
p̄c̄m nisi ex impotentia vel ex
necitate fiat **E**t consuetudo ecclie
ligat ut statutum **S**icut ⁊ cō-
suetudo p̄p̄li ligat ut lex **Q**uis
aut̄ scire teneatur h̄c formā
dicit **p̄. pa. i. iii. di. v. formā**
baptismi forte nō oēs scire te-
neatur nisi quibus incūbit ex
offitio ut cuātus vel obstetrix
cui sepe incūbit **E**t nō solū pos-
sunt seculares in casu necitatis
baptizare h̄ d̄ b̄t q̄ si non oc-
currēs morti corpis cū posses
esses resq; mortis. sic multo ma-
gis si non succurra; morti aie
v̄ndē si hoies appetunt diuici-
as corporales ut dent elemofi

Capitulum

Tertū

nas. cur nō appeterēt plus di-
uitias sp̄uales vic; sc̄ia; ut dēt
sp̄iū elemofinas que maiores
sūt. **A**dū tendum tñ q̄ si non
sit periculū de tardacōe bap̄ti-
sadi deb; quis expectare p̄ do-
neū minist̄ q̄ solus sacerdos
h̄; ex offitio baptizare nec al-
teri lic; n̄ i necitate. tñ q̄ncūq;
sua cōsciētia dictabit ei q̄ puer
est in periculo moriēdi ante q̄
v̄niat potēs ⁊ volēs ⁊ debēs
baptizare ip̄e non solū pot̄. h̄
eciā debet eū baptizare si sciat
formam baptismi ⁊ simplices
debēt querere a fr̄atis an bene
baptisauerit vel an debitā for-
mā sciant. i periculo eciā si solū
man⁹ vel aliud mēbrū nascit̄
baptisandum est sc̄dm th̄o. ⁊
plures alios. ⁊ sc̄dm sco. i cimi-
tario sepl̄iēdū hec ille. **T**er-
cio bap̄tias debet attendere
ut simul sit ablucio in aqua ⁊
forme placō. v̄ndē dicit̄. **aug⁹.**
super **Joh. om̄. f. viii.** **A**ccedat
v̄rbū ad elemētum ⁊ sit sac̄-
mētum nō aut̄ accedit rite sal-
tē nisi fiat simultas talis q̄
declarat sco. dices **R**oluit xp̄s
nos obligare ad tā subtilē
simultatē quā vix hō poss; p̄ci-
pere vel seruare. siue enī sacer-
dos pri⁹ immergat vna imer-
sione vbi moris est ter merge-
re. ⁊ postea incipiat v̄rba cū
secūda immerfione. siue pri⁹

icipiat verba et dicat. ego baptizo te immergat aut aspergat in casu cum verbis sequentibus sufficiens est similitudo dummodo tamen prolatione non finiatur ante inceptioem abluciois. nec ablucio ante inceptioem prolationis. Quarto quisque baptisatus in se et in suis omnino meditari debet quid promiserit patri pro eo ac si met baptisatus promississet vicem resistere dyabolo et populo eius. Et licet illud non sit proprie votum quod est de necessariis. Certum tamen est baptisatum graviter peccare quod non baptisatum ceteris paribus. **Q**uinto videndum est ut leuans non sit moechus. Item ut non sit consanguineus vel affinis. ut dicetur de consuetudine. ite ut sit vnus nisi consuetudo obstet. Ex promissis omnibus patet quod baptismus constituit christianum ut familie christi ascribatur ut dei filius adoptiuus sit. si per consuetudinem militibus christi ascribitur.:

Capitulum iiii.
precepti iiii.

Secundum sacramentum est consuetudinis. cuius fructus sunt tres principales. Primus quod caracter spiritualis aie ibi imprimatur. **H**ac est quod consuetudo est sacramentum quo homo deputatur ad aliquod sacrum puta ad confessionem; hinc et ostentat eius defensionem

una in fronte recipitur hoc sacramentum per impressionem signi crucis episcopus dicente. signo te signo crucis ne erubescas christum crucifixum confiteri verbo et opere. unde thomas dicit. quod christianorum duplex est pugna spiritualis. una quod quis pugnat contra impediens salutem suam pro suis et hoc omnibus indicatur. sed ad hoc non datur sacramentum confirmationis. sed ad sistendum fortiter in pugna. qua quis nomen christi impugnat et ut inuictus christi confessor permaneat. Et huic pugne non omnes exponuntur. nam quouscunque baptisatus et creditus sit confiteri hinc quando confessio ab eo expetitur non tamen est cuiuscunque se libere exponere sed tamen confirmati. Et hoc patet in apostolis in quibus hoc sacramentum inicium superhit quod ante aduentum spiritus sancti confirmationis eos erant fores clausae cenaculi propter metum iudeorum postea vero repleti spiritu sancto ceperunt cum fiducia loqui et publice verbum dei predicare. Etiam christus expressius ait. Sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto. **Luce. vltimo.** Sic etiam videmus quod qui ad mundi militiam eliguntur eis imprimatur aliquod signum permanens ut aureum balteum vel simile. Et olim cautio brachium talium signabatur ad dram aliorum. Et etiam in bello

Tertium

Preceptum

dimicaturi certis signis config-
natur. sic et in militia fidei per
b confirmacionem fit. **S**ecundo effe-
ctus est specialis et noue gratie sac-
metalitatis infusio. Ratio est quod con-
firmacio deputat suscipiente ad
aliquod sacrum quod digne sine
gratia fieri nequit quod non est spe-
tiosa laus in ore peccatoris pro-
deputat ad operum arduissimum
et maxime caritatis ut animam
sua ponat quis pro christo. Ideo de
consec. di. v. c. nouissime. dicitur quod
in confirmacione datur spiritus sanctus
septiformis gratia cum omni ple-
nitudine sanctitatis. Tertius effe-
ctus est quod in confirmacione contra-
hitur cognacio spiritualis sicut et in
baptismo. unde dicitur. pa. i. iij.
di. vij. Sicut inter baptisate
et uxorem eius matrimonio con-
sumato et omnes filios eius ex
vna parte. et baptisatum et pa-
tre et matrem eius ex altera. Et
filiter iter leuante de sacro fon-
te et uxorem eius matrimonio con-
sumato ex vna parte cum filiis
suis et baptisatum ex alia par-
te cum patre et matre eius contrahi-
tur cognacio spiritualis que matrimo-
nium impedit et dirimit. Sicut
omnibus illis modis est de confir-
macione et confitio. et tenete cum
uxoribus et libris ut legitur libro
.vi. de cognacione spirituali. c. i. Item
sicut non debent plures leuare
baptisatum si tamen fiat spiritualis co-

Capitulum

Quartum

gnacio ad omnes contrahitur non quod
inter illos ad inuicem sed inter
quolibet eorum ex vna parte. et bap-
tismatum et parentes eius ex alte-
ra. Sic etiam est per omnia de tenenti-
bus confirmatum de consec. di. iij. non
plures. Et libro. vi. de cognati-
one spirituali. c. ij. Item sicut vir non
debet tenere uxorem nec filium eius
in baptismo. quod si scienter fece-
rit putat se iure petendi debitum.
Si autem ignoranter non propter
hoc separatur. Sic per omnia de con-
firmacione. xxx. q. i. de hijs. Et de
cognacione spirituali in decretalibus
habetur per. Qualiter autem confir-
matus se habere debet. Sci-
endum primo quod illi qui perfecte etatis
sunt moneantur ut confiteantur que
tenent mundi dona spiritus sancti va-
leant accipere ex de consec. di. v.
De ieiunio. Secundo debet reci-
piens esse ieiunius in sinceritas ut
grat ut dicitur. mg. i. iij. di. vij.
Et de consec. di. v. ut ieiunius. Exci-
piuntur autem ibidem infirmi et pi-
clitantes morte. Ideo etiam propter
multitudinem confirmacionum susci-
netur ut a non ieiunio detur et
suscipiatur congruentius tamen est ut
fiat a ieiunio et a ieiunio susci-
piatur ubi fieri potest. Tertio primum
dei debet de apto tenete in con-
firmacione. Circa quod per. pa. not. cum
tho. quod mulier potest tenere virum
et e converso et mulier mulierem
et vir virum. Teneri enim debet

confirmatio in signum quod infirmus
indiget ab alio sustentari. hoc
autem signum locum habet mulierem vel vi-
ro tenete. Item non plures vno te-
nere debet in officio sicut nec in
baptismo in quo tamen forte contra-
ria consuetudo excusat de. ose. di.
iij. nos plures. Et quando mos erat
crimen non erat. Item sic in bap-
tismo non baptizatus non debet tenere
baptisatum. sic etiam in confirmatio-
ne non confirmatus non debet tenere con-
firmatum de conse. di. iij. In bap-
tismo debet tenere in confirma-
tione nisi in necessitate. Item non de-
bet se tenere mutuo consanguini
nei vel affines quod sufficere eis de-
bet vinculum naturale et carnale.
Quarto scilicet Rich. de b. frons con-
firmati ligari donec desiccetur
ne forte sordes contrahat. Et scilicet
hugone. ij. de sacramentis pte. vi.
c. ultimo. Decet confirmatum
non lauare caput septem diebus
propter septem dies spiritus sancti. Et etiam
quod spiritus sancti aduentus septem
diebus celebratur. Quinto attende-
di debet quibus sit dandum hoc
sacramentum videlicet quod omnibus
christianis mutis quod signo presentem con-
firmari christum mulieribus viris mori-
turi etiam propter meritum obedientie
et signum characteris. pueris
etiam dari possunt quod non ponunt
obice gratie huius sacramenti. Circa
septimum tamen dicitur pe. de pa. consul

tum est dari ut memorentur
de sacramento non iterabili facili?
Ultimo queritur an confir-
matio sit sacramentum necessita-
tis id est ad salutem necessarium
Respondetur scilicet the. quod non est sic
necessarium quod sine eo non possit
quis saluari quod pueri non confir-
mati saluantur. Sed sic est ne-
cessitatis quod contemptus eius dan-
nabilis est. Arnican. li. ix. de q-
stionibus armorum sic dicit.
Mibi videtur confirmatio sic esse
necessaria quod si haberi poterit ha-
beatur. ideo in adultis eius accep-
tum habet vigorem; preceptum ut mi-
hi videtur hoc ille. postea illud
multipliciter persuadit. Seco. di. in
iij. di. vij. Confirmatio non est sac-
ramentum necessitatis ad salutem in
adulto oblata omnimoda oportu-
tate sic quod tunc non contemnat. vñ
ex de sen. ex. non est plenus christianus
quod contemnit. Iudicatur autem contemp-
tus si omnimoda oportunitate ob-
lata non suscipitur. hoc de sco. Ad-
ultus scilicet sco. est quod significat huius usus in
comis. di. ec. pe. pa. vbi patet. Cum
homo teneatur semel in vita officii
si possit et negligat licet aliter sa-
cramentum non contemnat mori-
lit peccat et damnatur moriens
nisi confirmetur tunc si potest
vel nisi peniteat et confiteatur
de hoc quod in sanitate potuit
et neglexit. Similiter si quis bal-
lum aliquod mortale intrat. quod

prius offerri potuit et neglexit
deret similiter tunc de hoc confite
ri vel offerri si posset. Item confirmatio
est necessitatis sacramentum ubi
imminet confiteri coram tyranno
et huius confirmationem et omnia parata
quod tunc vix potest excusari a con
tempitu vel presumptione huius de
precepto. **¶ Capitulum Quintum**

Tertium sacramentum est
ordinis vel potius ordi
nacionis. **¶** Vbi non
a dum secundum magistrum dicitur xxiii. iiii. et
thomas et alios doctores ibidem.
quod sacerdos quilibet habet septem
privilegia propter que multum ho
norandus est ab alijs. a se custo
diendus a peccatis et deo si bene vi
vit valde acceptus. Primum enim ad
spirituale dei cultum est septies ad mi
nus plus quam secularis consecrat?
nam ordines sunt septem et in quo
libet consecratur spiritualiter. et in quo
libet recipit spirituales gratias sac
mentales quarum una est perfectio
alia secundum gradus ordinis quod
in quolibet deputatur ad spiri
talem actum divinum ad quem gratia exigi
tur spiritualis. Si igitur locum sacer
dotum cimiterium et ecclesia ac altare et
vasa sacra puta calix et monstran
tia et vestes sacre ut corporale
palle idumeta pro missa et hu
iusmodi sunt reuerenter tractan
da que tamen omnia sunt irrationalia.
cur rationalis sacerdos septies sac
tus deo non plus est honorandus?

Secundo quod quilibet sacerdos vel
tra laycum habet septem characteres
aie sue impressos spiritus differentes
indeliberables per quos hic et in iu
dicio et in alio seculo agnoscentur
in quo ordine fuit que et signu
la in magnum gaudium si saluabi
tur cadent vel in magnum tormen
tum si damnabitur. vnde in quilibet sac
doti orandum est illud psalmus. fac me
cum signum in bono ut videant quod
me oderunt et confundantur quoniam tu
domine adiuuisti me et consolatus
es me. Tertio quod quilibet sacerdos habet
effectus clauium regni celestis
sante ubi habet ipsum de quibus
dicitur matthei. xvi. Tibi dabo
claves regni celorum. et quodcum
que ligaueris vel solueris. dicitur
enim thomas. ubi prius. quod clavis rea
liter est character sacerdotalis cuius
effectus est septuplex. Primum pec
cata delere si reperit in confite et
hoc dispositio. Secundum macu
las peccatorum tergere. Tertium gra
tiam acquirere dispositio. Quartum
penam purgatorij imminuere.
Quintum pena satisfactoria liga
re. Sextum excommunicare quoniam
est in episcopo. sacerdote. archidia
cono. vel electo habente iurisdic
tionem. Septimum indulgentias
dare si est in episcopo. **¶ Quarto sa**
cerdos habet potestatem corpus christi
consecrare. Et licet opinio sit an
episcopus sit ordo super sacerdotum
tamen dicit scriptura. quicquid de hoc sit

actus nobilissimus in ecclesia simpliciter est consecratio eucaristie. Et ideo supremus gradus siue nobilissimus est sacerdotium pro nobilitate actus ad quem disponit vicarius consecrationem eucaristie. **Sextus** vero alij inferiores ordines sunt quam in nobilitate sic se excellunt ut **Primus** sit hostiarius. **Secundus** lectoratus. **Tercius** exorcistatus. **Quartus** acolitatus. **Quintus** subdiaconatus. **Sextus** diaconatus et sacerdotium supremum mensurando per nos nobilissimum actum consecrationis eucaristie. per factorem enim ordinum quilibet disponit aliquam ad eucaristiam. **Hanc** autem potestatem eucaristiam scilicet consecrationis nec angelus habet nec homo alius quam tunc quibus potest aut scilicet factus aut bonus. quod dandum enim sacerdos est quem celos verbo creavit verbo recreare habet. Et eum quem castissima virgo semel genuit quotidie quod dandum regerare potest. **Quinto** sacerdos est velut alter gabriel archangelus et celestis quod dandum panimphus medius inter deuota animam vel sponsam ecclesiam et christum eius sponsum cum celebrando orat et offert vota animarum summo patri et clementiam patris renunciat pro populo. **Ac** demum orat christum sponsum cuiuslibet homini misse assistenti deuote. **Est** ecclesie badius domini nobilissimi ostentum in sermone spiritus sacramentalium quod

sermone pater celestis per eum quotidie digit mundum. **O** quante dulcedis et solacio est deuoto sacerdoti tantum sacramentum verbo conficere. per oculos habere. ostendere manibus. ore sumere. et alijs ministrare. **Sexto** sacerdos est vtilissimus ecclesie quod nullus christianus rite efficitur ne citate depta nisi per sacerdotem. nullus in christi militum consecratur nisi per sacerdotem episcopum in confirmatione nulli enim peccatum dimittitur nisi per sacerdotem. **O** es famem parent spiritus. si eucaristiam nullus consecraret nec aliquis mirum potest melius ad mortem quam per sacerdotem dandum eucaristiam et unctionem. nec benedictio in minimo id quod potest fructuose nisi per eundem nec animabus post hanc vitam subuenitur salubus quam per eucaristiam secundum greum in **iii. dyal. vmo** nec per peccatum huius potest maius quam ut per corpus christi offeratur patri in eucaristia ut dicitur. **Septimo** vita sacerdotis hominis tota est angelica. quidam enim angelorum secundum dyonysium et dandum in celo deo habent assistere. **Sacerdos** vero in terra idem habet factum deo in altari et in choro. **Alij** in celo et alibi deo ministrant. **Si** sacerdos in terra existo. preter hoc omnes angeli in celo triplicia habent officia videlicet laudare. benedicere. et predicare. que in terra sacerdoti sunt propria. **Ex** istis sequuntur plura documenta

Tertium**Preceptum**

salubria. **Primo** q̄ ois hō secu-
laris tñ potissime i magno ho-
nore tenere debet sac̄dotē. huc
bonū huc malū patz qz p̄fata
maxio honore sūt digna. ideo
dauid malū sed vnctū saul q̄
q̄ mōle suū inimicū ledere no-
luit. i. re. xxij. **Hic** fecit oſtā-
tin? impator ut refert rufin? q̄
cū int̄r̄ſſi locū mīcem oculū a pa-
tres quosdā repiz; inter se ha-
bere iurgia. acceptis ab eis oī-
um iurgiorū q̄rimoniāz libel-
lis eos in sinu colligēs fecit ex-
uri ne cui hominū innotescere
posſi peccatum sac̄dotum. **vñ**
q̄ alibi fertur dixiſſe q̄ p̄mitur
di. xvi. in scripturis Imperator
cōſtātin? dixiſſe narratur vre-
ſi proprijs oculis vidissem sa-
cerdotē dei. a aliquē eoz q̄ mo-
nachico habitu amicti sunt p-
cātem clamidē meā explicare;
q̄ coopirem eum. ne ab aliquo
videretur. **Secūdo** sequit̄ q̄
grauiter peccāt sac̄dotes raro
celebrātes vel in dīnis indigne
ministrātes a alijs p̄cās mōz
lib? se inquinātes patz qz cū
crescūt dona. crescūt etiā sc̄dm
gre. donoz rationes. q̄ seruis
sciēs volūtatem dñi sui q̄ nō fa-
ciēs plagis vapulabit multis
luc. xij. **Ideo** etiā xp̄us maxie i
sacerdotes inuexit malos cum
v̄ multiplex eis p̄dixit math.
xxij. **Et** quādo de eoz templo

Capitulum**Quintum**

vēdētes a emētes eiecit math.
xx. **Tercō** seq̄tur q̄ ḡuiter pec-
cāt qui sac̄dotib? coopantur
ad peccādū puta. ludēdo. c̄pu-
lo se ouiuēdo. q̄ p̄ſertim luxuriā
do. tactu. verbo. munusculis vel
actibus. qz oēs tales maculāt
sac̄dotes dñi a indignos red-
dūt maxis bonis que facere pos-
sent boni sac̄dotes. **Quarto** se-
quitur q̄ grauiter peccāt secu-
lares sac̄dotib? indiscrete det̄-
hentes patz qz tales maxie ho-
norare tenētur q̄ nō infamare
Quo cōñ deus exo. xxij. p̄cepit
dñs nō detrahas q̄ p̄ncipi p̄ſi-
tū non maledices. **Quinto** seq̄-
tur q̄ m̄res a p̄res ac alijs nu-
tritij sac̄dotum honoz do mul-
tum regratiā tenētur a letari
debent qz eoz minist̄io aliq̄s
factus est sac̄dos patz qz p̄ſi-
cipes sunt sp̄alius honoz ope-
rū taliū sac̄dotū q̄ alijs plures.
hec sunt tria sacramenta vic;
baptismus officio a ordo solū
caracteres imp̄mentia indelibi-
les. quoz racōem assignat pe-
de thar. sup. iij. dicēs Cū cara-
cter sit signū distinctiū sc̄s;
statū fidei in ec̄cia militātū sciē-
dū qz triplex est distinctō. vna
totius exercitus ab exercitu cōñ-
rio que fit p̄ caracterem baptis-
mi. altera militū fortiorū a po-
pularib? infirmioibus q̄ fit p̄
caracterē cōfirmacōis. **Tertia**

ducū ab vtrifq; q̄ fit p̄ caracte
rē ordinis **P**rimo imp̄mitur ad
fidei susceptōe; **S**ecūdo ad ei?
cōfessionē seu defensionē. **T**er
ti? ad doctrinā fidei siue traditō
nē. hęc aut̄ triplex distinctio in
triplici sepa cōe a electōe ppli
isrl̄. significata ē. nāi electōe a se
pacō e eoz ab egyptiis siḡtur
Caracter baptismalis. in sepa
cōe bell atoz ab inbellib; **C**ara
cter ofiī cōmis. in sepa cōe vno
leuitaz ab alijs caracter ordiis
hęc p̄. vñ etiā th̄. dicit q̄ in eu
iustib; ordiis susceptōe q̄s dux
efficitur quo ad aliq̄d ppli xp̄i
am . . . **Capitulum. vi.**

Actionis extreme sac̄
mētum exeūtib; de hoc
mūdo est institutū. vbi
p̄mo vidēdū de eius effectibus
secūdo quō sit recipiēdum **T**er
tio an sit necessāio recipiēdum
Quāto ad p̄mū nōnd̄ fm̄
th̄. m. iiii. di. xxiiij. et alios. q̄
quāq; sunt principales effect?
huius sacramenti. **P**rimo a p̄n
cipalis sc̄dm th̄. est ablacō re
liquiaz peccati. non aut̄ dicun
tur reliquie peccati habit? vel
disposicōnes peccatorum sed de
bilitates ex talibus consequen
tes et alias animam ad malum
occasionantes. vñce primus ef
fect? est quedam sanacō spūa
lis quedatur contra quādam
debilitatem vel ineptitudinem

q̄ in nob̄ r̄linq̄tū ex pctō actu
ali a originali cōtra quā debili
tatē roboratur hō p̄ hoc sac̄mē
tū. vñ p̄. de. pa. declarat illis vl
teri? dicēs q̄ morte instāte im
minet ḡuissima tēpta cō inimici
calcaneo infidiātī. **E**t causatur
ex q̄tuor. **P**rimo ex memoia p̄
cedēciū delictoz ex q̄b; in despe
ra cōe; illabi quis poss; **S**ūto ei
plures a ḡuozib; pctis q̄s cō
sensit m̄to magis meruiti tēp
tacōib; deseri. ibi aut̄ imminet
ḡuissima tēpta cō. **S**ecūdo ex
habitib; malis q̄ i otrariū grē
inclinant a ptunc hō p̄n? ē ad
malū pcti. **T**ercō ex inclinatio
ne aie ad corp? infirmū cui iteta
ē magis ptuc a p̄ōns min? ai
ma sib; p̄i m̄tenoit. naturalit̄
ei diligit corp? a q̄ separi sc̄dm
p̄h̄. m. iiii. ethicorū tribulissimū
est. **Q**uarto patietur tūc visio
nes terribiles hō ex hīs oibus
aia debilioz efficit a grauiisā
iminet tēpta cō. ideo q̄si pugil
inungit otr̄ de monē hē ofirmā
d? otra mūdū. a sic infirmitas
spūalis p̄ hoc sac̄mētū tollitur
in pte vel i toto. a hoc si infirm?
vritur racōe. filia h̄s ifra. c. xi.
g. si aut̄ infirm? iā p̄didit vsū
racōnis laps? in frenesim ita q̄
peccatē nō p̄t tūc adhuc r̄stat
in eo infirmitas ab actugl̄ a p̄
na debita pctō actuali. a otra
hanc q̄ secūdo a infirmitas eē.

Tertium**Preceptum**

datur vnctio dicit pe. de pa. ut
 pugnās in fine vicat a purga
 tus sine graui purgatio celū
 intret et ppter has duas infirmi
 tates fit vnctō. vñ triplex pot
 esse ibi infirmitas. p̄ma corpa
 lis. secūda spūalis ad resisten
 dū tēptacōmi. tertia spūalis ad
 obligacōem pene. **S**ecūdus
 effectus est secūdari⁹ vic; sam
 tas corpalis hūc aut nō indu
 cit nisi sed; q̄ expedit ad finez
 p̄ncipalē sc; ad sanacōez spūa
 lem. et tunc sp̄ inducit dic. thō.
 dūmodo nō sit impedimentum
 ex parte recipiētis. **T**ertius si im
 minet dicit idē aliq̄ peccatū
 mōele vel viuale quo ad culpā
 tollit ip̄m dūmodo non ponā
 tur obstaculū ex pte recipiētis
 ita q̄ attritus pot̄ hei cōtritus
 si non prius fuit. pe. de pa. ad
 dit. ponatur enī q̄ duo infirmi
 sint in extremis. ambo solū at
 triti nō potētes confitei quoz
 vn⁹ iungatur alter nō p̄m⁹
 pot̄ saluari a alter damnari.
 q̄ in p̄mo vnctiois sacmētū
 de attrito fecit contritum non
 sic i secūdo. **I**tem ponatur etiā eol
 esse ofessos tñ i confessione po
 tuerunt habere tam impfectū
 dolorē q̄ fuerunt ficti respectu
 sacramēti penitentie. stat p̄mū
 p vnctioē hei cōtritum non se
 cūdum q̄ non vnctur. **I**tem
 ponatur etiā eē cōmūcati ad

Capitulum**Sextum**

huc vn̄i delebitur p̄c̄m q̄d al
 teri non delebitur non vnctō
Qrtus est hilaitas mētis nō
 actualis sed habitualis q̄ fit p
 augmētum gr̄e habitualis si
 p̄fuit et infusio noue gratie sa
 cramentalis q̄ p̄cedētia efficit et
 cōtus quida; sac̄mētis. **Q**ui
 tus effectus est professio que
 dā vltimate xp̄iane fidei. sic ohr̄
 cō est professio quedā in hōa
 te fidei p̄ baptismū. **E**t ista inu
 untur iaco. v. **I**nfir̄tur quis ex
 vobis inducat presbiteros ec
 clesie et orēt sup eū vngentes
 eū oleo in noīe dñi. et oratio fi
 dei saluabit infirmū et alleuia
 bit eū dñs. et si in p̄c̄is fuerit
 dimittent̄ ei. **Q**uo ad. ij. tria **b**
 obhuanda sūt. **P**rimo iungē
 dus debet eē penitens saltē do
 lore attricōis alias fictus ob
 staculū sacmēto poner; **S**e
 cūdo deb; vti ratioē actu vel ali
 qualiter de pp̄m̄q̄ vsus fuisse.
 ideo p̄ueis nullaten⁹ est dādū
 nec fatuis. nec fuisis seu amē
 tibus qui nunq̄ ratioē vñ sunt
 q̄ sacramentum hoc req̄rit ut
 profit q̄ ex quadā deuocōne
 suscipiatur quā p̄fati nūq̄ ha
 buerūt. frenetici tamē et amē
 tes si in mēte sana ostituti hoc
 sacramētum petiuerūt eis dai
 potest iā alienatis a rationis
 vsu dūmō non fatiāt irreuerē
 tia; sacmēto. vñ de ligai p̄nē

possunt enim tales esse in peccato et in alijs defectibus. Et quia sanis precierunt: ideo ei effectum habere possunt in infirmitate. Tertio oportet ut sit infirmus in periculo mortis constitutus. Ratio est quod non quilibet sanitas spiritualis est effectus huius sacramenti sed ultima et perfecta que disponit immediate ad actum glorie nec in quolibet necessitate corporali subuenit virtus diuina sed extrema deficiente auxilio humano. **I**so propter utrumque effectum solum in periculo mortis constitutus debet dari. **S**emib' etiam datur qui moritur et sine aliquo actuali infirmitate quod defectus nature reputatur in eis pro actuali infirmitate non ergo debet dari sanis nec omni infirmo adulto nec in quolibet periculo mortis quod non datur de capitandis vel bellaturis. **A**ut nauigantibus quod mors talium imminet ex euentu fortune non ex defectu nature. **A**n autem in eadem infirmitate pluries sit dandum. **S**e. fm. tix. quod sic quando est diuturna infirmitas ut propter tisis et similes fm. quod homo pluries in periculo mortis constituitur. **S**i autem in quibus sanatur et reciduat: tunc a fortiori potest iterari in periculo mortis. **Q**uo tempore autem primo possit inueniendus dari in extremis constitutus: apparet quod tunc quando eucharistia eis datur. **E**t an potest

eucharistiam vel ante sit dandum consuetudini videtur relinquendum si tamen eucharistiam sumere non possit vnguentum esset. **D**icit etiam per de pa. quod si quis expulso non petiuit hoc sacramentum antequam puatus fuit ratione quod forte de periculo non credebatur tunc etiam non veteri ratione potest dari et deberet quod ad hoc deus committit preces sufficere potest si visibile esset eum desiderasse amonitum. **Q**uo ad in. an unctio sit sacramentum necessitatis. **R**ndet Armeanus li. ix. de questione armeani capi. xxvi. quod non est sic necesse quod sine eo nullus saluetur adultus. tamen si infirmus sit forte in peccatis mortibus vel vno: potest contingere quod non adiutus aliorum sacramentorum ecclesie suffragio nec unctio missae sacramentis finaliter sine contritione damnaretur. quibus tamen adhibitis: deus sibi contritionem daret. **I**deo propter possibile casum expedit hoc sacramentum recipere. **E**t capi. xxxix. dicit. **C**onstat iuxta prefata quod potest esse casus in quo dato hoc sacramento infirmus saluaretur qui alias damnaretur. **C**um igitur lateat sacerdos ecclesie quando ille casus in stat. semper aut pro maiori parte sunt incerti quando in stat. et ita artantur ex cura quam gerunt pro illius sacramenti remedium succurrere. **A**lio quoniam enim non video quoniam animam infirmi periclitent

Et ex isto sequitur necessitas huius sacramenti in casu scilicet necessitatis talis. Item eius necessitas arguitur ex magna utilitate eius. Quod ei tam utile sacramentum negligere; cum isto indigeret non imerito deum offendere videtur quoniam sine omni difficultate ex parte sui infirmus possit acquirere. qui ei sine difficultate et molestia potest melius facere vel magnum bonum commo- dum spirituale acquirere si negligat non videtur quoniam sit sue salutis neglector et benivolentiae domine contemptor. primo amicus dei non esse conuincitur quod eius beneplacitum cum illud perficere potest non explet quando sine difficultate et molestia possit facere ut dictum est videtur ergo hoc sacramentum necessarium esse ad salutem; ita quod si commode haberi potest habeatur. hec de armeniano.

Capitulum Septimum

De matrimonio quod consistit in consensu duorum in signo consensu et inter personas legitimas sunt tria videenda. Primo que eius efficacia. Secundo quomodo matrimonium inchoatum inficiant. Tertio quibus modis sanctificetur matrimonium et quam intentionem habere debeat a contrahentes. Quintum ad primum nondum quod effectus matrimonium secundum the. et alios in iiii. c. d. xxvi. sunt quinque. Primus est

gratia sacramentalis collatio propter difficultatem perpetue obligationis et propter inuicem necessarium in operibus matrimonii. unde quando queritur cum omnia sacramenta fluxerit a passione christi et ex omni per sacramenta ostendit manum passionem christi que fuit penalis. quomodo contrahentes possunt ostendere passionem christi presertim cum matrimonium sit delectabile. **Secundo.** Quomodo matrimonium non confortet passionem christi quo ad penam tamen confortet quod ad caritatem per quam pro ecclesia sibi in sponsam coniungenda passus est. nam sicut aqua baptismi habet quod corpus tangat et cor abluat ex tactu carnis christi. ita matrimonium hoc habet vicem conferre gratiam ex hoc quod christus sua passione illud representauit et non principaliter ex aliqua sanctificatione sacerdotis. Et sicut aqua baptismi cum forma verborum non operatur immediate ad gratiam; sed ad characterem; ita actus exteriores et verba exprimentia consensum directe faciunt nexum quandam qui est sacramentum matrimonii. Et huiusmodi nexus ex virtute domine institutionis dispositiue operatur ad gratiam que gratia concupiscentie fomitem in sua radice habet removere hoc the. **Secundus** igitur effectus est diminutio concupiscentie propter collatam gratiam. Sed dicitur si matrimonium concupiscentiam

p grā; h; minue ergo virgines
 a deuoti oēs deberēt contrahere.
 R. t. l. v. w. z. hoc est si nō eēt
 aliud efficacius remediū p opa
 spūalia a carnis mortificacōez
 a p similia. **Tertius** effectus cō
 sistit in twis matrimoni q sūt
 fides ut neut aliēo maculetur
 thoro sacramētū id ē indiuifi
 bilitas seu vinculū ppetuū. sig
 nans ymōnē xpī et ecclesie. **Et**
 ples ad cultū dī educāda hoc
 tam bonū plis est in obligacō
 ne sū condicōe sc; si euent q
 suscipiatur gratāter a religio
 se educetur. vñ est ibi obliga
 cō pro semp et ad semp non im
 pedire istud bonū studiose. **Si**
 t9 est excusacō vel decōr i actu
 q alias est actus turpitudis
Null9 enī prudēs d; pati iactu
 rā n p recōpensacōe eglis boni
 vel maioris. **Si** i cōione viri et
 fēie iacōis iactura accidit. **Tū**
 qz racō absorbetur. tū qz caro
 tribulacōez patitur sū aplm.
 i. cor. vij. tum etiā qz nulli pro
 tunc grātie pphiaz offeruntur i
 actu ergo tria bōa p dicta expe
 ctantur ut fiat recōpensacō ta
 lium. **Quitus** effectus consistit
 in accidentalib; bonis sū m. vr
 sus. **Hostes** osciliat a eo discer
 nitur hres. bis ligat alma no
 tat ius trāffert auget amōez.
Quo ad secundū nōndū qz
 ad recipiendū quicq; p fatas vti

litates requiritur ut accipē vlt
 sacramētū matrimoni in sex p
 cipue se licite teneat. **Alias** pe
 culū imminet p cā mōlis tēpo
 raneū aut diutinū sū doctores
Primo videat cōtralēs ut non
 sit in pccō mōli. vbi nōt. **Sec**
 tus qz quādo queitur. quis sit
 minister matrimoni videt ut
 plurimū qz ipmet cōtralēs
 ministrēt sibi hoc sacramētū
 vel mutuo vel vt qz. s; nec hoc
 requiritur necessaiō. s; cū omni
 cōtractu ē sacramētū. nā aliqñ
 patres contrahunt p filio et fi
 lia p sentib; non exprimentib;
 signa ppa. **Si** igitur ibi est sa
 cramentū opt; dici qz minister
 est indifferēt qui pōt esse mi
 nister incōtractu matrimoni
 omnes enī cōtralēs duas g
 cias accipiunt qz due sūt gcie
 in animab; cōtralētiū. et hoc
 vñ est nisi sit obex peccati sup
 ple mōlis hinc a inde. **Elon**
 ei sufficit ad grā; recipiendam
 qz cōtralēs non sit fict; respē
 sacramēti s; opt; qz pri; pitu
 erit qz illd sacramētū nō dat
 primā gratia; hxc scot9. **Secū**
 do caueat cōtralēs ne in otīctu
 solū vel pncipaliter intēdat su
 pbiā auaitiam vel luxuiōsā v
 luptatē. qz dī. wilh. p. h. de sac
 ramentis. **Qui** matrimonio tra
 ria intēdūt multū peccāt vrbi
 grā qz amōe explēde libidis sue

tm̄ fornicus inrimonia meūt
Siliter q̄ solā ppter volupta
 tem. a solam auaritiā. a solam
 supbia; inijt 7 cōtraxit m̄rimo
 niū bonis matrimonij. a exclu
 sis aut neglectis hoc est nō cu
 ratis taliter o trahētes multum
 peccāt qz non in sc̄ificacōe s; in
 impuritate terrenoꝝ sac̄men
 tum recipiūt. pmo abutuntur
 isto sacramento. 7 vtriflter
 peccāt mōrliter dicit **with**. si
 sit quis adultus. a adeo pue
 ctus 7 eruditus ut talia nosce
 re debeat merito. in tales enī de
 moniū h; potestates; thob. vi.
Sed quereres est ne iter ta
 les m̄rimoniū. s; qz sic qz 7 si
 amor libidinis sue explēde so
 lus illos moueat vel eoz alte
 rum. ad om̄ia tm̄ onera m̄rimo
 nij vterq; se obligat pactioe
 generali. hoc est ad vxore; re
 gendam 7 seruādā ei fide; tho
 ri 7 alia onera. Sicut ei si quis
 baptizaretur cā luxurie tm̄. cō
 cupiscēs sp̄z alicuiꝝ cristiane
 mulieris quā aliter habere nō
 poss; n̄ baptizaretur. vtre bap
 tizaretur 7 vtz sac̄mentū bap
 tismi recipere. Sic 7 iste vtz
 sacramentum m̄rimonij p̄ci
 pit he; non recta intencōe. Cō
 sensus etiā; iste 7 si amore libi
 dinis sit tm̄. m̄rimonialis tam̄
 est non fornicarius a amato
 rius. nō enim in solā libidine;

cōsentit. sed etiā in omnia one
 ra m̄rimonij 7 ad oia illa se ob
 ligat. sic a ille q̄ causa luxurie
 sue explēde tm̄ baptizatur. nō
 in solam luxuriā o sentit s; etiā
 in hoc ut baptizetur a xp̄ian?
 fiat. 7 ad oia agēda a sustinē
 da q̄ xp̄ianismi sunt se obligat
 ipsa suscepōne baptismi. **h**
with. Tercō caueant cōtrahē
 tes ne inter eos sit affinitas vel
 cognacō sp̄ualis. a consangui
 nitas. m̄rimonij cōtractū impe
 diens 7 dirimēs. alias sibi de
 bitum reddē v alter admin?
 adulteriū vel fornicacōnez cō
 mittere. Quarto debet in cōtra
 ctu cōsensu fuisse i mente 7 ex
 p̄ssus in vce signo vel scripto
 de fiteēte enī alterius o sensu vel
 si non fuit exp̄ssus nullum m̄ri
 moniū est; corā deo. Quinto vi
 deat ne sciēter sit v tum deo fa
 ctū int̄ partes de cōtinēcia ali
 as viuens peccare poss; mōrliter
 7 de o sp̄sam s; b trahere; nec
 sine pccō mōrli scdm multos
 vnq; postea poss; petē debitum
 nec prosperitas tēporaliū in ta
 li m̄rimonio est; multū speran
 da. pmo etiā grauit̄ videtur
 peccare qui vtiuā ducit sciēter
 qz coopatur ei ad pccm mōr
 le causā dando fractionis vti
Siliter alij qui tales tradunt
 nuptiū. qz rō. i. dicit non solū
 su; . excluduntur a regno dei

Tertium

Preceptum

qui mōrta fatiūt sed etiā; qui
 consentiūt facientib⁹ vbi glō.
 Cōsentie est tacē cū possis rēdar
 guere vel errore adulando fo
 uere. **Sexto** caueāt ne clamde
 stime nuptias celebrent s; bñdi
 ctione; rēcipiant i fatie ecclesie
 vbi non sūt bñmubi. neuter em̄
 coniugū tenetur reddere debi
 tum alteri statim cōtracto m̄ri
 moiodicit thō. i. iij. di. xxxij. et
 fm̄ wilh. sup ray. peccat mōrli
 ter qui āte bñdictione; nuptia
 lem vxorem cognoscit in locis
 vbi est consuetū bñdictionem
 e adhibei. **¶** Valet aut bñdico
 matrimonialis et fit pp̄ multa
 ut notat hūbert⁹ de officio ep̄i
 Et wilh. p̄sien. de sacramentis
 Sñq; em̄ matrimonio annecti
 tur sterilitas cōtra hanc val; be
 nedictio diuina. p̄s. bñdixit eis
 et multiplicati sūt nimis. Interd
 paup̄tas. cōtr̄ hanc val; ead
 benedictio q; p̄ubioꝝ. r. bene
 dictio dñi dñites facit Interd
 discordia coniugum s; bñdico
 dñi val; ad pacem numeri. vi.
Sic bñdicetis filiis israhel Cō
 uertat domin⁹ vultū suū ad te
 et det tibi pacem. Interd demō
 accipit potestātē in contrahen
 tes ut patet thobie. iij. de demo
 ne qui interfecit septem viros sa
 re. **Sed cōtra hoc** valet bñedi
 ctio. q; ibi est crucis. signum
 quod fugat demonē. **¶** Inēdum

Capitulum

Septimū

in coniugibus caro dñatur sic
 equus et mul⁹. **¶** Ido malo amo
 re cōiungūtur contra hoc val;
 benedictio sancta. q; dat grā;
Eccle. xl. gracia sicut paradisi
 benedictōibus. gr̄tia autem ele
 uat mentem ad spūalia. **¶** Inēdū
 matrimonio adiūcta est m̄lta
 p̄speritas ducens ad malum fi
 nem. **Sed benedictio** diuina
 e cōuerso adducit habūdantiā
 spūaliū bonoꝝ ducentium ad
 bonum finem. p̄s bñdiconem
 dabit legislator ibunt de v̄tu
 te in virtutem vid. de 9 in syon
¶ Quia ergo bñdico dīma cōco
 mitatur iuocacōe; dñi nomis
 quā facit sacerdos i sua bñdico
 ne fm̄ illud **numeri. v.** Inuocabi
 tis nomē meū sup filios israhel
 et ego benedicā eis **¶** Ido rōnabi
 liter benedicatur m̄rimoniū ali
 quoz. **¶** Quo ad tertium notat f
 wilh. vbi supra **¶** Qd cū m̄rimo
 niū sit sancta et sc̄ificatiā et p̄fe
 cta societas maris et feine i sp̄e
 hūana. **¶** Et sc̄itas sit fm̄ dyomi
 um elongacō ab execracōib⁹ et
 cōtaminacōib⁹ vicōꝝ et pecōꝝ
 et adhrētia totalis ad d̄um **¶** Ido
 circo septuplex ē sc̄itas mat
 monij suāda a cōs̄tīb⁹. **¶** P̄ria
 consistit in elongacōe a turpi
 tudine et execracōe phibitorū
 q; contrahētes intendere dēt
 ut se longe fatiāt ab hīs. **¶** Se
 cunda consistit in custodia et

et retractioe consortis ab hmoi.
Tertio consistit in subiectione
 sui ad alterum et in iugo perpetue
 seruitutis quo se alter alteri sub-
 icit absque participio. Quarta in
 susceptione oneris vicem prouisi-
 onis et educationis. non enim leue
 est oneri viro prouidere de pre-
 gnationibus et nutrietibus. Si-
 militer custodire puulos et eru-
 dire. Similiter et in muliere do-
 lor partus erunt ofitas prouisionum
 quibus dicitur vir et misericordia nutri-
 endum et similia. Quinta est ex-
 susceptione regiminis ipsius uxoris
 quantum ad virum qui etiam regere
 habet totam domum. vbi mulieri
 competit pars sollicitudinis non
 ei recepit uxorem tamen ad ei exhi-
 benda necessaria victus et vestitus
 sed etiam ad regendum in com-
 positione morum in correctione et per-
 fectione eius. nec leuis cura et
 modicum est onus cura mulierum
 vni. **S**exta ex fructu proles
 ad dei cultum nutriendum. **S**epti-
 ma ex ipso sacramento id est sacre
 rei signo. Est enim signum comu-
 nicationis christi et ecclesie. christi et fidelis
 anime. christi et beatorum patrie. hec sunt
 sanctificationes de quibus videtur loqui
 apostolus. i. i. th. iij. iij. Hec est vo-
 luntas dei sanctificatio vestre
 abstineatis a fornicatione. ut
 sciat vnusquisque vestrum vas su-
 um possidere in sanctificatione et ho-
 noze non in passione et desiderii si-

cut et gentes que ignorant deum.
 non enim voluit nos deus in im-
 munditia sed in sanctificatione in
 christo ihesu domino nostro. . . .

Capitulum Octauum.

Openitencie sacramento
 cuius tres sunt partes secundum
 crisostomum. oratio. con-
 fessio. et satisfactio. **P**rimo vide-
 dum est de origine orationis.
Secundo de orationibus orationi
 necessariis. **E**t tertio de effectibus
 orationis. **Q**uintum ad primum non
 dum primum quod scilicet magis di. xvij.
.iij. **C**ontricio est dolor voluntarie
 assumptus pro peccatis cum pro-
 positio confitendi et satisfaciendi
Dicitur primum assumptus oportet
 tunc in contritione que communitur
 habetur precedere quedam. scilicet de
 privilegiata ut in latrone magda-
 lena et paulo vbi de fonte mi-
 sericordie aperuit ut heri subito
 quod alijs paulatim. **S**ic enim sa-
 nauit quosdam subito christus. alios
 quotidie sanat successiue media
 te cursu communitur sic et in aibus
 fecit ut th. dicit contra gentes.
Secundo dicitur voluntarie non co-
 acte propter hoc periculosum est in ex-
 tremis primum permittere. ut hinc
 super. c. vi. **A.** **T**ertio dicitur dolor scilicet
 que fit displicibiliter maior cuius
 cuiusque prouocatio contra deum. **E**t hic
 dolor est voluntatis. nec oportet
 necessario quod sensualiter doleat
 unde stat. quod pro patre mortuo

fenfibilibiter plus doleat nō intel-
lectualit̄ ⁊ gaudeat p̄ccōr̄ de do-
lore tali. **P**ed q̄ diu dolebit̄
s̄. semp̄ id est quando recollit se
male fecisse. **Q**rt̄o cum p̄posito
confitēdi ⁊ satisfatiēdi. **S**ecun-
do nōndū s̄m̄ bonauē. q̄ q̄i q̄z
sunt p̄ambula cōtricōnis ut plu-
rimū nā penitēcia actualis que
est immediata disposicō ad gr̄-
tiam oritur ⁊ incipit s̄m̄ ordīnē
Primo a fide cui⁹ actus p̄mus ē
quo homo agnoscat ⁊ credit dei
bonitatē ⁊ iusticiā. **E**t q̄ illi di-
uine bonitati displicet ōne pecca-
tū **E**t q̄ diuina iustitia peccatis
sic offenditur q̄ nullo modo
dimittit iyltū. cōsequēt̄ q̄z hō
agnoscat se mala cōmississe ⁊ dei
offensā incidisse p̄ iusticiā solue-
dā. **S**ecūduus est actus timor̄is
suilis quo timet se eternaliter
miser̄ futur̄ p̄pter peccatū ⁊ r̄-
trahitur isto modo a peccis p̄p̄-
metum gehēne i quo timore q̄s
si solum maner̄ desparēt. **I**deo
tertius act⁹ fixit̄ quo credit de-
um tam infinite misericordem ut
ad veram penitenciam remittat
omēz offensā ⁊ in amicū dei r̄ci-
piat penitentē. **Q**rt⁹ est actus
s̄p̄i de venia cōsequenda p̄pter
dei misericordiā ⁊ bonitatē q̄bz
patus est indulgere ⁊ in amici-
ciam reassumere penitentem. **Q**u-
tus ē p̄positū emēdandi vitāz
⁊ reuēndi ad deū. ⁊ se ei cōfede-

randia satisfatiēdi p̄ gemitum
cōfessionē ⁊ satisfactionem. **E**t
hec ōia inuētur luce xv. p̄ filiū
p̄digū. p̄mū ibi. dicam illi scilicet
patri. pater peccauī i celū ⁊
corā te. secūdu ibi. **I**n non sū dig-
nus uocari filius tu⁹. tertiu ibi.
Et surgens qd̄ nō feciss̄ m̄hi de
patris clemētia presup̄siss̄. q̄r-
tum etiā ibid̄ vic̄. **S**urgēs. qui-
tum ibi. uenit **E**t sic patet q̄ pe-
nitentia incipit a timore seruilī
⁊ ut uidebitur terminat̄ in amo-
re filiali. inuētur etiā ad p̄ncipiū
cōtricōnis mala considerāe q̄ fa-
cit p̄ctm̄ mōrle p̄cipue de quo i
p̄ncipio libri h̄s de trāsgrediē-
tibz p̄cepta ca. i. d. **Q**uo ad se b
cūdū nōnd̄ s̄m̄ magist̄r̄ in. iiii.
i pluibz distinctōibz de penitētia
Et t̄lx. ⁊ sco. q̄ ad h̄ abēdā cōtri-
cōem vel disposicōez sufficientē
ad eandem p̄ delectōe ōim p̄ccō-
rū mōrliū exigūt̄ plura. p̄rio
diligēs discussio consciē ⁊ disti-
cta p̄cogitacō ōim p̄ccōr̄ mōr-
liū de q̄bz hō nō ē p̄us sufficien-
ter cōtrit⁹ ⁊ cui⁹ libz eoz cū cir-
cūstācijs agguantibz maxie cū
cūstācijs in aliud gen⁹ mōrliū
p̄ccī trahentibz habeat aut̄ ad
mēoz adū diligētā h̄c dicitur
cap. ix. f. ⁊ ca. xii. f. **E**t probat
magister i. iiii. di. xvi. **E**t per au-
g⁹ libro de uera ⁊ falsa peniten-
tia **E**t ad min⁹ in p̄ma cōtricōe
idē attricōe ⁊ preparacōe ad

Tertium

Preceptum

contricōem exigīt ut doleat
 de singulis q̄ mēorie occurrūt
 mōzlib⁹. a etiā de singulis eo
 rū circūstācijs q̄ peccā spēm mu
 tātidē i aliud gen⁹ peccā mōz
 tis tr̄hūt de quib⁹ circūstācijs
 clarū dicitur in materia cōfes
 sionis. **h**acō dictōzē q̄ opoz
 tet ut in sequēti mēbro dicitur
 de singulis detestacōem sp̄alē
 habere mēorie saltē occurren
 tibus. vnde p̄ceptū eccie. **O**mis
 vtriusq; sex⁹. li. v. de p̄mi. q̄ re
 mis dicit ois vtriusq; sex⁹ si
 dēlis postq̄ ad annos discreci
 omis pueneit. oia sua peccā sal
 tē semel in anno fideliter cōfite
 atur. de hoc **E**zechias rex ait y
 saie. xxxviii. **R**ecogitabo tibi
 oēs annos meos in amaitudi
 ne aie mee. **S**ecūdum ē dif
 plicentia seu detestacio singu
 loz mōzlium peccōrum suozū
 quoz in p̄dicta p̄cogitatione
 poterat esse memoz. **E**st autē de
 testacō ista nolicio q̄ penitēs
 nollet se illa sua p̄terita peccā
 fecisse. ā est volitio conditiona
 lis qua vll; se nō peccasse si es
 set sibi possibile. ā optatiua ut
 vtinā non peccassem ita contri
 deum. q̄ aut singula q̄ mēorie
 occurrūt oporteat in sp̄ali de
 testai hoc ptz. i. **E**chie. xviii.
 vbi de⁹ tradidit modū iustifi
 cādi impium dicens **S**i ipi⁹
 egerit penitētia ab oibus pec

Capitulum

Octauum

catis suis q̄ opatus ē a custo
 dieit v muer sa p̄cepta mea scz
 pposito a fecerit iudiciū id est
 scrutiniū sup cōmissis q̄ iustici
 am id ē exteri⁹ efficiāliter cui
 qz qd suū ē tribuendo dō sibi q̄
 proximo vita viuet a nō moi
 etur. **I**dē vlt aplus. i. cor. xi.
 vbi dicit **P**robet autē scipm hō
 q̄ sic de pane illo edat. idē vlt
 glō. sup illud ps. **L**auabo per
 singulas noctes lectū meum.
Dicit p singulas noctes itelli
 gere de tem⁹ singula peccā sup
 quib⁹ singulaiter flere de tem⁹
 ad hoc ut lauetur lectus nre cō
 scientie. **N**ō est qz per singula
 peccā mōzlia facta est speālis
 auersio ab icommutabili dō q̄
 rei mutabili hō adhx̄it **I**tē con
 tricō p cōfessionē explicatur. s̄
 oportz de singulis mōzlib⁹. cōfi
 tei. igitur etiam oportet de sin
 gulis contēi. **E**t licet illud ab
 oib⁹ sit fatiēd. **E**st tñ singulai
 ter necessariū istis qui adhuc
 aliqua malitia ita infecti sūt ut
 illam vix vel nō dimittere ppo
 nāt. indigēt hij tam diu lamē
 tari. quo dum p dei grāz de oī
 bus doleāt. **C**ōcordat p̄fatis
 tho. m. iiii. di. xvii. dices. q̄ tū
 ad p̄ncipiū cōtricōis idē q̄ tū
 ad attricōē q̄ homo cogitat de
 peccō q̄ dol; q̄ se prepat ad con
 tritionē oportz q̄ sit detestacō
 de singulis peccatis que quis

in memoria habz adhibita diligentia ad memorandum et inveniendum ea. **Q**antum vero ad terminum contritionis scz qn ipa displicentia format caritate et fit contritio tunc sufficit qz fiat vna communis de omnibus simil. **T**ertium requisitum est vna generalis detestatio omnium peccatorum suorum tam obliuorum quam ignoatorum que peccator omisit et non sciuit et adhuc nescit quot fuerunt peccata. pro intellectu autem obliuorum peccatorum non dicitur hinc qz obliuio de aliquo potest esse dupliciter vno modo sic qz totaliter a memoria exciderit et qz homo non possit illud inquirere nec memorari. **A**lio modo sic qz partim a memoria exciderit et partim remanserit. **S**icut cum in generali recolo me aliquid audiuisse sed nescio in speciali quid fuerit. **E**t tunc requiro in memoria ad agnoscendum et reminiscendum. **S**ic etiam dicitur aliquid esse oblitum dupliciter vno modo sic qz in generali maneat in memoria sed non in speciali ut cum homo recolit se vnum vel plura omisisse et nescit quid vici; an superbia. an auaricia. vel luxuria. vel gula. **E**t tunc dicitur homo cum diligenter cogitare ut inueniat peccatum in speciali quia homo tenetur de quo libet suo mortali memorato in speciali ceteri specialiter. **S**i autem inuenire non potest. nec in parti

culari memorari tunc sufficit de eo ceteri scz dicitur qz omisit quoddam mortale de quo non est memoria. **E**t debet non solum sic in generali dolere de quodam peccato omisso et obliuio. sed debet etiam cum hoc dolere de obliuioe que sibi ex negligentia propria contingit. **A**lio modo potest peccatum esse oblitum sic qz ipsum omnino a memoria excidit nec aliquam de eo habz noticiam etiam adhibita sufficienti diligencia et tunc non tenetur homo de eo ceteri in particulari qz in potentia excusat eum a debito et sufficit generalis contritio de omni eo in quo deum offendit. **E**t dicitur bonum qz peccatis non debet de obliuio ceteri in generali sub conditione ut si deum in aliquo peccato offendit sed debet de eis ceteri sub probabilis estimacione. debet enim probabiliter et verisimiliter estimare qz in multis offendit deum et sic ex hac estimacione doleat ac si certus esset tunc est vere contritus de eis et dimittuntur sibi illa obliuio sicut cogita que detestatur in particulari. **D**e ignorantia vero peccatorum quod sit conterendum vbi vici; quis peccauit sed nescit ea fuisse peccata. **A**notandum primo secundum thomam in quarto. distinctioe. xxi. qz ignorantia eius quod quis scire tenetur non excusat eum quia ipsa met ignorantia est peccatum. **V**nde

cū aliquis nō cōfiteatur peccā ppter hoc qz nescit ea esse peccā et suo mō videtur si nō cōfiteatur de aliqb⁹ peccāis propter hoc qz nescit ea esse peccā et potissimē propt̄ ignozātiā iuris dīm. tūc non excusatur alias heretici excusarentur quī aliq̄ peccā in quibus sūt nesciūt eē peccā. Et etiā excusarentur simplices qui ex negligentia et ex desidia ignozāt. et qz ignozata ex negligentia sciūtur p diligentia. idō tenetur hō facere qd̄ i se est ut peccā sua cognoscat q̄tenus de eis cōfiteatur et satisfaciat. Et si quis p qualē diligentia sit repellēda ignozātia. s̄n̄ dicit crisost. super math. omelia xxxix. Si velles scripturaz ingredi veritatē nūc potes oīnibus. nūc quereres in scripturis. nūc pulsares bonis opib⁹ nūc iterrogares sacerdotes. nūc istos nunc illos. **¶** Ex quibus sc̄z bonauē. sup. iij. Et wilh. parisiē. de fide et legibus. Elicitur qz quatuor sunt iuuācia cōn̄ ignozātiā. Primo tenetur quis discere salutaria sibi. Et hoc p verbi dei attentam audientia. p librorū sacre scripture diligenter lectionē. et p cordiale meditacōem. debz enī quilibz sc̄z status sui exigentia; talib⁹ intēdere. nō solū mōdra gesima s̄ etiā in oī die festiuo

cum ad hoc sit institutus. si ei p alios dies t̄p̄alibus intēdis cur non i die festo legi dei intēderes. o si q̄ p̄fata fecissent quāta iā ignozata didicissent. **¶** Secūdo exigitur ut quis frequēt ouerletur cū bonis hoibus de rebus loquatur salutaib⁹. et querat de eis que ad dī pertinet honorē et suā salutē. **¶** Tercō hcaueat a peccāis grauib⁹ q̄ iā cognoscat et si incidit statū cōfiteatur. alias sc̄d̄m gre. **¶** Peccm̄ qd̄ p penitentiā nō dēletur in oī suo pōdere ad aliud trahit peccatū et lum̄ racōis ceat ut probat mgr̄ m. ij. di. xxxvi. vñ rō. .i. **¶** Enūeratis quibusdā peccāis et negligentis dic̄ p̄pterea tr̄didit illos de⁹ sc̄z p̄hos i passiōnes ignominie q̄ dēu cognoscentes nō sic dēu glōificauerūt. **¶** Quartum est ut quis crebro deuotis oracōib⁹ dēu et s̄ctos inuocet; quatenus eū de necessarijs potissimē dignetur illuāre qz oīs sapiētia a dño deo est. **¶** Sic sc̄s thō. fuit illuātus a deo et etiā ab ap̄lis de q̄dā dubio instructus. hoc enī fatiēdo pluima quis discet; de hoc etiā reperies infra p̄cepto. ix. c. .iij. k. l. **¶** Ad p̄positum igitur i qn̄ quis incipit sc̄d̄m bonauē. super. iij. **¶** Cognoscere peccata q̄ prius ignorabat tunc tenetur de eis i particulari cōfiteri

et cum hoc cōtei de ignorātia sua
 q̄ sibi ex sua culpa euenit. et d;
 etiā istā ignorātia emendare
 p̄ posse. Alias nō videtur eē ve
 rus penitēs q̄n̄ ē de necēss ad sa
 lutem. **Q**uamdiu autē ignoat
 aliq̄ peccā: deb; de eis osteri ḡna
 li. ut q̄n̄ hō dolet in cōi de om̄i dei
 offensa per ip̄m cōmissa. doleat
 etiam in geneali de omnib; pec
 catis oblitis. **E**t post q̄ hō con
 tritus est in particulari de om̄i
 bus sibi oḡnitis et etiam de om̄i
 bus oblitis in generali. **T**unc
 debet homo estimare verisimili
 ter se etiam in multis offendis
 se deum que ignorat et non nos
 cit esse peccā. **E**t de talibus debet
 cōteri ḡnali et cū hoc de sua cul
 pabili ignorātia seu crassa. et p̄
 talib; hūiliter veniam p̄cetur
 hoc doc; lex dei in ps̄. delicta q̄s
 intelligit glō. q. d. null; om̄ia
Ideo additur ab occultis et. et
 ab aleis p̄ seruo tuo. **E**t alibi
 Delicta iuuetutis mee et ignorā
 cias meas ne memineris dñe.
S; q̄reres quāt; dolor seu
 quātā displicentia exigitur ad
 cōtricioē; **R.** **I**n thomā duplex
 est dolor cōtricioēis. vnus i vo
 luntate et est ip̄a cōtricio met
 seu displicentia peccati et debet
 eē maior de peccā. q̄ quicūq;
 deliberatus dolor. aut quecūq;
 volitio eiusdem volūtatis de q̄
 cumq; tēporali re. **Q**uia pl; w

luntas debet de testari peccatum
 quia cōtra deum q̄ nolit quod
 cumq; damnū i alijs rb; maxi
 me quādo homo de vtroq; de
 liberat et ea ad inuicem compat
 deus enim deb; sup om̄ia pla
 cere cū oīa alia fiāliter sint in ip̄
 sū ordmāda. **E**t ideo pctm̄ qd
 ab eo auertit et eū offendit deb;
 super om̄ia voluntati displicere
Ideo **Jeremie. vi.** luctum v̄nige
 niti fac tibi vbi glosa dicit do
 cet penitētē qd facere debeat nā
 peccator nō hab; nisi vnam am
 mā et. **E**t alia glosa nihil dōlē
 tius morte v̄nigeniti. **E**t ita fm̄
 rationem et volūtatem nihil de
 bet eē detestabilis et magis no
 lium q̄ peccatū. **E**t addit tho
 mas et dicit. q̄ etiam in casu in
 quo oportet hominem peccare
 mortaliter **A**ut mori **A**ut aliam
 quācumq; penam tolerare tene
 retur homo in tali casu omnem
 penam p̄eligere. et potius susti
 nere q̄ peccare mortaliter. **A**ut
 q̄ velle peccasse et habere volun
 tariam et deliberatam complacē
 tiam in mortali peccato preteri
 to. **T**amen quando non immi
 net talis casus necessitatis. tūc
 nullus est de hoc temptandus
 eo q̄ homo non scit de facili af
 fectus suos regere a mensurare
Bonauētura etiā dicit. q̄ mag
 nū est periculum et stulticia ab
 aliquo infirmo id ē i virtutib;

in virtutibus imperfecto vel etiam a seipso hoc querere scilicet an vellet mori aut quodcumque pena sustinere vel moraliter peccare quod hoc est se vel alium temptare et a nullo penitente debet confessor hoc querere sed si sponte quis illud dicit signum est magne penitentie. Alius est dolor sensibilis in parte seculi sensibilis et talis non est necessarius ad contritionem per moralibus. Primo quod non est semper in parte nostra. Secundo quod sic peccatum per actum voluntatis sufficiens nascitur ita per actum voluntatis vicis per detestacionem peccati voluntaria que est essentialiter contritio sufficiens tollitur sine dolore sensibili peccati laudabilis tamen esset si haberet moderate. Tertium requisitum ad contritionem est ut homo cesset a moralibus et ut etiam habeat propositum sibi cavendi per futuro non solum de peccatis commissis de quibus nunc dolet sed etiam de omnibus moralibus et occasi omnibus propter quod ratione quorum verisimilitudine esset postea iterum casurus in morte. per illud per diffinitionem penitentie gratie que est peccata preterita plangere et plangenda iterum non committere id est habere propositum non ea amplius admittendi. Ad id est magister in. di. xv. et xiiij. Ratio propositi istius est quod si homo non habet tale propositum nullum mortale se committit

di tunc haberet voluntatem alicuius vel complacitiam mortalis peccati. Dicit etiam augustinus. li. de vera et falsa penitencia. Scio deum inimicum omni criminioso. Quo ergo qui unum crimen rebus de alio recipit veniam. nam luc. xiiij. et ioh. viij. Totum hominem sanum fecit in sabbato. Et nullum demonem in eo reliquit qui legionem habuit luce. viij. Ex quo patet quod non detur qui odium graue contra proximum retinet. Item qui occasiones certas peccatorum vitare non proponunt ut ocubinas yfuras et huiusmodi. Item qui nolunt reuocare seductos malis consiliis et moribus per eos aut diffamatos iniuste. Quintum requisitum est propositum contritionis per locum et tempus secundum ecclesie preceptum omnia sua moralia prius non confessata et de quibus prius non est legitime absolutus et etiam propositum satisfacti deo pro istis peccatis. Sextum requisitum est motus liberi arbitrii in deum qui videtur esse maxime dei dilectio super omnia. Ratio est secundum thomam in. in. p. q. lxxxv. Quia talis dilectio dei est causa detestacionis peccatorum finaliter propter deum et in quantum sunt dei offensiva et contra honorem ipsius facta ut patebit statim de hoc etiam habes q. c. xi. penitentia precepto. h. Septimum requisitum est una generalis detestacio omnium peccatorum moralium. Ad veram enim penitentiam requiritur

dicit thō. ibidem q̄ homo dese-
 rat p̄c̄m̄ inq̄tum est cōtra deū
Et post pauca subdit **S**i enim
 displicet hōi aliquod p̄c̄m̄ eo
 q̄ est contra deū sup̄ oia sibi di-
 lectū q̄d requiritur ad racōem
 vere penitētie tūc etiā displicet
 sibi oia p̄c̄ta mōr̄lia. ideo mgr̄
in. iij. di. xxi. b̄m̄ auḡ. allegā
 dō dicit Arbitriū libertatē que-
 rit de9 nō necitatem. caritatem
 a nō solū timorē. a s̄bdit op̄;
 non solum timere iudicem sed
 a diligere. ergo oportet q̄ hō
 deū sup̄ oia diligat et q̄ actua-
 lis dei dilectio sit sibi causa ⁊ eū
 moueat ut detestetur peccatū fi-
 naliter p̄pter deū sc̄; inq̄tū est
 dei offēsiuū a cōtra eius hono-
 rē. **E**x quo pt̄; q̄ si homo pec-
 cata sua detestetur solū q̄ sunt
 oppoita virtuti moali aut solū
 q̄ reddūt eū indignū ⁊ vitupe-
 rabilē q̄l̄t etiā p̄hi ognouerūt
 detestāda eē p̄c̄a. aut si solū de-
 testaret ea p̄t̄ timorem p̄ne.
 amissiois vite eterne inq̄tū illd̄
 eēt sibi incomod̄ ibi s̄stēdo sine
 vltiori r̄lacōem deū tūc hō so-
 lū querer̄t suū comod̄ a fuge-
 ret suū incomodū et nullo mō
 querer̄t deū a illi9 honore cōtra
 illd̄ apli. i. cor̄n. x. Siue mādu-
 catis siue bibitis a c̄. nectalis
 detestacō esset act9 virtutis q̄
 nō circūstancō nata debito fine
 ⁊ p̄ ois non formaretur gratia

nec fieri; otrico. ideo nullū tolle-
 ret p̄c̄m̄. ymo ip̄a es̄ vicium
 a actuale p̄c̄m̄ q̄ circūstancō
 nata debito fine a p̄ ois etiā
 nō esset attrico vna q̄ de ogruo
 meretur gr̄e infusione a pecca-
 torz remissionem. sed es̄ actua-
 liter offendens a ita meretur
 penā. **E**xēplum p̄mo de anthio-
 cho de quo. ij. mach. ix. q̄ de pec-
 cato q̄d omisit in dei fideles nō
 ē a deo miā osecutus q̄ ut dic-
 tho. vna fuis̄ assēcut9 si vere
 penituis̄ nō aut vere penituit
 q̄ non ex amore iustitie de pec-
 catis omissis dolebat s̄ ex timo-
 re p̄ne quā exspectabat vel ex
 dolore p̄ne quam sustinebat
Sic demones a dānati oēs pe-
 nitētiā agunt magnā p̄ peccis
 nō q̄ deū offēderūt s̄ q̄ in cō-
 modum eorum maximum ē. s̄
 licet ista septem p̄cta sint pro-
 babil̄ ex doctōibus sacre tho-
 logie dicta. tñ qui de talibus p̄-
 fertim. ij. a. vij. conditionibus
 vult p̄dicare caueat ne populū
 scandaliset vel desperare fatiat
 sed more prudentis medici et
 sc̄m̄ pastorale beati gregori9
 caute loquatur ita ut duro set
 dissolutos terreat ⁊ emolliat.
 pusillanimes autem desperare
 de vna non faciat. **Q**uñtum o-
 igitur ad. iij. p̄ncipale q̄n hō
 p̄ illa septē sup̄ dca se preparat
 ⁊ deueit ad illā vna generalē

oim suor mōrlū detestacōez
 bñ circūstancōnatā. maxīme
 circūstancā debiti finis scdm
 dicta. Et qñ hmōi detestacō ē
 satis magna p tot 7 tātis pec
 catis. tunc mox infortuz caita
 te 7 fit cōtricō. Et in eodē istā
 ti deus multa bona ofert penitē
 ti non ex valore contricōis p̄ci
 se seu attricōis. s; ppter meritū
 passiois xp̄i qz incipit iā aliq̄
 modo v̄mre se xp̄o ppter quā
 v̄mōne passio 7 meritum xp̄i
 sibi suffragatur p modū influ
 xus scdm thō. in. ij. p. non in
 q̄ ex valore contricōis p̄cise qz
 breuis 7 parua est 7 non suffi
 ciens satisfactio p peccō mōrli
 qd est aliquo mō infinite mali
 tie eo qz p ip̄m infinitū bonum
 otēntur. Sed dimittit peccā 7
 alia bona cōfert ppter meritum
 xp̄i qui sua passioe nobis me
 ruit qz qñ hō in fide xp̄i 7 ppter
 deū detestatur peccā sua scdm
 modū p̄missum. tūc de⁹ dimit
 tit ea ppter hoc qz dei fili⁹ sibi di
 lectissimus p peccā istis sicut
 p oibus alijs mortu⁹ ē 7 deo
 pri hostiā se obtulit plus scd; 7
 a se. Cur de⁹ hō. deo placēt q̄
 peccm̄ sit malū 7 no ciuū. Sūt
 aut effectus cōtricōis seu hōe
 attritōis etiā aq̄ q̄s confi
 teatur actū p̄mo. scdm cristi
 exēplum luc. x. oia peccā mōr
 lia penitēti i instāti dimittunt

7 pat̄ celestis ei tanq̄, filio p
 digo reūtentī miā mot⁹ occur
 rit ei et nā penā in tēporalē cō
 mutādo. Secūdo amicus dī ef
 ficitur ita qz inq̄tatum ei⁹ am
 pli⁹ nō recordetur ad irā scd; 7
 Ezech. xvij. qd significat osculū
 pris. Tercō grā caritas 7 cete
 re virtutes in baptismo infuse
 7 p peccm̄ pdite aīe ifundūtur
 Et hxc est stola p̄ma. Quarto
 heres eterne patrie efficitur q̄
 hereditas p fidei annulū in ba
 ptismo datur ei 7 nunc fides
 caritate for̄ta certa ē de eterna
 felicitate. Quinto oia opera vi
 ua oli 7 mortificata p peccā rui
 uiscūt ut v̄lut caltiāmēta pedē
 affectuū amō muniēt. Prefa p
 tas septē condicōes v̄re conf
 tōnis breui⁹ p̄strīngēs can
 cella. parisiē. ioh. de gersona
 interpti suo inter cetera sic di.
 Sciens misericordissim⁹ pater
 de⁹ 7 cognoscēs nrāz fragilita
 tē p̄maximā 7 ad malū promi
 tatē multiplicib⁹ v̄ijs mōrli vi
 ta durate patissimus est nobis
 delicta r̄mittere 7 gratiā oferre
 si dūtaxat v̄raciter 7 ex corde
 tres sibi subscriptas veritates
 porrigam⁹. Prima v̄itas dñe
 sic vel sic cōi tuā bonitatē pe
 caui. qd mihi displicet. ratiōe
 cui⁹ penitētiā ago qz te offē
 di. q̄ totus es venerāndus 7 co
 lendus. qz qz mandatum tuū

Tertium **Preceptum**

transgressus sum. **S**ecunda veritas domine bonum habeo propositum et desiderium tuo iuuamine mediate mihi in futurum precauendine in causa in peccatum et occasiones iuxta possibilitatem virium euitandi. **T**ertia veritas domine bona habeo voluntatem peccatorum meorum confessionem integraliter faciendi pro loco et tempore secundum tuum et sancte matris ecclesie mandatum et preceptum. **H**as veritates si aliquis quicunque loco et tempore sinceriter non fecte aut mendaciter ex corde pronuntiauerit securus existat se in salutis et gratie statu consistere et vitam eternam mereri quod ius omnia crimina omisit. **S**i etiam talis absque alia confessione continuo decederet in absentia sacerdotis dormiendo aut alio quouis modo morte subita preuentus. **I**dem finaliter saluaretur acerbissima pena purgatorij mediate. **E**x quo non dicitur et salubre consilium elicitur ut christianus quilibet singulis diebus bis aut semel sero vel de mane aut saltem festis diebus redeat ad cor suum conscientiam examinans a tres premissas veritates proferre valeat cum corde sinceritate et si sic tunc intra statum salutis se esse confidat. quod si ea pura mente fateri non valz obstante voluntate peccandi que actualiter delectatur aut iniquo proposito quo quis occasiones peccatorum

Capitulum **Octauum**

vitare renuit quemadmodum illi qui peccatis carnalibus meriti resurgere nolunt aut vsuras suas aut iniustas mercationes et lucra continuat vel iniuste retinent alienum. quicquid alterius odio vel vindicte desiderio flagrantes in nocendi proposito perseuerant certissime sciunt hinc et similes non episcopi a papam eos ab soluere posse. quod quod talibus salutare consilium datur ut pro seipos vel alios bona que poterunt operentur orando vel elemosinas dando quod de eorum corda illuminet et ad bonum dirigat et ouat. **H**ec cancell. **S**ed quomodo contritio habenda de venialibus. **S**exto in iij. di. xvij. quod ad deletionem venialium non exigitur actualis contritio de omnibus nec sufficit habitualis contritio pro delectatione omnium semper. sed sufficit media contritio scilicet quorundam displicentia in speciali nisi quis in deum feruente ferretur vbi potest sibi implicite omnia sua displicere ut venialia. **T**unc omni semper quod animus nec implicite nec explicitate illi veniali inhxeret at quod sibi vult dimittere. alias voluntas curua esset. **H**ec intellige quod ad reatum peccati. sed de pena plus et minus dimittitur secundum quod plus dolet vel aptius deuotum remedium suscipit ut aqua benedictam disciplinam et alia huiusmodi

Capitulum Nonū

Confessio ē secūda p̄s penitētie de q̄ tria sūt vidēda. Primo q̄ eius fructus seu effectus. Secundo quō quib; ⁊ qualiter sit cōfite dū. Tertio de cōfessionis generalis effectib; ⁊ proprietatibus.

Quintum ad .i. nōndum scdm thō. ⁊ scō. ⁊ bōuē. di. xvij. in q̄ nouē sunt effect; cōfessionis ⁊ sacramentalis absolutionis. Primus est magnū meritum cōfiteētis ⁊ fuga t̄nsgressiōis istius p̄cepti de quo i hoc precepto x̄ps ait ioh. xx. Quoz remisiētis peccā r̄mittūtur eis. Obediētia q̄s hoc p̄cepto ecclē. quoz r̄p̄ceptoz t̄nsgressiō ē ḡue peccatum. Secūdo valet ad auāmetum grē si quis prius eā habuit. Tertio valet ad ḡcie noue infusione; si ea prius caruit. facitq; de attrito cōtritu. Si ei doloz attritiōnis penitētie non fuisse sufficēs dispositiō ad cōtritiōnē. tūc cōfessio ⁊ absolutio ei sup̄adiuncte supple rēt eius defectū dūmō penitēs ip̄e tunc non ponat obicē grē per cōmissione; ⁊ actualis peccā mōrlis. Quarto cōfessio ⁊ absolutio infinite longā penam i fermi ⁊ acerbā valde mutant in t̄palem penā ⁊ purgatoz. ⁊ hoc faciunt cōfessio ⁊ absolutio hite in proposito. etia; anteq̄

hō cōfiteatur sc; q̄n cōfiteatur vere. qz sic an cōfessionē moriens finaliter saluaret. Et qz p̄ fata pena q̄ q̄ sit finita t̄n in p̄portionata est virib; penitētis in hoc mūdo uiuentis p̄ vim clauū in cōfessioe ⁊ absolutioe int̄tū illa pena p̄ cōfessionē ⁊ absolutioe; minuit qz reman; p̄portionata virib; penitētis ita qz satisfaciendo p̄t se ab ea i hac vita tōliter q̄s liberare. idcirco quāto cōfessio ⁊ absolutio sacramentalis i p̄portionata hōis virib; penā cōtrito debitā reddit h̄ p̄portionata hōi ⁊ p̄ oīs penā finitā minuit ampli;. Sexto cōfessio ⁊ absolutio ecclē penā p̄ peccā debita; p̄pter verecūdiā pl; minuit q̄ pri; fuit imminuta. Et idō quāto pl; quis cōfiteatur. t̄nto sibi pl; pena minuitur ⁊ toties cōfitei poss; qz oīs pena sibi dimitteretur per p̄fata. Septimo cōfessio val; ad peccā cōgnitiōnē q̄n sit discreto cōfesso. Octauo valet ad cōscie asscuratiōnē. vñ cū dauid corā p̄pheta cōfitebatur peccā suū. statū au diuit ab eo. Trāstulit dñs peccatū tuū. ij. re. xij. vñ de. ij. corñ. .i. Gloria nostra h̄c ē testimo niū cōscie n̄re. Nono scd; thō. sp̄ale ornatū imp̄mit faciei aī me deo honorificū proxiō exemplarem. ⁊ demoni terribilē

C Quam ad .ij. principale de
 quinque circumstantiis satis ne-
 cessarium est dicere videlicet quis.
 ubi. quando. a quo christianus te-
 neatur confiteri. primo quis confite-
 ri teneatur scilicet secundum pronominatos
 doctores quod adultus qui habet
 usum rationis. et qui post baptismum
 susceptum peccavit mortaliter. per
 adultum autem intelligitur Scotus
 non aliquem tamen a tante etatis
 sed hominem qui habet etatem suf-
 ficientem ad agnoscendum quid
 iustum et quid iniustum contra legem
 dei. Et qui prius instructus et in-
 terrogatus ordinate precepit quid
 iustum et quid iniustum in lege dei. quod
 in vno citius fit quam in alio. In non
 nullis etiam malitia supplet etatem
 Ita et potest fieri in his. **S**ed sunt
 quatuor dubia hic. Primum quod
 de muto. Item. non. quid de igno-
 rante per deo ma certum. scilicet. comu-
 ter secundum doctores quod tales per sig-
 na et nutus confiteri possunt no-
 ta tam confitentis quam confessori. Si
 autem non habentur signa utriusque
 nota: tunc fiat per interpretem etiam
 secularem qui tacere tenetur si-
 cut confessor principalis. Scotus tamen
 videtur non esse necessarium con-
 fiteri per interpretem sed talis qui
 non habet sacerdotem per deo ma sci-
 entem. habet impossibilitatem
 confitendi homini per deo ma. propter
 quod ut dicit Scotus: sufficit sibi con-
 fiteri deo cum proposito ista peccata

confitendi etiam sacerdoti oportu-
 nitate oblata. **T**ercium du-
 bium nunquid non habenti sacerdo-
 te penitentem licet mittere a confitei
 peccata per scripturam. **S**ecundo a sa-
 ceto doctore in quodlibetis videtur
 quod sit contra rationem consilii omnis
 sacramentalis: scriptura missa sa-
 cerdoti absenti. **T**um quod scrip-
 tura talis de sui natura semper est
 patula cuiusque legenti. **T**um quod
 absenti tolleretur vrecordia que
 est etiam per maxima satisfactio-
 nis. **T**um etiam propter pericula que sequi
 possent in reuelando peccata hoc
 christus docuit sumere sacramentum
 ut videtur secundum Augustinum. et magister
 di. xvij. **Q**uoniam luce. xvij. precepit le-
 prohis ut se penitentem sacerdotibus
 Quarto quod de illo qui nullum mortale
 sed solum veniale peccatum habet; scilicet
 secundum multos quod non tenetur con-
 fiteri ratione diuini precepti quod
 contra mortale solum latum est
Sed ratione precepti ecclesie
 Omnis utriusque sexus tenetur
 secundum quosdam. **S**ecundo quod tene-
 tur aliquis confiteri scilicet quod mortalia
 peccata cum quibusque codicibus videlicet
 licet omnia mortalia et circumstantias
 ad mortale tractantes. **D**ubia quedam
 et quantitas mortaliu et secundum quosdam
 quantitate quadam. **M**ortalia tenentur
 confiteri que que prius non est rite confessio
 et de quibus potest habere memoriam
 dicit Scotus premissa inquisi-
 tione diligenti secundum possibilitatem

fragilitatis humane. **R**acō est
 q̄ p̄ q̄lib; p̄ccm̄ mōrle effici
 tur quis d̄i inimic? ⁊ sepatur
 ab unitate quādā eccl̄ie. **C**ōfē
 sio aut̄ d̄icē īstituta est ut q̄s
 ostēdatur deo ⁊ eccl̄ie recōcili
 atus. **I**tem p̄ oē mōrle naufrā
 gatur hō ⁊ p̄ tabulam secūdā
 p̄nitentie post baptisimū solū
 salus acq̄ritur. **S**; etiā dictū
 est mōrliā illa cōfitei quoz p̄t
 h̄re memoria; ut tactū est. **E**t
 dicit scō. q̄ hō debet tātam di
 ligentiā apponere in scrutādo
 cōsciā suā ⁊ in quiredo mōr
 liā a se cōmissa q̄ntam diligē
 tiā apponer; prudens viz. cū
 aliq̄s multum arduū q̄s val
 de est; sibi cordi. **S**; cōstat q̄
 hoies p̄ tyalibus arduis que
 runt diligentissime vias. ami
 cos ⁊ media prudentissimē. vñ
 aug. ⁊ allegatur a mḡro di.
 .xvi. dicit **S**it patus facere p̄
 recuperāda vita aie que facer;
 p̄ eutāda corp̄is morte. **E**t
 s̄bdit. cū gaudio enī facere de
 bet immōrlis futurus q̄ facer;
 p̄ differenda morte moitur?
 diuturna igitur deliberatio lo
 cum maxime hab; in diu non
 cōfidentib; ⁊ cōterētib; raro
 ⁊ a grosse viuētibus. **O**port;
 etiā oīa memorata ⁊ singula
 vni ⁊ eidē; cōfessori cōfiteri. **R**a
 cō q̄ cōfessio sit sacerdoti loco
 dei. **S**ed in cōtriciōe oīa ⁊ sin

gula deo debent ostēdi. ergo ⁊
 in cōfessione. **E**t in casu quo cō
 fessor p̄mus p̄pter casus rebua
 tos non possit absolue ab oi
 bus. tñ cōfiteus tenetur p̄mo
 cōfessoi cōfiteri oīa ⁊ singula
 ⁊ de illis a quib; nō p̄t absol
 uere confessor deb; eū ad sup̄i
 orē remittere. **D**icitur nōnter
 oīa mōrliā. q̄ siue sint cōfessus
 siue p̄posita. siue v̄ba. siue fa
 cta. siue obmissa mortalit̄ oīa
 sunt cōfitenda. additur vñ
 ex parte cōfiteus qui erubescere
 d; corā xp̄i vicario que face
 re non erubuit corā oīpotenti
 deo. **E**x parte etiā cōfessoris ut
 sciat de singulis iudicare. ⁊ sic
 h̄m? q̄ oportet cōfiteri mōrliā
 oīa que in mēoria haberi pos
 sunt. ⁊ vñ sacerdoti. **O**portet h
 etiā tercō cōfitei mōrliā cū circū
 stācijs aggrauātib; ⁊ in aliud
 gen? p̄ccā mōrlis tr̄hētib; **S**i
 cut sūt ille que sp̄ali p̄hibicō
 ne p̄ceptoia prohibent v̄bi
 grā **A**ccipere alienū prohibet
 ibi. non furtum faties **S**ed si
 quis de loco sacro accepit vel
 rem sacra. alia prohibitiōe p̄
 hibetur. ideo oportet ambo cō
 fiteri viz; de furto ⁊ de sacro lo
 co. **S**imiliter si fornicatus es
 cum adultera vel cum inornali
 vel cōsanguinea. h̄e circūstātie
 in aliā sp̄m p̄ccā mōrlis tr̄hūt
 ergo sūt cōfitende. **S**ic forte

est de hoc qd qd mōrlie peccat die festo. qz p mōrle pccm pl? violatur festū qd p opus mechanicū. de hoc hēs capitulo pmo. **H.** h9 pcepti. pcedētia ei mōrlia equalēt duob; mōrlib; **i** **O**port; ec. nñ. quotas peccatorū mortaliū dicere q memoatur qd qz quociēs est circūstantia. vnde o; dicē. pma vice feci cū talib; circūstantiis. 7 secūda vice talit; a taliter. **O**port; ecia fm aliquos dicē qntū vel circūstantias qualcā que licet non mutēt spēm: addūt tñ nōbile q̄litate malitie a deformitatis ut in furto multū addit ad parū vñ qñ qd tales circūstantias noscit ex se vel ex ofellois in q̄fio cōe. etiam sūt ofitende fm multos **Th.** tñ dicit q nō oport; **S.** cot; di. q nō est certū eas confitēdas esse s; tutum ē fieri a vtile. **O**port; ei q qd cōfiteat peccata q dubitat an sint venialia vel mōrlia. Quia fm bonauēturā qñ homo aliquod veniale suum credit esse mōrle **A**ut dubitat pbabiliter an sit mōrle. aut veniale a sic dubitat an cōfiteri teneatur an non **S**i illud nō confitetur tunc exponer; se discrimini. a i hīs que sūt salutis dimitter; ptem securiorem quā facilius cōse q poss; **E**t **th.** di. xxij. **Q**d quādo quis dubitat de aliquo peccato

an sit mortale tenetur illud cōfiteri dubitacōe manēte. Quia quicqd cōmittit aut obmittit in q dubitat eē peccatum mortale peccat graūter discrimine se cōmittens. **D**ebet ergo confiteri rem put hab; in corde. nō dicendo se peccasse mortaliter. sed iuditiū cōfessorū de hoc r̄linquendo. **T**ercō aduertēdū vbi vel cui qd ofiteri teneatur **h.** fm **th.** i. nñ. di. xvij. q non oī sed sacerdoti habēt iuris dōnem in cōfitentē. **E**t sunt prelati quatuor. papa hab; iuris dōnem i oēs. **E**pūs i dyocēsanos **P**lebano; in prochianos suos **E**t prelati collegij vel monasterij vel ordinis in sibi subiectos **E**t qlib; pfato; pōt p tāte suā altei cōmittē q ec. fm cōmissio; pōt absolue **S**; quō tenetur ad celacōnez cōfessiois hōies a etiā ad alia celāda **h.** fm **doc.** cōiter in. nñ. di. xxi. **Q**d vñ. sūt sigilla hōiem ad tacend; artātia n. de se aliūde sciat. **P**ri mo ligatur ad tacend; ofessor de pccis a circūstantiis a p̄lois in ofessioe pceptis. **S**ecūdo nō ofessor qui audit cōfitentem a casu vel a pposito vel in p̄zetādo signa muti vel verba p̄dōa ignorantis. **T**ertio quicūq; audit ab aliquo precedentū reuelationem cōfessiois adhuc tenetur tacere. **Q**rtō ofites q

Tertium **Preceptum**

reuelacōe inuicōnis penitē
cie probabilit' crederet ofesso
re ledi tenetur celare. alio quā
verēda patris sui nō cooperiēs
vel discopiens cū cham ma
lediciatur. **Quinto** qñ vn? ab alio
petit ofiliū reconmēdas ut hoc
celet a hoc accipit ad celandū
tenetur celare nisi aliūde de ob
ligaretur ut p̄t; infra p̄cepto
.vii. c. iij. d. xiiij. c. Sexto q̄ p
cepit ab alio verba q̄ ex natu
ra facti talis sūt matēie q̄ reue
lacō nocer; tenetur tacere mi
n? tñ q̄ si se ad hoc obligass;.
Septimo seruus auscultās a p
posito vel a casu secretū qd̄ tra
ctatur i cuiā domini sui tenet
celare q̄ si frāgit: ius ciuile gra
uit eū punit a ius dīnū. **Octa
u?** modus vōtur sigillū secre
ti a ut dic̄. p̄. de pa. vbi prius
q̄ oēs talia sigilla frangentes
de quib? dictū est peccant gūi
ter nisi aliūde sciāt vel ordo cor
rectionis fraterne vel denūcia
cōis vel p̄sumpō boni viri cui
dicitur reuelacōez q̄rūdam de
p̄fatis aliter fiendum exposcāt
n **¶** An aut̄ possit hie layco cōfes
sio h̄. q̄ i nullo casu necē ē lay
co confiteri. qz cum clauēs non
h̄eat non pōt absoluerē. h̄ quā
do q̄s nō h̄ sacerdotē; sufficit
ppositum cōfitēdi. vrūtame
ut dic̄. magis. di. xvij. q̄ alij. do
ctores plures. penitens talis i

Capitulum **Nonum**

articulo mortis nō habēs sac̄
dotem nō tenetur h̄ pōt cōfitei
seculari ut verecūdia sibi ceclat
in satisfacionem a alter sibi
ofiliari possit a ut ostēdat suū
posse facere. **Debet** etiā cōfites
diligenter cauere ne alterius
famam sic alias etiā tenetur i
cōfessione ledat manifestādo
alterius persone occultum pec
catum ḡue. i infamans quā p
sonā confessor actu noscit. aut
nosceret verisimilit' p futuro.
nec confessori sciscitātī deb; eā
patēfacere. nisi pri? circa istā
personā seruass; sup hoc fōrm
correctōis fraterne. aut essent
forte aliquē cause ppter quas
etiā extra ofessionē poss; aut de
beret illi sac̄doti illas res denū
tiare. aut alias de ferre. alias di
cēs vel iubens dicere peccat de
trahēdo. **Et** si cui ex inadūtētia
factū est. aut ex ignorantia d;.
illud cōfiteri qz in sacramento
penitētie multum ē peccm vitā
dū. vnde peccat qui i cōfessio ē
dicit vicini mei ista omiūter fa
tiūt vel cōmune est hoc peccm
in ciuitate vel i patria mea vel
nos oēs sum? tales. **¶** Sed di
ceres quid ergo fatiēdū est in
in peccō circūstātionato taliter
qz non possum eius sp̄m expri
mere nisi aliū nosem. ut si filia
cū p̄re peccauit h̄. qz d; quere
re aliū confessorē habentem

autoritatē quē si nō cōpetēter
reperit petat licētiā alicui sacerdo
ti confiteri. Et semp talē qrat q̄
nec noscat aliū nec vlsimilitez
nosciturus sit. Et si nullū reperi
ret qui nosceret aliā psonā di
cit bonauen. a durā. Si etiam
imminz casus necessitatis ut qz
se putat statim moitur qz famā
pximi q̄ tū potest d; custodiē
h; magis d; suā osciētā purga
re **Tho. i. iij. di. xvij.** q̄stioe de
cōfessione ar. iij. dicit In casib;
illis quādo cōfitens scit sacdo
tē suū hēreticū. Aut sollicita
torē ad malum. Aut fragilem
quī ad peccatum qd̄ quis ei cō
fiteatur sit pnus. vel si ruelator
esse cōfessionis pbabilis est
metur. vel si peccm contra ipm
cōmissum sit de quo quis confi
teri debet. Et in casib; in quib;
probabilis penitēs piculum si
bi vel sacerdoti ex cōfessione ei
facta timet debet recurrē ad su
periorē vel ab eodē petere licen
tiam alteri confitēdi. Et si licen
tiam habere nō possit: idem est
iudicium qd̄ de illo qui nō ha
bet copiā sacerdotis. vnde ma
gis debet diligere laico confite
ri nec in hoc trāsgreditur aliq̄s
p̄ceptum ecclesie Quia p̄cep
ta iuris positui nō se extendūt
vltra intēciōez p̄cipientis que
est finis p̄cepti. Hec autem est
caritas scdm apostolum. **Quā**

bernard; dicit. illud qd̄ est in
stitutū pro caritate nō deb; mi
litare contra caritatem. **U;** con
fessio pro caritate instituta est
que contra caritatem militaret
si homo ad cōfitendum vni sa
cerdoti artaretur in casibus re
citatis nec sit aliqua iniuria sa
cerdoti si in p̄cedētibus casib;
ab eo diuertitur. Quia priuile
gium meretur amittere qui cō
cessa sibi abutitur p̄ tate **Hec**
de tho. Item caueat confitens
fm̄ p̄fata q̄ tū potest ne cō
fiteatur reuelatori cōfessionis
vel ei q̄ pronus sit ad odiū au
dita cōfessionis materia vel ad
luxuriā; et sic de aliis h; nō neces
saria ibi abscedat vel aliū cōfel
sozem fm̄ p̄dicta querat. **Quā**
quādo circūstantie incitātes ad
libidīnez peccatū agḡrautes
nō tamē ad aliud genus pecca
ti mortalis trahūt. tales qnq;
debet et p̄nt laudabiliter reticere
ad h̄ita debita discrecoe fm̄ cōfi
deracoez turpitudis cōstācia
rū et p̄nitatis ad malū ex eius
cōfessioe siue i ohtēte siue i cōfel
soze hōi ec. d. l. v. vlti medita
ri ohtēda de luxuria optit p̄ do
mare carnē p̄ ieiunia et h̄mōi.
et ohtēare vilitatē p̄cōz. In
fermi p̄as et h̄mōi et sic detesta
ri ne caro icalescat. **Qd̄** si nō iu
uat oport; vtiq; necessaria ibi
fieri et sacramentum ibi iuuāē

pōt ne noccat scdm illō marci
 vltio Et si mortifer quid bibe
 rint non rē. **Q**uātus mod⁹
 in oñtēte debz seruari vicz ut si
 vult absolui oportet de ncāta
 te rē sibi pena noui pccā q̄ sit in
 caritate vl attritus. vñ a sco
 dicit q̄ hō tenetur confitei cū
 displicentia pccā omīssi a cū p
 pōsito abstīnēdi a pccis rē etiā
 cū pōsito obediēdi in suādo
 istā satisfactionē a penitentiā
 quā ab ipō sacdote sibi impo
 tā vltiāie assumpfit siue in se
 suscipiet. Et bonaue. dicit q̄ si
 accedit ad oñsionē a absolu
 cōez sine pmissa disposicōe pro
 babili. pmo accedit cū cōntra
 disposicōe. ut qz sibi pīac; ali
 qd̄ mōrle pccā tūc pccat mōr
 lit qz illud. sacmētum q̄ tum
 i se est irritum fac qd̄ nō est si
 ne otemptu. piculum ergo est
 nolētib; restituere. iniuriā te
 nētib;. r carnalē amōrē tenē
 tib; luxuosiū. iste tñ q̄ fictus
 ē id est qui nō habz pōsitum
 cauēdi mōrliā s; pponit omī
 tere. vl non displicent pteita
 mōrliā. audiēdus est a sibi pei
 tēta imponēda p emolitione
 cordis. sed nō est absoluēdus
 qz fictio talis ē sibi pccm mōr
 le si sic vll; absolui. **T**erē caue
 at confitens ut p tūc non sit i
 excomūicacōe maiorī. qz a nul
 lo pccō pōt absolui nō p abso

lutus a snīa excomūicacōis ma
 iorī. Item oñsio sit vera ut nī
 ibi dicat hō scienter falsum. si
 cte se laudādo vl vituperādo
 etiā se. qz tunc mentiēdo cōtra
 mēte; loquēdo fieret pccō. Itē
 sit nuda absq; obscuritate ver
 bor; occultante pccā aut circū
 stātiā. s; cōfitens oīa cōfiten
 da quātumcūq; sint turpia ex
 primat ut pōt honeste a decen
 ter talitē tñ r cū talib; vrbis
 ut oñsio plene r clare intelli
 gat pccā spz; a circūstātiā ag
 guātes. **Q**uō qñ. id ē tēp⁹ cō
 fitendi obfuan dū est. **U**bi
 notādū qz ex pcepto ecclie oī
 vtriusq; i decretal. tenetur hō
 ad cōfessionē in omī anno ad
 min⁹ semel a potissime in q̄dra
 gesima ante pascha qz tunc q̄
 lib; tenetur cōmūicare. **S**ecū
 do dic. sco. ex pcepto dīmo ille
 q̄ cōmitit mōrle de quo non ē
 confessus tenetur illud confite
 ri quādo cūq; est in mortis ar
 ticulo qz quilib; qñ sibi immi
 net iuditiū dāna cōmis. r iudi
 tiū mie: tenetur se ad misericor
 diā preparare quātum pōt. **S**i
 ibi est hmōi s; in infirmitate
 vbi merito formidat sibi mōr
 tē imminere. **S**ecūdo qñ cūq;
 se exponit actib; piculosis ad
 mortem. sicut in bello mōrli. in
 naufragio. r in silib; **T**ercio
 qñ vlt excere act⁹ q̄b; sp̄aliē

debetur reuerentia. ut quando vult communicare vel celebrare preconferri debet post mortale peccatum. habita sacerdotis copia. **S**ubdit scō. Et in similibus simile est iudiciū. **Q**uarto quādo quis habet p̄sentia eius q̄ pot̄ eū absoluerē et viximiliter timetur q̄ nō sit illius aut alteri? absoluerē potētis p̄sentiam vnq̄ i postea habitur? **I**tem quāto teneret quādo cōsciencia erronea aut dubiū p̄babile anger; ad cōfitendum. **I**tem sexto quādo vult certis tempib; velle cōfitei. **E**x præcedentib; omib; patet et manifeste seq̄tur q̄ in certis casib; ē necessario cōfessio iteranda. **P**riō quādo quis diuidit cōfessionē sic q̄ scienter et a proposito reseruat aliquod mortale qd̄ oīno nō vult cōfiteri. **A**ut qd̄ nō vult illi sacerdoti s; alteri cōfitei. **T**alis tenet oīa p̄confessa iteato cōfiteri etiā tacitū p̄c̄m quod tacuit sciēter. **S**ecūdo quādo cōfitens est in excommunicacōe maiori. qz tūc dicit thō. m. iij. di. xvij. nō p̄ticeps esse pot̄ sacramētoꝝ n̄ p̄us a vinculo absolutus p̄fato. **T**ercō qn̄ q̄s cōtemnit satisfcōnē aut negligit implere satisfcōnē et satisfcōnis obliuiscitur. **T**unc s̄m aliquos cōfessionē oport; iterare. **A**lias nesciret satisfcōnē

inūgere. dicit tam̄ bonauētura q̄ p̄mus et tertius casus intelliguntur quādo cōfitens mutat confessorē. **E**tiam si precedēt cōfiteatur et talis memoratur de peccatis tunc non oport; iterari. **A**ut non: tunc oport; s̄m aliquos iterari. **I**tem non oport; iterari prop̄ peccati oblitū recordacōnē s; sufficit oblitum cōfitei peccatum et obliuōez proprie negligēcie et alia p̄confessa i generali dicere putacū plura confessus sum: oblit; fui etiam de istis. **Q**uo ad tertium principale de generali cōfessione notandū est q̄ generalis cōfessio est duplex quedam ḡnalis et publica q̄ fieri solet i accessu sacerdotis ad altare. post sermonē ad populū. **I**n religionib; etiā q̄busdā i p̄ma et an̄ completoriū hęc val; ad r̄missiōem venialū quādo q̄s dirigit extra ea cōfessionē illā ad delecōnez culpe eoz et p̄ne totis v̄ptis s̄m exigētā deuocōis et actualis contricōnis etiam i generali. **A**lia est ḡnal sacramental̄ i fine cōfessionis vbi post scita et confessap̄ticulariter dat quis se reum i multis alijs put̄ de ignoratis supra dictum est et etiā de oblitis. **E**t talis val; ad delecōnez etiam mortalium et venialū. **E**t plus q̄ precedēs nō sacramentalis qz ibi ē vis clauū

Capitulum de satisfactioe.

Satisfactio quae est tertia pars penitencie. idcirco cum ea tria sunt videbatur. Primo quia de ea oportet fieri in quibus consistat. Secundo de remedijs contra recidivum peccati. Tertio de periculo eorum qui tardant conuerti et satisfacere. **Q**antum ad primum nondum scilicet et hominum. *in. di. xiiii.* ad videndum quomodo et cur oporteat satisfieri deo: similitudo accipi debet in humanis. nam homo qui offendit proximum peccat contra amicitiam; in quantum sibi affectum debitum non impedit. Et etiam peccat contra equalitatem iustitie in quantum rem alteri debitam subtrahit. Sic peccator quantum ad affectum peccati amicitiam dei violat et per inobedientiam diuine legis deo debitum subtrahit. Ex primo amittit gratiam et incurrit offensam. Ex secundo meretur penam cuius etiam post actum peccati satisfactionem manet debitor et semper usque ad penitentiam de peccato illa aut obligatio ad penam uocatur reatus peccati. Contigit autem inter homines aliquando dimitti offensam alicui et hoc per reparacionem amicitie non dimissa pena satisfactoria. ut cum offendens placat offensum uerbis et taliter quod recipit eum in pristina amicitia. attamen offensus adhuc ab eo exigit satisfactionem ad damnum illatum recompensationem.

aut rei ablata restitutionem vel simile aliquid. Sic ad propositum quando homo per penitentiam se deo subicit per peccatis contereudo et confitendo in uoto ad minus deus remittit sibi peccatum quo ad offensam quod recipit eum ad amicitiam restituendo sibi gratiam gratumfaciente; sed nondum sibi peccatum dimittit quo ad totam penam. sed eternam mortali debitam sibi mutat in temporalem quam contetur in proportionatam tamen uiribus penitentis in hoc mundo. et ideo in purgatorio luendam secundum the. et bonum. Cum uero ostenditur et absoluitur tunc eadem pena uel clauium sic minuitur quod efficitur pro portio nata uiribus penitentis hic et in toto aboleri potest per satisfactionem in uita presentis. Et uim tale diminuenendi christi passio penitencie sacramento otulit. Et sic potest causa quare oportet satisfactionem fieri. **S**ed quereretur per quanto tempore uel per quot opera purgatorium aboletur per satisfactionem hic uel in purgatorio. *Richard. fisachie. sup. in. di. xvi.* Quis hanc profunditatem inuestigaret. cuius plus clamat. **A**ltitudo diuitiarum sapientie et scientie dei quam incomprehensibilia sunt iudicia eius. Sed ne estimet illum summe bonum odio uel inuidia abscondisse. Sed peccator ex uoluntate sua per nostra utilitate magna. Sic et secundum

illud gei. viij. q. sensus et cogitatio hominis sunt ad malum pna vñ si scir; quanta sue culpe debeat tur contritio ut deleatur reat? pene eterne vel purgatorij iã ad maiora nō tēder; h; hñs cōtentus multa purgāda coaceruaret. Cū tam purgatorij pã oē; mūdi pñā excedat. **S;** q̄ sunt opera p̄ q̄ satisfacere possum? **R.** s̄m docto. xv. di. quātū Ad hoc q̄ op̄ aliquod sit satisfactoriū deo p̄ p̄cās qñq; req̄rūtur. Et idē intelligēdū de satisfioe satisfactoria. Primū oport; q̄ sit opus bonū et benefactū cedens ad honore dei opus em̄ malū a malefactū q̄ tunc cūq; est; penale nō satisfacēt qz non est; ad honore dei p̄mo contra et pñā meret̄ illud agens s̄m plures etiã doctoēs op̄ satisfactoriū opt; q̄ sit caritate for̄tū. Secundū ē q̄ sit p̄ale de sui natura. Ita q̄ hō p̄ tale opus subtrahat sibi aliquā delectacōem corporalē. Aut o modum corporale a vtile tpale op̄ ei bonū nō penale ideo non satisfacit quia illud peccatori qui peccādo plus iusto habuit nihil de suo s̄bit̄ hit qd̄ tñ r̄quirit iusticia h; peccator p̄ tale opus solū p̄ficatur. **I**do oport; opus satisfactoriū esse bonum ut cedat ad honore dei et penale ut aliqd̄ o modum subtrahat peccatori qui nimis

habuit sequendo ppriã voluntatem cōtra dei p̄ceptū. **I**do di. aug. de vera et falsa penitēcia. **S**ūt digni fructus virtutum q̄ nō sufficiunt penitētib; penitēcia em̄ grauiorēs expostulat ut dolore et gemitib; mortu? impetret vitā. **A**lia racō quare op̄ satisfactoriū debet esse penosū qz deb; esse p̄batiuū a futura culpa. **E**t ideo ne faciliē redeat ad vomitum tāq̄ afflictiuū expertum et medicinale deb; esse p̄osū pene ei sūt medicine. **h.** **E**t h. **S**ed contra si sic tunc q̄nto d̄ q̄s est; virtuosior et in caritate maior. t̄nto min? satisfacēt qz non aut modicū est penosum assuetis talibus ieiunare. **I**te oratio eadē racōne nō est; satisfactoria. **R**am **I**acobi quinto dicitur tristatur quis in vob̄ oret aut psallat. **R**espōdet th̄. ad ambo. **Q**uādo diminutio penalitatis puenit ex pte actus. tunc diminuit satisficōne. **N**ā ceteris parib; minus satisfacit qui ieiunat cum piscibus q̄ q̄ cū p̄e et aqua. **E**t min? satisfacit qui dat denarium p̄ deo q̄ q̄ dat florenū. **S**ed diminutio penalitatis que puenit ex p̄p̄titudine volūtatis quā causat caritas et hitus non diminuit efficaciam satisficōis. **Q**uelib; ig; oracō etiã; hab; vim satisficōis. qz q̄uis h̄at suauitatē

Tertium**Preceptum**

spūs tñ h; etiā afflictionē carnis spūi subseruiētis. vñ gre. sup ezech. **D**ū crescit i nob fortitudo amoris intimi infirmur pculdubio fortitudie carnis. **T**ertū est ut sit volūtariū ut sic sit hōis. vñ de si ab aliq tōlter inuolūtario a remittente exigeretur pena ille nō satisfacere r; forte satis pateretur. vñ apud deū nō est opus satisfactoriū si est opus mere inuolūtariū. **Q**uartū ē ut sit assumptum ab hōie ad hoc r; ppe illū finē ut p ipm puniat i le peccatum suū ut sic placet sibi deum quē offendit p peccm. **Q**intum est ut illud op⁹ sit alias indebitum id est ut ad hoc opus hō nō teneatur aliud. quia si sic tūc nō satisfacer; p peccō isto qz non est corresponsdēs illi b m iustitiā sed alteri. **S**ed cōn si sic tunc null⁹ poss; deo satisfacere. qz rōne creatōis. gubnacōis. redēmpcōis. r; ppter alia debem⁹ deo omne opus bonū scd m illud xpī luc. xvij. **C**ū feceritis oia q̄ pcepta sunt vbi dicite serui inutiles sum⁹ qd̄ debui⁹ facere fecim⁹. **R**. r. h. qz q̄uis hōmo oē qd̄ pōt dō debeat debito decētie. nō tñ debito necessitatis a pcepti. qz non exigitur de necessitate ab hōmie oie qd̄ pōt face. pmo hoc ē ipossibile totū conatū in vñū dirigē

Capitulum**Decimum**

cū cū multa oporteat distrihi. **E**st aut hōi quedā mēsurā a dō constituta ad quā tenetur r; q̄ ab eo exigitur scz obseruancia mādatorū dei. de rliquo vzo scz de opibus superogacōis pōt facere p peccis. potuiss; tñ deus nos obligasse sic ut q̄c qd̄ possum⁹ teneremur h; ex maxima mīa non fecit h; solū obligauit vi pcepti ad decalogū a ad ea que pceptū in eo cōtinētur de reliquo possum⁹ opera satisfactoria exerce. **E**xēpli grā dominus libēalis h; seruū empticiū quē si vllēt iuste poss; artare ut quicqd̄ lucrētur domini est; h; ex libēalitate dñs misericorditer solū petit ut de vine a mag decē mēsuras tm̄ vimi det ānuatū. a de residuo ad cōmōdū ppriū a suoz lete viuat. **S**ic etiā de? tm̄ decalogū a nob exigit r; que in eo cōtinētur iplicite p modum pcepti. **S**ūt igi tur ut ex pmissis inferri pōt lex opera satisfactoria i genere capiēdo opus satisfactoriū generalit̄ vic; p iteiorib⁹ r; exteriorib⁹ laborios actib⁹. **P**rimū ē cōtricio intēior p peccis a eciā dolor consequēs in corpore per gemitus r; hmōi. a hxc contzi cō tanta pōt esse ut eciā oēz penam delet. **E**x quo pt; primo qz quilib; quādo cūq; de peccato preterito recordatur debet

dolere de eo. Et quoties hoc facit toties minuit penam. Sed si recordetur cum delectatione tunc auget penam. **S**ecundo expedit ut sepe cum amaritudine anime de peccatis sponte doceamur? hoc enim faciunt homines; secundo de dei aicitia delent penam magnam humiliantur et a reciduo prebentur. **S**ecundo opus satisfactorium est oris confessio qua humiliat se quod mala pro peccata dicendo ratione cuius pena etiam minuitur pro peccatis. **V**n expedit distincte confiteri et nude ut humilitas maior ibi sit et medicamentum aptius apponatur. **T**ercium satisfactorium opus est passio penosa vrecudie confessionem omnium que vrecudia etiam multum tollit penam. **V**n augustinus et alexander magister dixerunt quod qui pro vobis peccastis pro vobis erubescatis. Erubescencia ei ipsa parte habet remissionis. **Q**uartum est elemosina. **Q**uintum ieiunium. **S**extum est oratio. Et hec sunt tria in genere que communiter vocantur satisfactoria. **N**am elemosina intelligitur esse illud quod ex misericordia expedit vel impediri potest pro in utilitatem pro ieiunium intelligitur omnis corporis afflictio siue per abstinentias siue per vigilias pergnationes asperitates vestium duricias stramentorum discalciones pedum vel laborem corporalem. **A**d idem sunt flagella que hic punimur que licet nobis non infligamus: ea tamen aliunde

inflicta accipimus patienter propter deum in purgationem nostram. **R**om. v. tribulatio paciam operatur. **P**acientia autem probationem id est probationem purgationem ut dicitur gloriose per orationem vtro intelligitur esse opus exterius ad cultum latrine pertinens et ad hoc ordinatum ut homo per hoc adiutus et stimulatus ascendat in deum contemplatiue ut oratio vocalis psalmodia sacrificia oblationes et similia. **P**onuntur autem tria precepta in genere primo ut pro omnibus que habemus a deo bona satisfacimus: elemosina de rebus exterioribus; ieiunio de corpore et oratione de anima. **S**ecundo quod cum tria contingunt peccata. **Q**uedam enim sunt in rebus ut auaritia. **A**lia in corpore ut luxuria et gula. **A**lia in spiritu ut superbia inuidia et accidia. **E**rgo pro omnibus pro omnibus satisfaciendum est videlicet per elemosinam contra auaritiam per orationem contra superbiam. **E**t per ieiunium contra luxuriam. **T**ercio quod tria bona temporalia tres radices sunt omnium peccatorum. **A**uaritie eius radices sunt exteriora bonum contra que gratum remedium est elemosina. **R**adix superbie inuidie accidie acire eius spiritus contra quam est oratio. **R**adix vero gula et luxurie in carne contra quam est ieiunium. **E**x quibus patet quod cuiuslibet consulti est ut videat ad quod vitium plus inclinatus est ut contra illud assumat

Tertium Preceptum

aptius opus satisfactorium.
Quid dubium est an quis in morali peccato possit satisfacere. **R.** primo secundum se. qui penitentiam sibi in confessione et in absolucione iniunctam a sacerdote et a confitente voluntarie assumptam abicit voluntarie et sine rationabili causa et necessaria nolens eam implere est inobediens et illa inobediencia est peccatum mortale. quod est transgressio precepti ecclesie et vicarii dei propter illud periculum est sanum consilium ut confessor non iniungat peccati penitentiam nisi de consensu suo nec aliquam nisi de qua sperat quod eam impleat. primo a confessore amonendus est confitens an sibi eam competat recipere et verisimiliter portare. **S**ecundo dicit the. a communi doctores licet seculo contra rium teneat: quod nullus satisfacere potest extra dei caritatem. Opera tamen penalia extra caritatem facta que reliquissent effectum qui iam in contrito esset non oportet iterari ut in elemosina et maceratio nec armis fieri potest. Est enim ferre tamen penitentium dedisse unum florenum sicut dare denarium. Et similiter ubi per abstinentiam effectus in carne relictus esset.

Capitulum Undecimum
Quia in satisfactorio in iunctione et propria impositione spiritus providendum est contra recidivum peccati. idcirco

Capitulum Undecimum

hic tria sunt videnda. **P**rimo de remedijs contra recidivum peccati. **S**ecundo de periculis eorum qui tardant converti et satisfacere. **T**ertio an vivus pro peccato vivo satisfacere possit. et an talis mereatur. **Q**uintum ad primum non est quod a doctores quosdam in proposito bene expressos tres de hoc dantur regule. **P**rima est quando quis est in gravi peccato a quo desideat sanari et preservari: statuat sibi firmiter obviare aut ad tempus viveat quod pro qualibet vice qua recidivat unam vel plures de tribus partibus satisfactorio velit implere vice quod post peccatum commissum infra tres dies ieiunet in pane et aqua. vel **P**rima die dicat. **vii. ps.** **S**ecunda ieiunet in pane et aqua. **T**ercia det elemosinam unum solidum. vel quod quicquid contigit eum recidivare quod tunc infra unum vel duos vel tres dies se obligat ad confitendum humiliter remedium verus penitens rationabiliter debet acceptare quod videmus multos propter penas a vicinis cessare ut fures et latrones. **S**ecunda regula secundum consilium est quando quis se sentit pro num ad certum vitium: statuat firmiter vel ad tempus se voto obliget quod si contingit eum tamen vel xim ter temptari de illo peccato quod etiam oino deliberet inter se sic agere. tamen nonominus antea dicere velit

septem psalmos penitenciales
aut flectere genua coram cruce
to ciens vel oracionem aliquam
dicere vult beate marie vel alij
sancto anteq̄ op⁹ illd̄ nepha
riū pficiat. Ratio q̄ sic fieri po
test ut deus cum temptatione
fatiat puentū ppter oraciones a
hūiliaciones ⁊ q̄ hō cessā ma
lo. **T**ertia q̄n pccōr de c̄to vi
cio tēptatur: statuat firmiter
et ad hoc se assuefat. q̄ q̄n
sentit se ad tale pctm̄ inclinari
mox aimū suū trāsseat ad cogi
tand̄ aliqd̄ fribile sibi futurū p
tale peccatū puta dānacōez et
nam mortē imminentē amissio
nem virtutū ⁊ cōsōrtiū ōnium
sanctorū ⁊ dei ⁊ regni celoz so
tietatē demonū i gmiū flāmas
Ratio q̄ illa valent ut racō i p̄
sentia tēptacōis a sensualitate
obumbrata ⁊ allecta nō possit
tunc pfectam ⁊ solidā cogitati
onem de dō ⁊ honestate virtu
tum habere. Per p̄fatū t̄tium
modum facili⁹ resipiscit redu
citur ⁊ frenatur a malo ad bo
nū. nā p̄ illa frabilia racō quasi
sopita excitari potest quasi ad
fugiendū causā tantū mali. Q̄n
tūcūq̄ em̄ quis temptaretur
acriter. si penalia int̄ se q̄s me
ditaret ⁊ firmiter quis crede
r; tlia se icursuz desister; a cep
to malo ut patet in volentib⁹
luxuriari. q̄n p̄cipiunt hōines.

videre vel se decapitādos. Tūc
em̄ excitata racō dicer; Quoz
sum tendis. nūquid p̄ tam leuū
tantū bonum vis pdere hoc re
media in foro penitentiali ipoi
ta vel a se sponte extra forū pe
nitentie assumpta sunt cū adiu
torio diuino efficacissā r̄ media
contr̄ recidiua. **S**; q̄ h̄u pau
ci confessi talia remedia aggre
diuntur ⁊ persuevanter seruant
Ideo pauci vire penitētes re
pūtur ut i estate pt⁹ pascha
tiāfactūrei crebro pbat euen
tus. **Q**uo ad secundū p̄ci
pale nōnd̄ q̄ peccatōre oūsiō
nem suam tard̄ antē terrere de
bēt ⁊ ad cōnūsiōnē iūtare q̄n
q̄. **P**rimū est piculū mortis ⁊
q̄ rara ē vira ⁊ sera penitētia. nā
h̄m oēs doctores i. iij. di. xx. q̄
diu q̄s in hac vita vtitur racōe
potest salubriter ⁊ vire penite
re ut pbat **Augustin⁹** inde w
ra ⁊ falsa penitētia p̄ latronem
luce. xxij. **Et exech. xviii.** Quacū
q̄ hora ingemuerit pccōr vita
vūet ⁊ nō morietur h̄m vna;
litteram ut m̄gr allegat. **S**ed
tamē ab eo q̄ diu p̄us distulit
penitere vix ⁊ multum difficul
ter potest in extremis haberi v
ra penitētia sufficiens ad salutē
Quia a hō moritur ita sbito q̄
nō aduertit se moi sicut dormiē
do ⁊ tunc **ex** p̄dita res est q̄
tunc iudicatur sicut reperitur

Tertium

Preceptum

Aut peccator aduertit se mori. sed
 p[ro] p[ro]p[ri]a h[ab]it[us] aut morula modi
 c[on]t[ra] tunc q[ui]a homo in rep[er]tis
 opatur s[ecundu]m habitum. ideo n[on]
 videt[ur] q[uo]d habituatus i[n] peccatis t[em]p[or]e
 p[en]te fiat bon[us]. aut moitur q[ui]s
 languore p[re]cedente. et sic ad huc
 qui p[ri]us distulit p[en]itere. vix
 et multum difficulter p[otes]t in ex
 tremo h[ab]ere v[er]am p[en]it[ent]iam; suffici
 entem ad salutem. q[uo]d p[ro]bat sco.
 ex verbis b[ea]ti aug[ustini] in de vera et
 falsa p[en]it[ent]ia quatuor racio[n]ib[us]. Et
 magis allegat d[omi]ni xxi. q[uo]d ad co
 tritionem exigitur vsus li. ar. q[uo]d
 racio diligenter de peccatis delibe
 ret. et voluntate libera detestetur
 ea. **S**istor[um] vsus vbi statim im
 minet mors terribilissima. timo
 re et dolore vix m[er]ito impedi
 tur. **vñ aug[ustinus].** Difficile e[st] ut tunc
 sit vera p[en]it[ent]ia: q[ui]a t[em]p[or]e sera venit
 quando cruciatus m[em]bra ligat
 et dolor sensu opprimit. ut vix
 h[ab]eat aliq[ui]d aliud cogitare valeat
 melior t[em]p[or]e e[st] sera q[uam] nulla. **S**imi
 le habes sup[er] e. vi. a. **S**ecun
 da ratio ad vera p[en]it[ent]iam requiritur
 ordinata displicentia de peccatis.
Ad hoc aut[em] q[uo]d displicentia va
 leat et ordinata sit. oportet q[uo]d sit
 debite circumscriptionata. et maxi
 me circumscriptionata finis et p[ri]ncipij
 actiui p[ri]ncipalis. ut scilicet sit volu
 taria et p[ro]pter deum. **S**ed difficile
 e[st] tunc h[ab]ere actu[m] sic circumscrip
 tionatum. q[uo]d qui vsq[ue] tunc fuit

Capitulum

Vndecimum

imp[en]itens. n[on] videt[ur] ex seipso extor
 quere displicentiam nouam; nisi t[em]p[or]e
 morte p[er]ne imminetis. et sic n[on]
 p[ro]pter deum fit s[ed] p[ro]pter se et t[em]p[or]e
 p[ro]pter vitare malu[m] d[omi]natiōis
 sue. presumitur eni[m] si est h[ab]itu[m] remo
 tus a timore mortis et d[omi]natiōis
 t[em]p[or]is: non extorquet a seipso dis
 plicentiam peccator[um]. sicut nec p[ro]p[ri]a
 fecit cu[m] fuit san[ctus]. nec videt[ur] tunc
 mere elicere displicentiam h[ab]itu[m] mo
Sicut nec mere libere i[n] p[er]iculo
 naufragij quis merces p[er]icit. s[ed]
 solum timore periculi maioris
Sic h[ab]itu[m] displicentiam peccator[um]
 solum timore mortis aut d[omi]natiōis
 omnis e[st] videt[ur] h[ab]ere. et talis displic
 entia in eo non est mere libera.
 et p[ro]sequens n[on] multu[m] placet
 deo. nec accepta sibi. **I**dem aug[ustinus].
 dicit ibide[m]. Nullus expectet q[ui]a
 peccare non p[otes]t. arbitri[um] lib[er]a
 tem querit de[us]. ut delere possit
 commissa. et non necessitate. carita
 tem. et non timorem t[em]p[or]is. quia
 non in solo timore viuunt homo
Qui ergo sero p[en]itet. oportet
 non solum timere iudicem; s[ed] dili
 gere. q[uo]d sine caritate nemo p[otes]t
 saluus esse. n[on] ergo timeat t[em]p[or]is
 penam q[ui]a p[en]itet s[ed] anxietur p[ro]
 gloria. **h[ec] aug[ustinus].** Tertia racio
 est mal[us] habitus vsq[ue] tunc co
 tinuatus et in consuetudinem
 versus: multum inclinat ad pe
 cata et ad eor[um] placentiam. et sic
 valde retrahit ho[m]inem ab actu

vere penitēdi s̄m quē actū peni-
tendi. vere o; hōiem peccā forti-
ter detestari. **S**ilit̄ habitus mox
dinati amoris ad mundū et ad
alia p̄ntia radicati in peccōre ipe-
diūt multū displicētia p̄ peccā
multū nāq; difficile est ut hō
affectū suū quē toto tempe vi-
te sue i h̄mōi res fortit̄ inclina-
iūt subito ab eis retr̄hat. et in
cōtrariū flectat. **Vñ aug⁹.** di-
hē ouerſio si contingat alicui
etiā i fine despond̄ nō ē de ei⁹ re-
missione. **S**ed qm̄ vix a raro ē
tam iusta cōuerſio timend̄ est
de eo qui penit; sero maxime cū
fili; q̄s illicite dilexit sint p̄sen-
tes. mund⁹ et vxor ad se uocent
et cet̄a q̄ illicite dilexit. multos
ex hoc sol; sera penitēcia decipe
hēc ille. **I**ntellige si presentes i
seipis aut in suis fantasmatib;
q̄ retrahūt a forti displicētia pec-
catorū. **R**ita racō q̄to aliq̄s est
min⁹ domin⁹ act⁹ sui: t̄nto ad
contricōnē requiritur itenſior
displicēcia ut sit sufficiēs. ad
deleōnē culpe. **S**ed iste i extre-
mis positus ē minus dñs actūū
suorū. qz tunc nullo mō est do-
min⁹ actūū exteriorū ad peccā-
dum. non enī potest mechāi a-
furā et similia ampli⁹ facere er-
go requirit̄ in eo s̄m strictam
iusticiā itenſior actus displicen-
cie ad ei⁹ iustificacōnem q̄ ad
iustificacōez s̄m cū tamē vix et

difficiliter habere possit equē i-
tensū. **E**t ideo vix et difficiliter pōt
tunc habere vrā penitēciam et
sufficiētē ad salutē. **Vñ aug⁹.**
vbi p̄us. **A**ge penitētia dū san⁹
es. **S**i sic agis: securus es quia
penitētia egisti qm̄ peccāe potui-
sti. **S**i vis penitētia tunc p̄mo
agere qm̄ peccare nō potes pec-
cata te dimiserunt non tu illa.
Initiat. v. ad statū se a peccō f
ouitend̄ multiplex scripture et
scōz doct. p̄suasio. **Vñ ecc̄. v.**
ne tardes cōuerſi ad dñm et ne
differas de die i die. subito ei ve-
niet ira illi⁹ et in tempe v̄ndicte
disperdet te. **I**tem **E**ccl̄iastici
.xxix. repromissio neq̄s̄iā mul-
tos p̄didit nequā videlic; qz
peccator repromittit sibi quod
est p̄rium dō de futuro tempo-
re disponere. **C**ōtra illud actūū
p̄rimo. **N**on est v̄strum nosse
tēpora vel momenta que patri
posuit i potestate sua. ne quoz
est p̄missio illa qz cū temp⁹
infiniti valoris sibi a dō datū fa-
tue expēderit. **A**d huc tamen p̄-
sumit qz de⁹ multum temporis
aditiet sibi. neq̄s̄iā est illa p̄o-
missio qz talis nō solum t̄ps sibi
datū p̄didit ymo etiā i cōtue-
liā ip̄i⁹ largitois expēdit et i fu-
turū expēdere vult. **I**tē tardātes
cōuti terreze dēz illō gē. vi. et
.vij. vbi lic; ad penitēd̄ dati eēt
hōib; **C**xx. an; tñ. xx. an; recifi

Tertium Preceptum

fuert ppter impiam. **Ite luce**
.xii. dicit illi q dicebat aie sue **Ai**
ma mea lxs multa bō r̄p̄fita i
annos plurimos. re q̄sece. co
mede. bibe. epulare. stulte hac
nocte aiaz tuā repetēt a te. que
aut̄ prepasti cui⁹ erūt. **Ite luc.**
ibide **Et vos estote parati qz q̄**
hora nō putatis fili⁹ hois wiet
rē **Ad idē ē aug⁹. i smone de i**
nocētib⁹. **Hac inq̄t animadū**
fionis pena pccōz pcutitur ut
mores obliuiscat̄ sui q̄ uiuēs
oblitus est dī **Et gre.** qui tibi
winam pmisit diem crastmū
nō spondit. **Qui p̄mittit**
p̄tenti winā nō promisit pec
cātū. **Dñ nōt dñs alb.** super
illo **iobelis. ii.** **Quis scit si con**
uertatur r̄ ignoscat. cōiuratur
inq̄ ab ira. s. ad miām. licet ei
wzū sit quod dicit **Ezech. viii.**
Quacūqz hora pccōz ingenuē
rit oim inq̄tatum eius non re
cordabor ampli⁹. tñ valde in
certum est vtz ad vltiā; egri
tudine p̄tenciā differēt grāz
dare velit. in tali enī casu dicit
gre. **Qui non vult cū potest iu**
stū est ut infligatur ei nō pos
se cū vluēt. **vñ prou. i.** **Vōi**
a rēuistis. extēdi manū meā
a non fuit q̄ aspicer; .desperi
stis omne cōsiliū meum r̄ inre
pacōes meas neglexistis. ego
q̄z in intritu v̄ro ridebo. **Se q̄**
tur i **iobele r̄ ignoscat idē q̄s**

Capitulum Undecimum

scit si ignoscere velit q̄uis cer
tū sit contrito ignosci tñ incer
tū est an sit wre cōtritus. **ido**
eccēs. vii. **Nemo p̄t hunc cor**
rigere quē ille despererit **Et. ii.**
math. ix. orauit scelestus vic⁹
āthiochus ad dñm a quo nō
erat miām cōsecutus. **hxc alb.**
Huc cōsonāt v̄ba aug⁹. in
smone de p̄nā vbi dicit. Si
q̄s p̄fusus in vltiā necitate w
lueit accipere p̄tentiā r̄ acci
pit mox reconciliabitur ei hic
v̄adit fateor non illi negam⁹
quod petit sed nō p̄sumimus
qz tene hinc erit. si secur⁹ hinc
erit ego nescio dare p̄tentiā
possum⁹ scz exteiorē s̄ securi
tatez non. nūquid dico dāna
bitur. s̄ nec dico qz saluabitur
Si vis de dubio librai age p̄
nitentiā dū san⁹ es. si sic agis
dico tibi qz secur⁹ es. qz p̄tentiā
egisti eo tempore quo pec
care potuisti due res sūt a ig
noscutur tibi a non ignoscitur
Quid horz tibi sit futurz nescio
ergo tene certum r̄ dimitte in
certū id ē age p̄tentiā san⁹
hxc aug⁹. Sed quo ad. iij. **h**
p̄ncipale dubiū est an viuus
pro te viuo pccōre satisfacere
possit. **h. th. i. iij. di. xx.** vnus
ap̄d hūanam amicitā p̄ alio
p̄t satisfacere. ergo m̄lto ma
gis apud dñm. tñ qz satisfactō
est etiā in r̄mediū cōtra futurz

laphum in futura peccā. Et quia vnus nō p̄seruatur a peccāis p̄ satisfactōnez alienādo nō est p̄mittendū ut vn⁹ vni⁹ p̄ alio viuo penitentiā agat nisi i ipō penitēte appareat aliq̄s de fuis sc̄; corp̄alis p̄ quē fit impotens ad sustinēdū satisfactōnem. vel spūalis p̄ quem nō fit p̄mp̄t⁹ ad portādū penā. Unde confitenti pōt duplex satisfactō iniungi. vna p̄ peccātis. alia pro futuris. etiā vnū op⁹ pōt. p̄t̄ alio i iūgi. Satisfacere igit̄ potest vnus vni⁹ pro viuo alio ⁊ penitentiā agere. ut dicit p̄. de. pa. in. iij. di. xx. fm̄ doctores cōit̄ i multis casib⁹. P̄rio q̄n̄ for̄ in iūctōis sacramentalis illud cōtineret ut si dicit. oīa ieiūmia q̄ tu feceris vel ali⁹ pro te fecerint sint tibi in remissionē peccōrum. Tūc alteri⁹ ieiūniū pro me factū p̄ me satisfacit. Similiter si tibi iniūctū ē ire ad sem̄ Iacobū p̄ te vel p̄ aliū vel ieiunare p̄ te vel p̄ aliū. secūdo si ē oīmoda in d̄ra: tunc idem est v̄bi ḡtia. Si impositum ē alicui dare pecuniā: non om̄ino idem est si tu das vel ali⁹ pro te de suo. S; si seruus tu⁹ de tuo daret etiā te in gracia ⁊ illo in mōzli constituto satisfacerz. Raco quia elemosina esset i casu tali tibi meritoria ergo hoc opus ē satisfactoriū. Tercō q̄n̄ quis nō pōt

satisfacere per se tunc potest facere p̄ aliū q̄ tal̄ videtur volūtas imponētis q̄ noluit ad impossibile obligare nec ad purgatoriū dirigē. Dñ̄ cū dicitur in penitentiā ieiunes. intelligitur id est per teip̄m si potes. si non fac per aliū. Sicut etiā facta est penitentiā p̄ nobis p̄ xp̄m. Sed tamen ut sup̄ dictū est adūtendū. q̄ q̄n̄ q̄s potest satisfacere per seip̄m. ⁊ q̄n̄ penitentiā data sibi est in r̄me diū. Si tūc talis alio mō non recōpenset: certū est q̄ non sufficit per aliū fieri satisfactōnem ut si ieiūniū ē tibi impositū ad domandū carnē contr̄ luxuriā non sufficit q̄ ali⁹ pro te ieiunet quando carnē tuam vis nutrire nec aliquo equipollenti edomāe. Hec petrus de palude. S; nunq̄d meret̄ satisfaciens pro alio. Respondz thomas ⁊ petrus de palude. q̄ quicūq; in caritate pro alio satisfacit p̄ viuo vel mortuo sibi semp̄ meretur sed nō satisfacit pro se s; pro alio solū vñ p̄ se ita tenetur ac si nil fecisset. Vile est q̄ q̄ p̄ alio om̄ni creditoi soluit illum solum liberat nō seip̄m n̄ suo noīe illi soluat licz ap̄d illū de aicitia laudē h̄at. Vñ v̄lētēs p̄ se satisfieri ut prudent ⁊ fidelit̄ agāt. Tria dñt nōnt̄ seruare. P̄rio satisfaciens sit in

caritate, et talē querāt qz scdm
 cōmūōrē et tuciorē opionē. **A**
 ctus q̄ nō est ideo accept9 nō
 pōt esse satisfactori9 p faciēte
 nec p alio. ergo q̄ vult penitē
 ciā suā alteri imponere nisi v
 sit se periculo exponere aliq̄li
 debet querere hōic; de quo cōfi
 dat q̄ sit in caritate viuēs caute
Secūda doctrīna qui vult pei
 tentiā suā alteri iniungere d;
 satagere q̄ non solū ille sit bo
 nus sed q̄ sit melior se. ut non
 solū sit satisfactoria s; etiā ma
 gis satisfactoria. vñ hxc ē t̄na
 cā ppter quā licet; alteri penitē
 tiā tuā imponē etiā vbi tu pos
 ses met sc; satisfacere q̄n sc; tu
 vis meliorib; occupari. s; non
 ppropē amorē carnis quā bene
 vis alias domare s; qz deo ma
 gis carz vis facere. **T**ertia re
 gula. cōsulēdum est diuitibus
 nobilib; potentib; et hmoi ali
 is pccōrib; q̄ querāt p̄cipa
 tionem bonoz que in religioi
 bus sunt qz ibi sūt penalitates
 plures q̄ alibi. et magis accep
 m te deo q̄ alibi. **B**ed adhuc
 est dubiū. cū tres sint partes
 satisfactoris: orō. ieiūmū. et ele
 mosina. qd̄ eoz ē magis satis
 factoriū. **R.** dur. di. xv. quādo
 aliq̄ opantur inter se debet cō
 parari ceteris parib; existētib;
Et scd; hoc dō q̄ supposita pa
 ri grā vel caritate ieiūmū ē ma

gis satisfactoriū q̄ elina. **V**el
 orō. indirecte tam et cō comita
 tiē elina est magis satisfacto
 ria. **P**rimū pbat qz supposita
 caritate illud est magis satisf
 actoriū qd̄ ē magis penale. qz i
 opere satisfactorio forlis con
 dicio ex pte opis ē penalitas.
 s; ieiūmū est magis penale
 q̄ elemosina vel orō cōprehē
 dendo s; ieiūnio quicquid est
 corporis afflictiuū ut discipli
 ne vigilie et hilia. ergo ieiūmū
 ē magis satisfactoriū nec ob
 stat illud. **i. thi. iij.** **C**orpoalū
 exercitacio ad modicū valet.
 pietas aut ad oia. qz differt
 meritum et satisfactō. meritū ei
 est ad acq̄rendū p̄miū ad qd̄
 requiritur et sufficit bonitas ope
 ris. et quod melius est magis
 meritorū. **E**t sic dare elemosi
 nam est magis meritorū q̄ ie
 iūmū cū sit op9 bonū danti et
 recipienti. ieiūmū aut non sic
Satisfactio aut cū ordinetur
 ad expiacōez pene requirit q̄
 de opus bonū. s; forle in opere
 est penalitas. quia per penā
 recōpensatur ppter qd̄ ieiūni
 um est magis satisfactoriū **I**n
 directe aut et cō comitatie ele
 mosina est p̄ciōz pars satisf
 actoris probatur qz illa est p̄
 cior pars satisfactoris in q̄ cō
 tinentur virtualiter alie ptes
 satisfactoris ut de se p̄t;. **B**ed

elemosina est huiusmodi ut patet primo quod elemosina est cui datur constituit debitorem ad ieiunandum et orandum et fatiendum alia que potest ei que dedit. loquendo de debito morali non civili. Secundo quod elemosina propter deum data est quasi quedam oblatio deo facta secundum philosophum in ethicis. Oblatio autem deo facta vim orationis habet. frequenter ei plus impetrat donum quam supplicatio. Tercio cum bona exteriora ad conservationem corporis ordinantur subtractio eorum pro elemosinam virtute continet ieiunium. Et plerumque contingit quod aliquis artius vivit ex hoc quod sua dedit. Item elemosina completus habet vim satisfactionis quam oratio vel ieiunium. Et propter hoc elemosina indicatur ut universalis medicina peccati luc. xi. date elemosinam et omnia munda sunt vobis et thesaurus. Elemosina a morte liberat et ipsa est que purgat peccata apud raphael et facit invenire vitam et eternam vitam hanc durandam. **Capitulum. xii.** de sacramento eucaristie. . . .

Postremo de nobilissimo sacramento eucaristie videntur tria principalia. Primo que exigatur ad communicandum sine novo peccato cum augmento meriti. Secundo quis fructus bene communicantium. Tercio que exigatur ad frequenter communicandos. **Quintum ad primum**

nonandum secundum theologos et alios doctores in. iiii. cum magis dist. ix. et sequenti. **Ad sumendum eucaristiam sacramentaliter et spiritualiter. xv. exiguntur secundum quod quisque se probare debet. Probatur inquit apostolus. i. Cor. xi. scipsum homo et sic de pane illo edat et cetera. Primum est ut omnium sit homo. non solum homo hoc sacramentum pro se sumere potest sacramentaliter et spiritualiter saltem. non angelus bonus. nec malus. non anima ex utraque purgatorio libero vel in inferno nec animal brutum. probatur quod iste solus sumit pro se sacramentaliter et spiritualiter que videtur sacramentum ut est sacramentum et christus incorporatur. Sed sic nullus profano valde ergo ante promissum vere. probatur quod ille solus videtur sacro ut est sacramentum qui videtur spiritus sanctus sensibilis et volens. Sed aliquid spirituale otium et que christus apostolus vel de novo incorporatur. Sed nullus istorum est huiusmodi nisi homo. Ex quo patet maximum donum dei. nam que ipsa sunt christus fruuntur letitia quam nos. Sed nos christus i eucaristiam fruimus quod profice possuimus in essentiali et accidentalibus primis. bene christus habent securus. Sed nos inabili. **Secundo est ut quis sit homo viator.** non comprehensor. Et ideo viaticum dicitur ut nos probet ab hostibus et ab impedimentis vite. unde si appareret aliquem sancti. puta patrem et matrem defuncti petentes scilicet. Sic quoniam est factum non debet sacerdos eis ministrare**

sed p̄t̄ in missa sac̄ritū tale p̄
eis offerre. Tercū est ut qui
sūt fideles a baptisat? ideo nō
ē dandū cat̄hecumis nec vide
re debet infideles q̄ null⁹ nisi
ad xp̄i populū ascript⁹? baptis
matis sac̄mēto debet admitti
ad sac̄tā eucaristiā. Quartū ē
ut q̄s sit adultus. nā mascul⁹
.xiiij. a femina .xij. sed p̄tunc
pri⁹ vel posterius q̄n peccare
possunt mōrlitur. discernere cū
bū corporalē a spūali ⁊ deuo cō
nū det̄b; hoc sac̄mētum masti
care. in septuoc̄tauo vel alio
quocūq; debito āno. ⁊ hoc iu
dicō boni viri reliquēdū est a
statuto synedali vel consuetu
dini bone non p̄iudicare deb;.
Quintum est ut q̄s sit mēte p̄
ditus p̄t̄ demoniacos ⁊ amē
tes. **O**bi sciēdū q̄ si fatiūt ge
stus piculosos ⁊ sūt furiosi de
quib; possit p̄pendi q̄ eicerēt
corpus xp̄i vel tractarēt impu
dice vel irreuerēter. in hoc casu
non est eis eucaristiā ministrā
da p̄pter reuerēciam sac̄menti
Si aut̄ sit amens ⁊ non furio
sus. s; t̄m loquēs inania ⁊ alie
n⁹ a sensu. distinguēdum est
q̄ aut p̄tendit actus ⁊ signa
deuo cōmis ad sacramentū. **E**t
sic determinat. **c. de ofc. di. ij. c.**
de infirmitate: tali euc̄ristiā nō
est negāda **A**ut nullū p̄tūc p̄
tendit actū. vel signū deuocio

nis. tūc curzēdū est ad temp⁹
p̄cedēs passionē. vel enī tunc
pecc̄t ⁊ deuocōem ad sac̄men
tum p̄tendit. si alias nō immi
neret peiculū poss; quidē sibi li
cite dari. **S**ed non vidō dicit
p̄. de pa. necitate; magnā. sed
si talis amēs haber; lucida in
terualla. possū dare euc̄risti
am tpe lucido. demoniacis aut̄
sc; possessis a demone si habēt
deuocōnem ad cōmūicādū da
ri d; **scd; thō.** **R**am **C**assi. colla
cōne sereni dicit q̄ multi p̄ illō
liberati sunt a demone. **p̄dictis**
oibus cōcordat **thō.** **U**ter **d**
tum est ut sit ieiunus ieiunio
nature. **R**atio p̄ma q̄ sic pla
cuit spūi sac̄to q̄ hoc p̄ ap̄los
ecc̄ie fiedum tradidit ut dic̄. **au**
g⁹. ad inquisitiones ianuarij
Secūda p̄t̄ reuerētia; corpa
lē. dignū ei ē ut panis celestis
p̄cedat omnē terrenū panem
Tertia ut maior deuotio h̄at̄
que sol; impediri sepe per cibū
vel potum. ois igitur pocō vel
cibacō p̄prie q̄cumq; sine fuerit
sipta ipedit dignā eucaristie
supcōem ut dic̄. **p̄. de palud.**
Excipiūtur tres casus in q̄bus
nō ieiun⁹ p̄t̄ cōmūicare. **P**ri
mo rōne infirmoz de quoz pi
culo t̄ietur: ne sine viatico va
dant: tales cōmūicādi sūt etiā
nō ieiunij **S**ecūdo sac̄dos q̄ su
mit aquā purā p̄ erroze p̄ vio

post eucaristia tenetur integre
sacramentum postmodum proficere
Tercio in paschues contingere
possit quod antequam eucaristia quod de
glutitur vinum prederet in stoma
chum Idem in estate contingere pos
set omniumcanti cuius palato
to ad herere possit nec deglutiri
nisi dilueretur vino vel aqua pri
us stomachum intrate **E**x quibus
baptizatur quod si cibum aut potus prope
sumatur ratione medicine solius
non intentione se nutriendi impe
dit eucaristiam Item si quis heri
paturam in ore posuit et hodie ex
iciat impedit eucaristiam Item
qui probando vinum seu gustando vel
cibum aut aquam casu deglutit
licet statim euomer non altera
tum in aliquo: adhuc impeditur
quod esset comestio vel bibitio nisi in
alium ductum gutturis transisset
statim eiectum esset tunc non impeditur
Quando vero fieri deglutitio ca
sualis saluue vel reliquarum cibi vel
aque remanentis post locutionem
decium vel oris non impedit dicit
etiam sic quod si sacerdos ante mis
sam lauet os et casu gutta aqua in
trat stomachum non credo quod ideo
teneatur dimittere missam ma
xime in die solemni cum non videatur
impedire dignam preparationem
nec reuerentiam sacramenti Et
de similibus idem iudicium habe
atur Item si quis sale et aceto per
funder dentem et quicquid facerit

dum tamen non deglutitur: siue me
dendo siue lauando non esset co
mestio nec bibitio Et licet os non
sit ieiunium tamen stomachus
ieiunus est ideo non impedit. Re
liquie etiam aque ex qua casuali
ter non ex proposito os abluendo
traiciuntur licet non sint conuerse
in saluam non impediunt Item
Coci vel tabernarum vel ministrantes
ad mensam quam cibum vel po
tum ponunt supra linguam solum
ad probandum statim percipiunt quod
propter reuerentiam primi duo pro
tunc deberent a talibus se con
tinere et tercius alteri probam com
mittere: tamen non impediunt Si
autem quis talia deglutiret licet
statim euomer non alteratum
impediret hec omnia petrus de pa
dicatur autem ieiunium natu
re quod incipit ab abstinentia pre
noiato riu a media nocte dicit
etiam laudolfus nisi cibum vel potum
digestus fuerit sano iudicio mi
nistratis vel recipientis eucari
stiam non debet sumi hoc sacramentum
dominico tamen pro cibum non erigitur
nisi in quantum quod sine sono induotum
efficet non multum est debet bibere
re potest matutinas sero dictas et
multo minus comedere nisi necessitas
urget Septimum est ut sit sine con
scientia peccati mortalis potest diligenter
discussio eius conscientie sue. non ap. i. co
r. xi. probet autem seipsum homo sic de
pate illo edat **U**bi non dicitur si

Tertium Preceptum

thō. dis. ix. pe. de thar. sco. q. duob; moīs pōt atigē aliqūe cū pccō mōrlī accēdere. primo cōscīam de hoc habēdo. scūdo non. **Prīmū** fit tripliciter. primo sic accēdentes cū cōscīa pccā mōrlīs quoz cōscīa confurgit ex certitudine sufficiēti ut qui scit se fornicatū vel scit se ī actu pccā mōrlīs interiori vel exteri ori puta q̄ sibi sūt cōscīj pccī mōrlīs nō de eo dolētes. tales accēdēdo pccāt mōrlit̄ qz ote nūt. **Et** qz indigne māducāt iuditiū sibi māducāt. qz abutuntur scōsāctor̄. **Et** mētunt̄ se incorporari xpō quod eucari stia figuāt. **Secūdo** sunt qdā habētes cōscīam pccī mōrlīs. q̄ rū cōscīa cōfurgit ex certitudine pbabili. puta q̄ diu morose dēlectati sūt. q̄ timent fuisse mōrlē cōsēsum. q̄ tūc sic accēdēdo sine contrīcōne adhuc pccāt mortalit̄ qz discrimi se cōmittūt cū tātū ministeriū. **Ter** cō quis hēt cōscīam pccī mōrlīs cui? cōscīa ex leui confurgit ut hō scrupulosus qui tūm; de leui dēlectōne ne fuit pccatū mōrlē. q̄ talit̄ accēdēs dicit̄ pe. de thar. non pccat mōrlit̄ qd̄ vix ē scō; pe. de pa. qn̄ firmā cōscīam nō hab; h̄ timorem quēdā; vel vacillatōez cui p̄mittitur. **vñ** pe. de thar. dicit̄. ī p̄mo casu q̄s cōtēmit. ī secūdo

Capitulum Duodecimū

se discrimini cōmittit h̄ tertio non. **Secundo** quidā sūt qui non hnt cōscīam pccī mōrlīs q̄ tūc sūt ī pccō mōrlī ignorāter. **Et** hoc etiā fit tripliciter. **Et** p̄mo qn̄ q̄s ip̄parauit se q̄ discul sit ip̄paratōe sufficiēti diligētissimē cōscīaz exāmnādo q̄ p̄itos cōsulēdo q̄ talis accēdēdo nō pccat h̄ remissionē pccōz si q̄ latēt accipit q̄ meretur. videt̄ aut̄ ista examinatio diligētissima quā tradit scō. dicit̄ diligētī inquisitione habita scōm possibilitatē nostre fragilitatis quātā sc; diligentiā facer; prudens vir ī ardua re quam vult; exaiare sciōse. **Quā** etiā inquisitionem oportet differentē esse scō; diuinitatē penitencium ut maiore apponat diligētiā; quia forte diuici? non est cōfessus q̄ min? ī aim suū posuit pccata sua ut ea memoriter retēret q̄ suo tēpore distincte confiteretur p̄missa ī sup cōtrīcōne q̄ cōfessione sufficiēti scō; probabilitatem cōrespōdētē ad p̄dictā inquisitionē si tūc cōmūmez nō pccat p̄mo si aliq̄ alia pccā lateant p̄ illud sacmētū dimittētur. **Alij** sūt qui cōscīaz suā examinant probabilitē q̄ confitentur. **Et** tales dicit̄ pe. de thar. accēdentes nō pccāt sed tūc remissionē pccōz nō accipiunt nec merentur. **Sed** thō.

vbi p̄us dicit. **S**i quis p̄ qua-
tuor signa facta diligētī inq̄si-
tōe sue conscie q̄uis forte non
sufficiētī ad corpus xp̄i accedit
aliquo modo peccato mortali ī
ip̄so remanente qd̄ eius cogm̄
cōem p̄terfugit nō peccat ymo
magis ex vi sacram̄ti peccati re-
missiōez; o sequetur. **Vñ aug⁹.**
dicit in quodā s̄mone q̄ quan-
do corpus xp̄i māducatur viu-
g
ficat mortuos. **Q**ue aut̄ sunt
illa q̄tuor signa dicit thō. **C**er-
titudo h̄ri non pōt an aliquis
sit sine peccō mōzli. i. cor. iiii. n̄
hil mibi conscius sum sed non
in hoc iustificat⁹ sū. pōt tñ de
hoc haberi aliqua comēctura
p̄cipue p̄ quatuor signa sic di-
cit **Bernard⁹** p̄mo cum quis
deuote v̄ba dei audit. q̄ q̄ ex
deo est v̄ba dei audit. **Ioh. vi.**
ij. **S**ecūdo cū q̄s se p̄mptū ad
bene opandū inueit. **Q**uia pro-
bacō dilcōnis exhibicō est ope-
ris. ut dicit **greg⁹.** **T**ercō cū q̄s
abstinenti a peccis ī futurū p̄po-
nitū h̄; **Q**uarto cū de p̄teritis dol̄;
q̄ in h̄is v̄ba penitencia confi-
stet s̄m **greg⁹.** **T**ercō sunt q̄ neu-
tro modo se discutiūt sed negli-
gent̄. **E**t tales dicit p̄. de thar.
peccant mōzli accedēdo a deme-
rētur. maxime si negligēcia sit
magna. dicit etiā scot⁹ q̄ cōtri-
tus q̄ h̄; copiā o fessor tenetur
confiteri s̄ ista lege vic; p̄br̄

aut̄ seip̄m h̄o **O**ctauū req̄situm
est ut quis nō sit conūsiōe in
crimine nōtus ut duellāe volēs
presertim impetens. **E**t publicā
penitencia; agentib; non deb;
dai nisi completa penitēcia nec
histrionibus nequiciosis nec
susp̄soribus puezis. **I**ntellige
de saīs ⁊ quousq; app̄eat emē-
da aliqua post eoz conūsiōez;
Nonū est ut sit in corpe mūd⁹
Vbi nōndū q̄ quadruplex h̄
est immunditia. **P**rima corpa-
lis conūcta cū immūdicia spū-
ali s̄m v̄ritate; sicut in vigilia
fornicantes qui in castimū cele-
brāt vel statū. **S**ecūda ē corpa-
lis conūcta immūdicie spūa-
li s̄m q̄ndā similitudie; ut in sō-
nijs sit sordidus cū pollucio; b;
Tercia est immūditia corpora-
lis horrozē causans in p̄ximis
sed nec in re nec in ymagine cō-
iuncta peccō ut lep̄ menstruum
fluxus semis ex debilitate natu-
re cātus. **Q**arta ē indifferens ut
eē sordidū pedib; luto; vel fili-
gie tactū a ludātē. **P**ria impedit.
secūda si ex causa p̄cedētī ī vigi-
lia vel paulo añ p̄ mōzle peccm̄
est egressa impedit etiā. **T**er-
tia impedit ut non publice q̄s
celebret a crebro cōmunic; sed
oculte non impedit celebrare
Qarta ē ī differēs nō lotis ei ma-
nib; māducaē nō cōm̄q̄nat h̄i
nē p̄t reuerenciā tñ mūdita

deb; suai q̄ tū comode fieri pōt
Decimū est ut sit q̄s sine pei-
 culo vomitus Et idē est de eo q̄
 stomachū hēret taliter disposi-
 tū q̄ a se supra cruda egererē-
 tur protunc enī etiā fier; irre-
 uerētia sac̄mento ⁊ cōmūicare
 q̄s non deberet dicit p̄. de pa.
Vndecimū ē ut quis nō sit ap-
 picōe miraculosa prohibitus
Si enī in sp̄eb; illis apparer; frustū
 carnis. puer vel ali q̄d hmōi. nō
 essent tunc sp̄s ille perapiēde. hācō q̄
 xp̄us insti- tuit q̄ sumeretur eucaristia in
 sp̄te pais ⁊ v̄m. **D**uodecimū
 est ut recipiatur a m̄stro p̄do-
 neo. nō a muliere. non a layco
 nec a dyacono vbi pōt copia
 sac̄dotis haberi. nec a quolib; sac̄-
 dote s; a papa ep̄o ⁊ pleba-
 no pp̄rio vel a p̄lato pp̄rio vel
 ab eo cui aliquis taliū licētia; dederit
 p̄doneo sac̄doti sc; nec etiā a quocūq; p̄lato.
 s; a non ex cōmūicato non inter dco nō
 suspēso. **T**ertūdecimū ut reci-
 piatur tēpore debito ut ad mi-
 nus semel in anno ⁊ sc̄dm diū-
 sos status a diūsis diūersimo-
 de. **Q**rtūdecimū ē ut fiat reā
 intencōe sc̄dm quā xp̄us insti-
 tuit p̄ medicina vic; aie non
 corpoz nec ad maleficiū. **Q**ū-
 tūdecimū ut fiat cū actuali de-
 uocōe. q̄ ei eucaristia datur ve-
 re in cibū ⁊ potū: cōsideranda ē

māducaō nostra realis q̄ con-
 sistit in sp̄ez attricōe. sac̄men-
 talis aut cōsistit in intēiori in-
 tellectus ⁊ affect; ruminacōe
 p̄ fidem cōsiderādo xp̄i passio-
 nē dignissimā. eius incarnacō-
 nem ⁊ similia bñficia ⁊ sp̄e fultū
 ad amorē eius accēsi ei; v̄mō-
 nez de siderem; q̄ sicut nocet
 aut paz prodest cibus corpis
 in stomachū traiecit; sine ma-
 sticacōe oris ⁊ caloe stomachi
Sic nec eucaristie sac̄mētum
 nisi ruminetur ut p̄mittitur ⁊
 caritate i xp̄m calescam; **A**ctu-
 alis enī deuocōe causat; ex t̄o-
 re ⁊ amore. **T**imor insurgit ex
 consideracōe nostror; defectū
 ⁊ xp̄i magnitudine a iustitia.
Bed amor iūgendus est quo
 xp̄m nedū v̄lut p̄ssimū p̄re; ⁊
 bñfactore. p̄mo vitā cordis
 desiderem; āplexib;. **Q**uo ^k
 ad. ii. principale de effectibus
 eucaristie sc̄dm th̄o. sunt sep-
 tez nōbiles. di. xij. iij. **E**t recipi-
 untur ad similitudinē cibi cor-
 palis **P**rim; ⁊ p̄ncipalissimus
 q̄ nos deo p̄ amorē amplius
 v̄mit **I**ste ei cib; nō xp̄m i nos
 facit mutai s; nos in xp̄m sc̄bz
 illud x̄ ad aug;. **C**ibus sū grā
 diū cresce ⁊ manducab; me nec
 tu me mutabis in te sicut cibū
 carnis tue s; tu mutabis i me
Secūduus est restauracōe de-
 pditor; in repacōe cuiuscūq;

defectus præcedentis Tercius est augmentum oim virtutū. Quãtus remissio peccatorum vni aliū omnium aut multoz quo ad culpaz. fm q̄ deuo cō minor ⁊ maior ibi fuerit. Quãtus est remissio peccatorum mortaliū si inueit in sbiecto. nō in conscia mō fu prædicto vel tacto. Sextus est remissio pene debite p mortali ⁊ vni aliū in toto vel i pte. Sed hoc dicit thō. facit eucaristia solū quãdo ē sacrificiū. ut i missa p aliquo lecta q̄ certum valore habz ad satisfaciendū. Et vltra illū habz efficaciam ex deuocione ministri. ⁊ pcuratis missaz. Septim⁹ ē remissio somitis ut minus pmi fm⁹ ad vicia. Facilius enim cauet q̄s futura etiam mōrta roborat. hoc pane hxc thō. vbi p̄us. Quo ad terciū p̄cipale de frequentacōe eucaristie q̄rit scūs thō. in. iiii. di. xii. An q̄libz die possit quis eucaristia sumere. h. in hoc sacramēto requiritur ex pte recipiētis de fideriū cōiūctionis ad xp̄m qd̄ facit amor. ⁊ reuerencia sacmēti que ad donū timōris p̄tinet. Primū incitat ad frequentacōnez hui⁹ sacramenti quotidiana. h̄ secundum retrahit. vñ si aliquis exp̄imentalit̄ cognoscerz ex quotidiana sumpcione feruorez caritatis auget ⁊ reuerentiam nō minui debet. quoti

die cōmunicare. Si aut̄ sentiret p quotidianam frequentacōez reuerēciaz minui ⁊ feruorez nō multum augeti: talis debet in f̄dum abstinere. ut cum maiori reuerēcia ⁊ deuocōe post modū accederz. vñ q̄tū ad hoc vnus quisqz relinquend⁹ est iudicō suo. Et hoc est qd̄ aug⁹ dicit. Dixit quispiā nō esse accipiendaz quotidie eucaristia. Alius affirmat quotidie sumēdaz faci at vnusquisqz qd̄ fm fidez sua; pie credit faciendū esse. hxc Aug⁹. Et pbat exēplis zacharia cētuiomis. Quoz vn⁹ recepit dñm gaudēs. Alius dixit. Nō sū dign⁹ ut intres sb̄ tectū meū. ⁊ vñ qz misericordiam consecutus ē. hxc Thō.

Capitulū. xiiij.

Quoniam autē inter ea que a sanctificanda sūt locus dei cōtineatur. Idcirco de sanctificacōe ⁊ veneracōe scōz locorum. puta altaris ecclie ⁊ cimiterij tria sūt vidēda. Primo cur ecclie sanctificari debeat ⁊ p q̄. Secūdo cur oratio vel alij cult⁹ patrie i ecclia facti deo pl⁹ placeant ⁊ cicius impetrent. ceteris paibus q̄ si extra locū sacū fierent. Tercio p que de honestetur loca deo sacra. Quintum b ad primū nōndum. q̄ ecclia frequentāda ē sex de caus̄ quas sc̄ct⁹ thō. p̄o sūt sup̄ illō Joh. ii.

Nolite facere domū prīs mei
domū negotiatiōis. Ecclā in q̄t
frequētāda est p̄pter sanctorū
reliquias. sac̄mētōz efficacias
officōz frequēcias. angeloꝝ
residentias. multas indulgēti
as. ⁊ mortuoꝝ indigentias h̄c
t̄lx. in postilla. Idcirco dicit be
atus **aug.** i regula sua. In ora
tōio nemo aliq̄d agat nisi ad
q̄d factū est vnde a nomē acce
pit. ⁊ causā assignat dicēs ut
si forte aliqui p̄ter horas cōsti
tutas si eis vacat orare voluerit
non sint eis impedimētō q̄ ibi
aliquid agendum putauerūt
Sed dubitatur an tpe gra
tie debeat esse locus orandi spe
cialis. vid̄z q̄ non q̄ mulieri
ioh. iij. de loco oradi querenti
ix̄sus respondit. Venit hora i
q̄ veri adoratores adorabūt in
spū ⁊ veritate. R̄ndit hūbtus i
regule expositiōe. Nō est in lo
co ponēda talis fiducia q̄ cre
dat aliquis alibi se nō posse ex
audiri sicut fecerūt aliqui iudei
Sed curādū est ex alijs trib⁹
causis de loco. Primo q̄ si nō
ess̄ aliq̄s locus deputatus ora
cōm̄ tunc nesciretur vtz h̄v̄
orarent vel non ⁊ multi obmie
terent orare. Secūdo quia va
dens ad locū orandi plus labo
rando ampli⁹ meretur. Tercō
ut oracōis locus ad orandū ex
citet ⁊ moneat. sic locus come

dēdi excitat appetitū cibi ⁊ mē
sale ad idē ⁊ sic de alijs. **Q**u
bitatur. ij. q̄ in oratio possint
fieri licite. **R.** sc̄dm eūdem q̄ tri
plex sunt actōnes in genere
Quēd sunt spūales ut predica
cōis audientia ⁊ ea q̄ noiata
sunt p̄ t̄lx. ⁊ talia regulariter
possunt ibi fieri. hoc ei innuit
nom̄ oratioꝝ q̄d ab oracōe d̄z
accipiendo oracōez generaliter
p̄ omni ex̄cicio quo anima eri
git i deū sc̄dm q̄ oracō a d̄m̄
diffinitur. oracō ē assensus mē
tis in deū. vñ ⁊ sup̄ illo math.
xvij. **H**oc genus demōioꝝ
non eicitur nisi p̄ oracōem ⁊ ie
iūmū gl̄ō. dicit oratio genera
lis non solū est in verbis sed in
oibus que in obsequiū dei ⁊ fi
dei deuocōnez gerim⁹. Simile
dictū fuit sup̄ de partibus satisf
factōis tribus. Alie v̄ro acti
ones sunt necitatis ⁊ sine pec
cato possunt ibi fieri dispēlati
nā ecclē cū oibus cōmentis su
is debent teneri mūde. nec d̄nt
ibi conuiuia fieri vel homines
ibi iacere aut sua sup̄lectilia
mittere n̄ p̄t̄ hostiles incur̄s
ā incendia repentina seu alias
necitates v̄gētes. sic t̄n ut ne
cessitate cessante res i lō pristi
na reportēt. Id p̄bāt sūmiste
extra. de custō. eucaristie. **R.**
di. xlij. c. penultio ⁊ vltio. Itē
p̄t̄ metū paganōz h̄reticoꝝ

piratarum seu p̄donū p̄t ecclesia
 in castelli seu muniti. Et p̄nt
 ibi h̄re refugium non solū cleici
 s̄ ecia layci ⁊ defendē ecclā; et
 q̄ in ea sunt pbatur ut pri⁹. Et
 ad idē ē Ray. ⁊ hostiē. nō ergo
 lic; in ecclā comedē bibere vel
 iacere regularit. sed disp̄satiōe
 ⁊ ex causa. Tercō dic. hūbert⁹
 sunt actiōnes quedā que vix ā
 nunq̄ sine pccō fiūt. ⁊ tales nū
 q̄ debent ibi fieri nisi forte i ne
 cessitate pegrinandi de q̄b⁹ di
 cetur in tercō membro. **Q**uo
 ad secūdu p̄ncipale nōndū q̄
 fm hūbertū vbi prius. Quāuis
 oracōes ⁊ alia s̄b oracōe otēta
 in omni loco possunt fieri fm il
 lud. i. thi. ij. In omni loco leuā
 tes puras manus. Tam cōpetē
 tius ⁊ fru ctuosius in oratio ef
 fi dūtur septem de causis vel ra
 cōib⁹. Prima q̄ pie credēdum
 est q̄ deus facili⁹ exaudiat i lo
 co sibi deputato ad hoc q̄ i alio
 vñ. ij. pal. vij. oculi mei erūt ap
 ti ⁊ auēs mee erecte ad oracōes
 eius qui in loco isto orauerit.
 Secundo quia credendum est
 q̄ angeli sancti locum tale; s̄ā
 ctum magis frequentent quā ē
 dom⁹ dei. vnde in huius rei ar
 gumentum Iacob genēf. xxvi
 ij. vidit angelos dei ascenden
 tes ⁊ descendentes in loco qui
 dicitur Bethel id ē domus dei
 Ipsi aut sūt q̄ necessarij sunt ip

sis oratibus ad ferendū orōes
 n̄ras corā deo. Tercio pbabile
 est q̄ demones qui libenci⁹ im
 pedunt oracōes non audeant
 ita accedere ad huiusmodi lo
 cū sanctum sicut ad alia p̄pter
 t̄rorem quē inuitat eis locus s̄ā
 ctus. vñ genēf. vbi pri⁹. Quā
 terribilis est locus iste q̄ vix
 est precipue de demomb⁹. Q̄
 to quia oratorium consecratū
 est in honore alicuius s̄cti. p̄iū
 autem est credere q̄ sanct⁹ pa
 tron⁹ ecclesie speciale curam
 habet de conuenientibus ad lo
 cum sui patronatus. sicut prin
 ceptus terre de hijs qui conueni
 unt ad loca sui dominij. sicut in
 ueitur detrato Iacob ⁊ de mul
 tis alijs sanctis specialiter inuā
 tibus sua loca visitātes. Et q̄
 orantibus nō modicum neces
 sarium est adiutorium sancto
 rū qui sunt potētes apud deum
 fm illud Job. v. Ad aliquē san
 ctōz conūtere. Consulcius ora
 tur in locis sacris q̄ alibi. Q̄
 to ibi est frequent⁹ corpus xp̄i
 otinue. aut loca misse ad minū
 sacōe cuius quelib; ecclā excel
 lit tēplū primū salomonis in q̄
 nunq̄ tantū bonū fuit. In p̄ntia
 autē xp̄i si q̄s forti fide orat cici
 us exaudiri p̄torans. sic latro
 prope cristū i cruce et magda
 lena et chananea cito exaudie
 bantur cristo presente ergo in

fide accedēdo q̄ plus merei pōt
 q̄ p̄sentia corp̄alis xp̄i fatiētis
 miracula hodie tā cito exaudi
 possum? q̄ olim. vnde ioh̄. xx.
 xp̄s illud thome innuisse vidē
 dicens Quia vidisti me thoma
 credisti. b̄n̄ qui non viderūt ⁊
 crederūt. Sexto in ecclesijs
 sunt reliquie s̄ctoꝝ nec dubi
 um talia cooperari ad efficaciaz
 nostre orationis quādo fuerit
 venerate. ideo quo ad quātum
 a textū lxx̄. ix. d̄. **M**anna q̄d
 figurabat corpus xp̄i. ⁊ virga
 aaron ⁊ tabule moyfi tāq̄ eo
 rū reliq̄e custodieb̄ntur i
 oratorio siue oraculo ⁊ non ali
 bi tāq̄ cōpetencia orōm ⁊ p̄pi
 ciam. **S**eptio ibi sunt yma
 gines crucifixi. beate virginis ⁊
 s̄ctoꝝ siue angeloz ut frequē
 ter quasi libri lap̄oꝝ. h̄c autē
 sensibiliter in mētē in trodu
 cūt h̄oꝝ memoriā que intro
 ducta multū valent frequēter
 ad excitāndum deuo cōem deuo
 tionis autē affectus sūme facit
 orōnez efficacē. vnde auḡ. ad
 probā de orādo deū. dignior se
 q̄tur effectus q̄n feruētior pre
 cedit affectus sc̄dm illd̄. i. cori.
 i. **A**d affectū cordis r̄spicit de
 us. piculofum ē depigere yma
 gines luxuiosas **E**zech. viij. In
 oratorio etiā fit cōcurfus mul
 toꝝ **D**icut enim ferrum ferro
 acuitur sic deuo cō fidelium mu

tuo excitat. ip̄ possibile enī est
 p̄ces multoz non exaudi **I**teꝝ
 math. xvij. vbi duo vltres ⁊ c̄
Quātum ad. iij. p̄cipale sc̄z **f**
 de dehonstantib; eccias adū
 tendū q̄ de eccia qualib; itel
 ligi pōt illd̄ gen̄. xxvij. q̄ terri
 bilis est locus iste non est hic
 aliud nisi dom⁹ dei ⁊ porta ce
 li vere etenim d̄ns ē i loco isto
 vnde irreuerentes eccias p̄io
 res quodāmodo sunt q̄ demo
 nes qui terrētur a locis sacris
 sed non h̄oies illi mali. vñ cōn
 tales terribilis legitur h̄i sto
 ria. ij. machab. iij. de heliodo
 ro p̄ncipe cui irreuerēter tēplū
 intrati apparuit equ⁹ terribilē
 habēs selloꝝ. optimis adorna
 tus. isq; cū impetu heliodoro p̄
 oꝝ calces elisit. qui autē i fide
 bat h̄bat aurea arma **A**lij autē
 apparuerūt duo iuvenes q̄ cir
 cūsteterūt eū. ⁊ ex vtrāq; pte
 flagellabāt sine intermissione
Subdito autē heliodorus ceci
 dit in terrā ⁊ in sella gestatoia
 depositus ē ex erario ⁊ iacebat
 mutus absq; omi spe salute p̄ri
 uatus. sed post p̄cib; omie sac̄
 dotis vita ei donata ē. **S**ūt **g**
 autē plura que irreuerentia sa
 cro loco siue sit cimiteriū siue
 eccia exhiberi pōt que tangit
 greḡ. decimus **E**t ponuntur in
 generali ocilio luḡ. ⁊ li. vi. de
 imunitate eccie ⁊ cimiterio rū

C. decet. **D**ecet inquit domū dñi sanctitudo. decet ut cui⁹ in pace fact⁹ est loc⁹ eius cultus sit cū debita vneracōe pacific⁹. **S**it itaq; ad ecclias humilis ⁊ deuotus ingressus. **S**it in eis q̄eta cōuersacō deo grata in spittētib; placita. que cōsiderātes nō solū i struat sed reficiat. **E**t addit q; quociens nominatur nom̄ ihu xp̄i ibi specialit̄ inter sac̄a misteria flectantur genua cordis ⁊ il lud capitis inclinacōne quis tēstetur. null⁹ ibi sedicōem exc̄it; oclamacōem moueat. impetum ue omittat. **C**essent etiā in locis illis vniuersitatū ⁊ societatum q̄lib; cōsilia. cōtencōes. ⁊ publica plamenta. **C**essent vana ⁊ multo forci⁹ fida ⁊ prophana col loquia. **C**essent confabulacōes quelibet. **C**essent in ecclis ⁊ ear; cimiterijs negocia. ⁊ precipue nundinarum ac fori cuiuscumq; tumultus ⁊ omnis in eis secularium iudicior; strepitus ⁊ quietas. nulla inibi causa peylaycos. criminalis maxime agitetur. **S**unt loca eadem a laycorum congregacōibus penit⁹ aliena. **E**t ponit ibi causas illam ne vbi est peccōrum vniū postulanda: ibi peccandi occasio debetur. aut comprehendatur peccāb cōmitti. hxc vbi prius. **¶** **S**ecundo habet emunitatem hanc ecclia aut multi ad eam confugi

entes: vita tueantur corporali de illo beatus **august.** li. p̄. de ciuitate. dei ca. p̄mo dicit q; etiaz barbari pepererunt basilice apostolor; rome etiaz paganis ad eā cōfugientib;. postea p̄ plura capitula p̄bat q; pagani vtes ⁊ etiam romani nonnūq; leguntur peperisse in corpore fugientibus ad deor; suozū tēpla. **E**t ca. vij. cōcludit q; id quod barbari cōfugientib; ad apostolorū templum latissimū pepererūt hoc cristi nomini. hoc cristiano templo tribuendum quisquis inuidet cecus quisquis inuidet nec laudat ingratus quisquis laudati reluctatur insanus est hxc ibi. vnde nullus ad ecclesiā confugiens inde per vim abstrahi debet. **E**xcipitur primo latro qui stratas publicas in fidijs ⁊ aggressuris obsidet. **S**ecundo qui de nocte agros vastat vel comburit. **T**ercio qui in ecclesia cōmisit maleficium sp̄ras se ab ecclesia defendi quod semper presumitur nisi cōtrariū probetur. **E**t tales etiā in alia ecclesia extrahi possunt. **Q**uarto si confugiens sit seruus qui si prestita a domino caucōne de impunitate non velit de ecclesia exire inuitus expellitur ⁊ redditur domino. **Q**uinto heretici qui videntur in tereijs cōcludi. **A**lijs autem etiam iudeis. paganis

ymo de excomunicatis. si cōsue-
tudo de excomunicatis tenet de
tōt rectores ecciaz saluare vi-
tā et mēbra. hęc oia per diuer-
sa iura probātur. sed breuita-
tis causa dimitto

**Capitulū. xiiij. de
sāctificōe sabbati**

Tertia pticula terciū p-
cepti de sāctificōe
sabbati ē **S**ex dieb⁹

opaberis vbi labor mā datur
a ex die sabbato.

Cir qd tria
sūt vidēda. Primo qn labor
sit in pcepto. qn i iohilio. et qn
phibitus. Secūdo q possint
de elemofinis viuere sine labo-
re manuū in toto vl in parte.

Tercio quib⁹ modis labor ex-
ercēdus ē debite. **Q**ntum ad i-
nōndū q sup. ij. t. l. x. ij. vbi

Si quis non vult operari
nō māducat. si quis non obe-
dit verbo v̄ro p eplam. hunc
nōte et nō misceamī cū illo ut
cōfūdatur glō. p̄cipit ut ope-

b rētur. **V**bi queit gōra vtz
opari mamb⁹ sit pceptū. Qd
sic ptz p glō. et textum palle-
gatū. s. q sic quedā sūt bō p
se u sanū esse. quedā p accidēs
et ppter alterū ut medici. Pri-
ma aut appetenda sunt sibi se-
p. et oibus. secūda in casu et ali-
quibus. sic quedā precipiun-
tur ppter se qz p se bō. ut deum
colere. pntes honorare. Et hęc

sūt sēp habita oportunitate i-
plenda et ab oibus. **Q**uedam
vero p̄cipiuntur ppter aliud ut
generacōi vacare ppter multā
plicacōem et cōseruacōem hu-
manū generis. Et hęc nō semp
nec ab oibus sūt implenda. s. h
aliquādo. qn scz necessitas ho-
rum ppter q data sūt imminet
nec subueitur ab alijs. **L**abō-
re v̄ro et opari mamb⁹ non ē
de hīs que sūt bona et pcepta
ppter se. dicit eī de se op⁹ indif-
ferēs nō virtuosum s. ē de hīs
q sunt bona et pcepta ppter
aliud. vnde non ligat omnes
et sēp s. aliq̄s et in casu necita-
tis ppter quā pceptū ē. **P**re-
ceptū autē ē partim propter
necitatē spūalem ad vitanda
scz pccā que ex otio nascuntur
partim propter corporalem ad
acq̄rendum scz vnde sustēte-
tur corporis sanitas et vigor
vbi ergo occurrit alicui neces-
sitas spūalis. qz ex otio iplica-
tur pccās q nisi p laborez pōt
vitare d; laborare. vbi etiā oc-
currit necitas corpāl qz aliū
de nō pōt necessaria inuēire de-
bet laborare. vbi etiā occurrit
necitas vtrqz siml ut qz alias
non pōt mō licito et honesto
viuē sine pccō vl furti vl adu-
lacōis vl huiusmōi necessaria
inuenire: debet laborare. alias
exceptis hīs tribus casibus

nullū puto teneri ad laborādū
 p̄cise. Aliqñ tñ expedit laborare
 Aliqñ nō. **S**i enim homo alias
 habz necessaria. mō licito ⁊ ali
 as p̄ exercitiū spūale sufficientē
 vitat peccata. q̄ quis nō teneat
 laborare. si tamē vacat op̄i spūa
 li vel tpali vtiliori. vel si vacat
 vtiliori: tam̄ per labore hūc ab
 illo ope nō impeditur nōbilitē
 expedit laborare quomā p̄fecti⁹
 est vtrūq; facere. q̄ alterū tñ
Si autem alias. non expedit
 ut quādo impeditur exercitium
 vel publicū ut lectiōis aut p̄di
 catiois publice. vel p̄uatum ut
 lectiōis vel oracōis p̄uate **h**e
 gor. **C**ōcordat thō. in tractatu
 cōn̄ ipugnātes euāgelicā pau
 ptatem. **S**ed nōndum q̄ p̄
 ter exercitium manuale alia sūt
 exercitia spiritualia licita corpus
 etiā multum aggrauātia. puta
 oracō deuota. meditacō bō. stu
 diū licitum. lectiō vtilis. laus
 diuina. confessiōis audientia.
 dacō consilioz in causis spūali
 b; vel tpalibus ⁊ huiusmodi.
Quibus exercitijs m̄lxrendo li
 cite nullus censēi debz ptunc eē
 otiosus quia spiritualis labor
 est penaliōz corpali quātuplici
 de causa scdm̄ medicos **P**rimo
 quia labores spirituales extenu
 ant vires nutuāles ⁊ animales
 quas labor exterior tanq̄ corpo
 rale exercitium vigorat **S**ecū

do quia laborum spiritualium
 quidam vixant die ac nocte p̄
 somnia dura **S**ed laborem cor
 poralem sequitur somnus qui
 etus. ⁊ per consequēs bō dige
 stio ⁊ virium fatigat ⁊ restau
 racō **T**ercō quia vires spiritua
 les magis lese sūt originali pec
 cato **I**deo maiorem difficultatē
 patitur homo cum illis oprādo
 q̄ cum viribus exterioribus.
Quāto labor corporalis calozē
 natuālem ofortat. corpus mū
 dificat ⁊ agilitat. h; spiritualiū
 laborum multi calozem natuā
 lem cōculcāt ⁊ extingūt hūori
 b; replent. ⁊ ex sanguīneo me
 lācolicum faciūt. **Q**uīto labor
 spūalis emulos h; malos spiri
 tus impediētes. ne homo ad ve
 ritatem ⁊ spālīt ad virtutem p
 ueniat sed non sic de corpore.
Otiū igitur idē carentia tā
 corporalis q̄ spūalis exercitiū
 qñq; mala facit. **P**rimo dat lo
 cum dyabolo. vnde sancti p̄f̄
 dixerūt. occupatū vno demone
 sed otiosum innumeis tempta
 ri. **E**t **J**ero. **S**emp̄ aliquid b̄i
 facito ut te dyabolus inueniat
 occupatum. **S**ecūdo graue dā
 num sustinet sine causa i vicia
 sui corporis. que est anima **N**ā
 de ore solum quis octo fructus
 poss; colligere qui sunt dei lau
 dacō. gratiarum actio. ⁊ oratio
 cōfessio. modestia verborum.

abstinentia. fraterna erudicio. viciorum correctio. Tercio otiosus brutus est deterior. brutis enim competit comedere. sicut de oculo dicit apostolus. ij. th. s. ij. Si quis non vult operari non manducet. Quarto consumit tempus? et nihil noui lucitur et se facit receptaculum omnium sordium. vn. bern. Omne temptacionum et cogitacionum malum et inutilium setina et seminariū est oculi. Exēplū dauid occupatus bellis non luxuriatur est. sed tēpe oculi adulterium et homicidium commisit. ij. regum. xi. Sic etiam salomō circa templū et alia occupatus non cecidit sicut otiosus. Quinto oculi facit fugere sanitatem corporis et anime que sequitur plus labore quam oculi ut patet exēplo cathene de ferro quam non vsa rubigo consumit. gū? quod si quis ea vteretur quod et si vsu consumitur tamen minus quam rubigine et etiam dealbatur. Otiosus etiam non potest acquirere habitum virtutum quod habitus generatur per actus frequentatos. sic etiam anima otiosi semper manet nuda. Quo ad. ij. principalem non dandum secundum the. tractatu contra impugnantes paupertatem euāgelicam. Et. 2. 2. q. C. lxxvij. ar. v. q. noue sunt genera hominum que excusari possunt a labore manuali in toto vel in parte et vti possunt elemosinis. Primo

plati ecclesie et clerici quod apostolus ostendit. i. cor. ix. dicens. Nescitis quoniam qui in sacris operantur quod de sacris sunt edunt. qui altario deseruiunt cum altario participant. Secundo religio si precipue medicantes eadem ratione quo ad plura quam clerici. quod orant. laudant. student. predicant. celebrant sacramenta etiam quedam ad ministrum conferunt. propter que opera pro omunitate ecclesie facta tam iuste sustentacione; ab alijs recipiunt quam faciunt ad que instituti sunt sicut stipendiarij et famuli rectorum pro parte sui laboris. Tercio philosophie studio vacantes. aut libris artium ut scolares quod tales non possunt studere et simul laborare et ecclesia de talibus fructum sperare potest pro republica futurum. Quarto inspirati et vocati speciali ministerio spiritus sancti ad voluntariam paupertatem; quorum exemplar fuit beatus alexis qui mendicauit pluribus annis. nam in ediffa ciuitate in atrio ecclesie beate virginis .xvij. annis ad elemosinam sedit et postmodum in domo paterna totidem annis voluit mendicatus est nutritus licet a patre ignoraretur. unde christus iuueni de calogum suam ait. Si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et da pauperibus. Quinto inualidi ad laborandum ut pueri vel senes vel egri. aliter talibus?

enī clericus si habet. vel alij se-
 culaēs puidere dnt. **Sexto** ele-
 mosina ecclā vti pnt qui labora-
 re pnt s; nō tantū ut se et suos
 nutrie possint. residuū ei de ele-
 mosinis accipe pnt. ut sunt inf-
 dum debiles muliēs. vel senes
Septio si q̄s diues oīa sua de-
 disit paupibus. et in seculo vel
 religioe manens eger. nec ar-
 tem opandi scir. vel exercē nō
 possit. p̄t dissuetudinē **Talis** de
 elemosinis victitae possit sibi da-
 tis. vel monasterio ad qd se. cō-
 traxit **Octauo** penitentes aliq̄
 mendicāe pnt vel elemosinam
 recipe puta hī quib; p̄ gr̄uib;
 peccatis mūctū est. **S;** tales
 si hnt dnt iptiri de suis tōis qn̄
 tū ipi cōsumerent alijs paupib;
Nono pnt elemosinas accipe
 aliq̄. p loco vel structura cōmu-
 nitati vel dīmo seruicō valenti.
 et sic mēdicat aliq̄. p eccl̄ijs. aliq̄
 p pōte. aliq̄. p repacōe vie **Om-**
nes istos modos pbat scūs tho-
 mas licitos tractatu quo sup̄ **Et**
2.2. Qui vtro sub taliū numēo
 nō cōtinentur. et tamen otiose
 viuūt etiam de redditib; p̄p̄ijs
 nec recompensāt put tenentur
 oracōnib; vel alijs dūimis ad q̄
 aptitudie; habēt. aut qui eleo-
 sinas fidelū recipiūt. tales no-
 cent sibi et paupibus alijs et p̄-
 ximū decipiunt. **Ex** quibus
 p̄t; q̄ plura genera hōim dēret

p capita xp̄iam populi corrigi
 qui o cōse viuere vult **Pr̄o** cle-
 rici et religiosi o cōsi **Secundo**
 nobiles o cōsi. qui eo q̄ diuici-
 as nō habent a p̄decessoribus
 potius dēpdantur et alia mala
 faciūt q̄ vlint laborāe. **Ad** quē
 tamen labore; in tali casu tēne-
 tur. **Tercō** validi mendicātes
 varijs mendacijs populū deci-
 pientes. **Quarto** v̄surarij **Iudei** et
 xp̄iani. cū vtr̄isq; i lege eorū sit
 prohibitū **Quinto** xp̄iam cābijs
 malis et cōtractib; p̄b̄ insisten-
 tes **Sexto** incātatrices et p̄p̄x-
 tisse demonū de vaticinio earū
 elemosinam recipientes **Sept-**
timo ciues. reddituati etiā o cō-
 se viuentes nulli p̄sūt non deo
 cū nō seruiūt nō proximo. q̄
 nō mercantur nec laborant sed
 alios insitiunt. se destruunt et
 omnia noua mala inf̄dum re-
 periunt. **hxi** q̄ multi reperūtur
 qui talem statum dēsidēt ha-
 bere **Quo** ad terciūm p̄nci-
 pale nōt mgr̄ h̄mricus de hal-
 fia super **gen̄. iij.** **In** sudore
 vultus tui et c. q̄ quinq; requi-
 runtur ad hoc q̄ quis rem ar-
 tificialem faciat. vel naturalem
 fieri procuret. **Pr̄imum** est re-
 cta intencio. que est. ut ipse su-
 is laboribus necessitatem vite
 acquirat competente; sibi et cō-
 muni vtilitati dēbiat **Secūdu**
 ē ut op̄ suū vtilit̄ sine falsitate

Quartū

Preceptū

et sophisticacōe fatiat **Tertū**
 est q̄ certis t̄pibus ab eccl̄a cō
 stitutus hoc ēi festiuitatib; la
 tores suos intermittat. ut dñi
 mis plen̄ vacare possit **Quartū**
 ut opus suū legaliter a sc̄dm
 iustitias ciuile v̄d at sine frau
 de iuxta ei; valorē p̄satis oib;
 ex pte materie opis et laboris
 et status cōtinuādi laborātis.
Quintū ē q̄ non sint artifi
 ces curiositatū a vanaz noui
 tatū inuētores in v̄stib; edifi
 cijs ut magis lucrētur. **Vide** de
 hoc primo mandato de curio
 sitate et de superbia

Sequitur quartū p̄ceptū

Dilectum quātum
 capitulū primū **Dili**
 ges primū tuū sic te
 ip̄m. **Rōndū** q̄ si
 cut sub p̄cepto dilectionis dei
 op̄re h̄dūtur tria p̄cepta pri
 me tabule de quib; hactenus
 dictū ē. sic sub p̄cepto de dili
 gēdo primū op̄re h̄dūtur sep
 tē p̄cepta sc̄cūde tabule p̄pter
 quod x̄ps ait math. xxij **Dili**
 ges dñm deū tuū ex toto corde
 tuo et ex tō aīa tua et ex oī mē
 te tua hoc ē p̄mū et maximum
 mādatum **Secūdu** simile est
 huic. diliges proxīmū tuū sic
 teip̄m **In** hīs duob; manda
 tis vniūsa lex p̄det et p̄be **Id**

Capitulum

Primū

circo anteq̄ descēdam? ab sep
 tē p̄cepta residua necesse ē di
 cere de p̄cepto dilectionis p̄xi
 mi. **Et** ponētur quatuor **P̄rio**
 quō tenem̄ diligere nos ip̄s
Secūdo quō tenemur dilige
 re proximos sub p̄cepto **Ter**
 cō de ordine diligēdi. **Quarto**
 quō p̄ficere debem? in diligē
 do proxīmū prout est consili
 um. **Quo** ad i. tria ponētur **b**
P̄rio qd̄ sit diligere se. **Secū**
 do q̄ requirūtur ad bene dili
 gere se. **Tercō** cur nō ē sp̄ale
 mādatū de diligēdo se vel sal
 tē non tā exacte positum sicut
 alia mādata **Quintū** ad i. no
 tādū sc̄d; tho. li. de perfectione
 sp̄ualis vite. c. xiiij. q̄ diligere
 se est sibi bonū velle. **Sed** **c**
 que vel quot sūt tibi bona. s̄c.
 q̄ quin q̄. **Primo** maximum
 bonū est felicitas tua sc̄; deus
 immediate i p̄ria tibi vniēd?
Secundo virtutes a vitatio
 vicōrum q̄ sine hīs nullū b̄ū
 ficabitur **Tercō** sc̄e aliq̄les q̄
 sine hīs nesciret. quomō vir
 tutes essent ac q̄rēde a vitāda
 vitia. **Quarto** bona corporis ut
 fortitudo. s̄sūū viuacitas. pul
 chritudo. sanitas et c. **Quinto**
 bona exteiora ut fama et posses
 siones ac pecunie. **Prima** tria
 deseruiūt p̄cipalit̄ aīe duo re
 sidua corpori. **Prima** tria inte
 riori hōi. alia duo exteiori hōi